

OSNOVNA ŠOLA
BRATOV LETONJA ŠMARTNO OB PAKI
Šmartno ob Paki 117, 3327 Šmartno ob Paki

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

TATU – MODNA MUHA ALI ŠE KAJ VEČ?

Tematsko področje: interdisciplinarno

Avtorica:
Urša Irman, 9. razred

Mentorica:
Mojca A. Juras, prof. slov. j. in uni. dipl. teol.

Velenje, 2014

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli bratov Letonja, Šmartno ob Paki.

Mentorica: Mojca A. Juras, prof. slovenščine in uni. dipl. teol.

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

II

ŠD	Osnovna šola bratov Letonja, 2014/2015
KG	Tetovaža, tetoviranje, tetovator, tetoviranec, posameznik in družba, modna muha ...
AV	IRMAN, Urša
SA	A. JURAS, Mojca
KZ	3327, Šmartno ob Paki, SLO, Šmartno ob Paki 117
ZA	Osnovna šola bratov Letonja
LI	2015
IN	TATU – MODNA MUHA ALI ŠE KAJ VEČ?
TD	Raziskovalna naloga
OP	X, 99 strani, 39 grafov, 41 slik, 42 referenc, 12 prilog
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Ozadje: Tetoviranje je prisotno v vseh zgodovinskih obdobjih in je tudi danes, tako kot je bilo že v preteklosti, del družbe. A tatu je lahko za posameznika, ki se zanj odloči, ga izbere in na sebi nosi vse življenje, nekaj neizmerno več – je odraz njegove osebnosti, zunanje znamenje njegovih notranjih odločitev, je sporočilo, s katerim posameznik v vsakem trenutku svojega obstoja svetu nekaj sporoča; lahko pa je vendarle zgolj spomin na odločitev, ki jo je moč kasneje tudi obžalovati.

Namen: Osrednji cilj raziskovalne naloge je ugotoviti, kolikšen odstotek posameznikov se v naši (tj. slovenski) družbi danes odloči za tetoviranje, koliko na to vpliva starost in zrelost posameznika, izobrazba in samo okolje. Cilji raziskovanja so osredotočeni tudi na ugotavljanje, kakšni so sploh razlogi in vzgibi posameznika za to pomembno življenjsko odločitev, okoliščine samega postopka, izbrani motivi, tehnika in mesto tetoviranja ter nenazadnje izkušnje in stališča tako tetoviranih kot netetoviranih posameznikov.

Metode: Uporabljenih je več metod dela - metoda opazovanja, metoda anketiranja, v katero je vključenih 383 naključnih anketirancev treh urbanih okolij in treh starostnih skupin, ter 140 izbranih anketirancev, ki imajo vsaj en tatu. Zaradi reprezentativnega vzorca je bila v nadaljevanju uporabljena metoda indukcije, saj se na podlagi dobljenih rezultatov sklepa na celotno populacijo. Pri raziskovanju prisotnosti tatujev, razlogih zanje, motivih in modnem trendu odločanja zanje je uporabljena tudi metoda intervjuja, s pomočjo katerega so pridobljeni dragoceni podatki, izluščeni iz razmišljanja in izkušenj kar petnajstih intervjuvanih posameznikov.

Rezultati: Obširna raziskovalna naloga poleg pregleda zgodovine in razširjenosti tetoviranja v preteklosti in po svetu, predstavitev tehnik, motivov, tipov in funkcij tetoviranja prinaša tako na podlagi analize odgovorov petnajstih intervjuvancev kot štirih opazovanj ter analize mnenj 383 naključnih in 140 izbranih tetoviranih anketirancev spoznanje, da je tetoviranje še kako prisotno v sodobni slovenski družbi. Med Slovenci tako najdemo že vsakega petega, ki nosi vsaj en tatu, velika večina ljudi pa tetovaž dandanes ne jemlje kot nekaj marginalnega, ampak kot izraz posameznikove legitimne individualne odločitve, povezane ali s sledenjem vse večji modni populariziranosti tetoviranja v družbi ali s trajno obeležitvijo osebnega življenjskega dogodka. Raziskava ne daje jasnih zaključkov glede prevladujočega spola tetoviranih, prinaša pa dokaze, da med njimi obstajajo t.i. moški in ženski motivi, kot tudi tipični moški in ženski predeli telesa, ki prevladujejo pri izbiri za tetoviranje. Kljub drugačnim pričakovanjem pa na Slovenskem zaenkrat vendarle prevladujejo tetovirani posamezniki, ki so se odločili za eno tetovažo, saj je takšnih, ki imajo več tetovaž, za spoznanje manj.

KEY WORDS DOCUMENTATION

III

ND Osnovna šola bratov Letonja, 2014/2015
CX Tattoo, tattooing, tattoo artist, tattooed person, individual and society, fashion trend
AU IRMAN, Urša
AA A. JURAS, Mojca
PP 3327, Šmartno ob Paki, SLO, Šmartno ob Paki 117
PB Osnovna šola bratov Letonja
PY 2015
TI TATTOO – A FASHION TREND OR MORE?
DT research work
NO X, 99 pages, 39 graphs, 41 pictures, 42 references, 12 appendices
LA sl
AL sl/en
AB abstract

Background: Tattooing has been present through all historic periods and is still, as it was in the past, a part of the society. However, for someone, who decides to have a tattoo, who chooses in carries it for the rest of their life, it is something immensely more – it is a reflection of their personality, an external sign of their internal decisions, it is a message by which the person communicates something to the world in each moment of their existence; it can by all means only be a memory of a decision one might regret later in life.

Purpose: The main objective of the research is to find out the percentage of individuals in our (Slovene) company, who decide to get a tattoo, how the decision is affected by the age and maturity of the person, education and the environment itself. The objectives of the research also focus on discovering the reasons and motives for this important life decision, circumstances of the procedure, chosen motifs, technique and place of the tattoo and least but not last, experience and viewpoints of tattooed, as well as non-tattooed individuals.

Methods: Several methods of work have been used – observation method, method of surveying, which includes 383 coincidental respondents of three urban areas and three age groups and 140 chosen participants, who own at least one tattoo. Due to the representative pattern the method of induction was used further on, because, based on the received results, it is inferred from the complete population. In exploration of the presence of tattoos, their reasons, motives, and fashion trend method of interview was also used, with the help of which valuable data, shelled out of thoughts and experience of fifteen interviewed people, was acquired.

Results: Apart from historic overview and wide circulation of tattooing in the past and through the world, presentation of techniques, motives, types and functions of tattooing, this extensive research, based on analysis of answers of fifteen interviewees, four observations and analysis of opinions of 383 random and 140 chosen participants, offers cognition, that tattooing is very well present in modern Slovene society. Every fifth person among Slovenes has at least one tattoo, whereas most people do not see tattoos as a marginal thing, but as an expression of one's legitimate individual decision, connected with either following the increasing popularization of tattooing or a permanent token of personal life event. The research offers no clear conclusions on the prevailing gender of tattooed people, however it shows evidence there are so called male and female motives among them, as well as typical male and female body parts, which prevail when deciding on a tattoo. Despite different expectations, there are more individuals with only one tattoo in Slovenia, since there are significantly fewer with more tattoos.

KAZALO	IV
KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	II
KEY WORD DOCUMENTATION	III
KAZALO	IV
KAZALO FOTOGRAFIJ, TABEL, GRAFOV IN PRILOG	VI
1 UVOD	1
1.1 Zakaj raziskovalna naloga	1
1.2 Cilji raziskave	2
1.3 Hipoteze.....	3
2 PREGLED OBJAV.....	4
2.1 Pomen izraza tetoviranje	4
2.2 Besedi tetovaža in tatu	4
2.2.1 Opredelitev ostalih izrazov.....	5
2.3 Tetoviranje skozi čas	6
2.3.1 Izvori tetoviranja na Balkanu	8
2.3.2 Pregled po svetu	9
2.4 Načini tetoviranja	14
2.4.1 Tehnike tetoviranja.....	15
2.4.2 Telo.....	17
2.4.3 Nekateri drugi načini krašenja telesa.....	17
2.4.4 Barvanje telesa	18
2.4.5 Prebadanje, vstavljanje nakita	18
2.5 Tipi tetoviranja	19
2.6 Funkcija tetoviranja	21
2.6.1 Tetoviranje v koncentracijskih taboriščih	21
2.7 Vzroki za tetoviranje	23
2.8 Opredelitev besedne zveze 'modna muha'	28
2.9 Posameznik.....	29
2.9.1 Kaj je posameznik?	29
2.9.2 Posameznik in družba.....	30
2.9.3 Množični mediji	30

2.9.4	Množični vpliv tetovaž.....	31
2.9.5	Tetoviranje in mladi	35
2.10	Tetoviranje živali	35
2.11	Zdravstvena tveganja	36
2.11.1	Sterilni postopek in nega tatuja	36
2.11.2	Tveganja pri tetoviranju	37
2.11.3	Zakonodajni okvirji	38
2.11.4	Začasni tatuji	39
2.12	Predlogi motivov za tatuje.....	41
3	METODOLOGIJA	42
3.1	Opis dela	42
3.2	Metoda dela	42
3.3	Metoda opazovanja.....	43
3.4	Anketa.....	43
3.4.1	Testiranje anketnega vprašalnika	43
3.4.2	Metodologija razdeljevanja ankete.....	43
3.4.3	Spletna anketa.....	46
3.5	Intervju.....	47
4	IZSLEDKI IN RAZPRAVA.....	48
4.1	Analiza opazovanja.....	48
4.2	Analiza ankete	50
4.2.1	Analiza 1. sklopa ankete (Priloga 4).....	50
4.2.2	Analiza 2. sklopa ankete (Priloga 6).....	56
4.3	Analiza intervjujev	72
4.3.1	Analiza intervjujev s tetovatorjema.....	72
4.3.2	Analiza intervjujev s tetoviranimi starejšimi posamezniki.....	76
4.3.3	Analiza intervjujev s tetoviranimi iz skupine srednje generacije	79
4.3.4	Analiza intervjujev s tetoviranimi iz skupine mladih.....	82
4.3.5	Analiza intervjuja z dermatologinjo	84
5	SKLEPI.....	86
5.1	Tetoviranje je v aktualni družbi prisotno in dandanes ima vsaj en tatu že vsak deseti Slovenec (hipoteza 1)	87
5.2	Večina ljudi tetovaže ne jemlje kot nekaj marginalnega, ampak kot posameznikov umetniški ali individualni izraz (hipoteza 2)	87

5.3	Večina tetovaž nastane ob posameznikovi globoko premišljeni odločitvi in kot izraz pomembnega življenjskega dogodka ter ni zgolj t.i. modna muha (hipoteza 3)	88
5.4	Med tetoviranimi je več žensk kot moških (hipoteza 4).....	89
5.5	Najbolj priljubljeno mesto za tatu je pri moških rama, pri ženskah pa lopatica (hipoteza 5).....	90
5.6	Večina tetoviranih ima več kot en tatu (hipoteza 6).....	91
6	ZAKLJUČEK	93
7	POVZETEK.....	94
8	ZAHVALA	96
9	VIRI IN LITERATURA	97
10	PRILOGE.....	1
10.1	Priloga 1 - Moji predlogi motivov za tetovaže.....	1
10.2	Priloga 2 - Anketa (1. sklop vprašanj).....	2
10.3	Priloga 3 - Anketa (2. sklop vprašanj).....	3
10.4	Priloga 4 - Spletna anketa (ali 2. sklop vprašanj).....	2
10.5	Priloga 5 - Analiza vprašanj 1. sklopa anketnega vprašalnika.....	2
10.6	Priloga 6 - Analiza 2. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.....	4
10.7	Priloga 7 - Intervju s tetovatorko.....	9
10.8	Priloga 8 - Intervju s tetovatorjem.....	13
10.9	Priloga 9 - Intervjuji s tetoviranci starejše generacije.....	16
10.10	Priloga 10 - Intervju s tetoviranci srednje generacije.....	21
10.11	Priloga 11 - Intervju s tetoviranci najmlajše generacije.....	26
10.12	Priloga 12 - Intervju z dermatologinjo.....	28

KAZALO SLIK, GRAFOV IN PRILOG

VI

Kazalo slik

Slika 1: Barvni tatu (vir: osebni arhiv Lee H.).....	6
Slika 2: Pogosto vtetovirani simboli na Balkanu (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko– kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).....	8
Slika 3: Potetoviran obraz maorskega bojevnika (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).....	10
Slika 4: Marleški plemič s popolnoma poslikanim telesom (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).....	11
Slika 5: Primeri tetoviranja z Bornea (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).....	12
Slika 6: Staro orodje za tetoviranje (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).....	14
Slika 7: Starejši tetovatorski strojček (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).....	14
Slika 8: Oprema tetovatorjev (vir: osebni arhiv Lee H.).....	15
Slika 9: Fotografija moškega tatuja (vir: https://gspellag.wordpress.com/moski-tattoo/).....	16
Slika 10: Fotografija ženskega tatuja (vir: https://www.facebook.com/Tattos.AI/photos/pb.303634883147032.2207520000.1420320385/327926490717871/?type=3&theater).....	16
Slika 11: Fotografija skarifikacije oz. brazgotinjenja kot drugačen način krašenja telesa (vir: http://bizlocalistings.com/junyt/scarring-tattoo-designs/6).....	17
Slika 12: Fotografija pobarvanega telesa kot način krašenja telesa (vir: http://amazingartgallery.blogspot.com/2013/02/body-painting-india.html).....	18
Slika 13: Prikaz vstavljanja nakita ali 'piercing' kot način krašenja telesa (vir: http://amazingartgallery.blogspot.com/2013/02/body-painting-india.html).....	18
Slika 14: Prikaz tetovaže mame in očeta, ki sta si v spomin na veseli dogodek, rojstvo hčere, vtetovirala njen odtis dlani z imenom, vir: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=238732122834060&set=pb.100000918237593).....	20
Slika 15: Fotografija orodja, s katerim so v koncentracijskih taboriščih taboriščnikom vtetovirali številke (vir: http://www.dailymail.co.uk/news/article-2578422/The-evil-looking-implements-used-Auschwitz-guards-tattoo-numbers-prisoners-held-Nazi-death-camp.html).....	22
Slika 16: Fotografija treh preživelih prijateljev iz taborišča Auschwitz z zaporednimi vtetoviranimi številkami (vir: http://www.democraticunderground.com/1223253).....	23
Slika 17: Fotografija vtetoviranega motorja kot potrditev pripadnosti skupini motoristov (vir: http://www.tattooset.com/tag/motorcycle).....	24
Slika 18: Fotografija mamine tetovaže z imenom in datumom rojstva njenega sina (vir: http://www.eyecatchingtattoos.com/date-of-birth-tattoos/).....	27
Slika 19: Fotografija osebne napisa (ime otroka) (vir: foto Urša Irman).....	27
Slika 20: Reklama z zaznamovano osebo s tatuji (vir: https://www.youtube.com/watch?v=n5dMk9_Vn24).....	31
Slika 21: Slika tetoviranja iz reklamnega oglasa za turistično agencijo (vir: https://www.youtube.com/watch?v=4o97YQRO_Mk).....	31

Slika 22: Fotografija zvezdnika - nogometaša Davida Beckhama s številnimi tatuji (vir: http://www.tattooeasily.com/david-beckham-tattoos/).....	32
Slika 23: Fotografija pevke Aleye s tatujem že od njenega 18. leta (vir: http://www.tocnoto.si/foto-kaksne-tattooje-ima-jo-znani-slovenci).	33
Slika 24: Fotografija kuharja Bineta Volčiča, lastnika velikega tatuja na desni roki (vir: http://www.tocnoto.si/vroce-bine-volcic/).....	34
Slika 25: Fotografija psa z vtetovirano številko v ušes (vir: http://smrcek.si/spoznaj-svet-psov/splosno-o-psih/oznacevanje-psov-z-znackami-ter-tetoviranje/).	36
Slika 26: Korak za korakom, izdelava tatuja (vir: foto Urša Irman).	37
Slika 27: Fotografija hude alergijske reakcije kot posledica uporabe cenene in nevarne barve (vir: http://www.zenska.si/aktualno/foto-grozljive-posledice-zasustranih-tetovaz/).....	38
Slika 28: Prikaz ustvarjanja začasnega oz. 'airbrush tatuja' (vir: http://california.legoland.com/en/explore/rides_and_attractions/pirate_shores/tattoos/).	40
Slika 29: Stojnica ustvarjalca začasnih tatujev s kano (vir: foto Urša Irman).	40
Slika 30: Tatu - portret osebe (vir: osebni arhiv Lee H.).....	73
Slika 31: Tetovator Igor P. (vir: foto Urša Irman).	73
Slika 32: Tetovatorica Lea H. pri delu (osebni arhiv Lee H.).	74
Slika 33: Tetovaža intervjuvanca Staneta (vir: foto Urša Irman).	77
Slika 34: Tetovaža intervjuvanca Staneta (vir: foto Urša Irman).	77
Slika 35: Tatu intervjuvanca Staneta (vir: foto Urša Irman).	78
Slika 36: Fotografija z intervjuja s Klemnom P. (vir: foto Ines P.).....	79
Slika 37: Tatu intervjuvanke (vir: foto Urša Irman).	80
Slika 38: Moj predlog - morska deklica. Slika 39: Moj predlog - Urša z rožami.	1
Slika 40: Moj predlog - Urša z žogami. Slika 41: Moj predlog - vrtnica.	1

Kazalo grafov

Graf 1: Število razdeljenih in vrnjenih anket.	45
Graf 2: Anketiranci glede na okolje.	45
Graf 3: Raziskovanci po starostnih skupinah.	46
Graf 4: 1. in 2. opazovanje na plaži v Fiesi, 27. 6. in 6. 7. 2014.	48
Graf 5: 3. in 4. opazovanje na plaži v Veliki Zaki pri Bledu, 30. 7. in 1. 8. 2014.....	49
Graf 6: Povprečen delež tetoviranih pri 4 opazovanjih skupaj.....	49
Graf 7: Starost anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.....	50
Graf 8: Spol anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.	51
Graf 9: Status anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.	51
Graf 10: Izobrazba anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.	52
Graf 11: Število sorodnikov s tatuji anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.....	52
Graf 12: Število prijateljev s tatuji anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.	53
Graf 13: Razlogi za tetovaže po mnenju anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.....	54
Graf 14: Odnos anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika o tetovažah.	55

Graf 15: Mnenje anketirancev 1. sklopa vprašanja anketnega vprašalnika o tetovažah.	55
Graf 16: Delež tetoviranih med anketiranimi.	56
Graf 17: Delež tetoviranih med anketiranimi po starostnih skupinah.	56
Graf 18: Starost anketirancev ob prvi tetovaži.	57
Graf 19: Starost anketirancev glede na spol ob prvi tetovaži.	58
Graf 20: Razlogi anketirancev za tetovažo.	59
Graf 21: Razlog anketirancev glede na spol za tetovažo.	59
Graf 22: Število tetovaž tetoviranih.	60
Graf 23: Število tetovaž tetoviranih glede na spol.	61
Graf 24: Motivi tetovaž tetoviranih.	62
Graf 25: Motivi izbranih tetovaž tetoviranih glede na spol.	63
Graf 26: Vrsta tetovaže.	64
Graf 27: Vrsta tetovaže glede na spol tetoviranih.	64
Graf 28: Mesto tetovaže.	65
Graf 29: Mesto tetovaže glede na spol tetoviranih.	66
Graf 30: Kje so tetoviranim izdelali tatu?	67
Graf 31: Kje so tetoviranim glede na spol izdelali tatu?	67
Graf 32: Informiranje o zdravstvenih tveganjih pred tetoviranjem.	68
Graf 33: Informiranje o zdravstvenih tveganjih pred tetoviranjem raziskovancev glede na spol.	69
Graf 34: Mnenje sorodnikov tetoviranih o tatujih raziskovancev.	69
Graf 35: Mnenje sorodnikov tetoviranih o tatujih raziskovancev glede na njihov spol.	70
Graf 36: Načrtovanje izdelave novega tatuja.	70
Graf 37: Načrtovanje izdelave novega tatuja raziskovancev glede na spol.	71
Graf 38: Obžalovanje odločitve tetoviranih za tetovažo.	71
Graf 39: Obžalovanje odločitve za tetovažo tetoviranih glede na spol.	72

Kazalo prilog

- 10.1 Priloga 1 - Moji predlogi motivov za tetovaže.
- 10.2 Priloga 2 - Anketa (1. sklop vprašanj).
- 10.3 Priloga 3 - Anketa (2. sklop vprašanj).
- 10.4 Priloga 4 - Spletna anketa (ali 2. sklop vprašanj).
- 10.5 Priloga 5 - Analiza vprašanj 1. sklopa anketnega vprašalnika.
- 10.6 Priloga 6 - Analiza 2. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.
- 10.7 Priloga 7 - Intervju s tetovatoriko.
- 10.8 Priloga 8 - Intervju s tetovatorjem.
- 10.9 Priloga 9 - Intervjuji s tetoviranci starejše generacije.
- 10.10 Priloga 10 - Intervju s tetoviranci srednje generacije.
- 10.11 Priloga 11 - Intervju s tetoviranci najmlajše generacije.
- 10.12 Priloga 12 - Intervju z dermatologinjo.

1 UVOD

1.1 Zakaj raziskovalna naloga

Vsak človek je otok zase - pravi neka misel, a vendar smo ljudje tudi socialna bitja. Dr. Jože Bajzek¹ trdi, da smo ljudje odnosna bitja. Tako postanemo ljudje šele z odnosom in v odnosu. Vzpostavljanje odnosov je eden temeljnih, a tudi eden najbolj zahtevnih procesov, ki nas nenehno zaposluje; za vzpostavitev odnosa do drugega je potreben most. Ta most pa je komunikacija med ljudmi. In čeprav se na prvi pogled zdi, da odnose med seboj vzpostavljamo večinoma z besedami, mnoge raziskave kažejo, da večino sporočil prenesemo nebesedno – z izrazi, gestami, obnašanjem ipd. Ljudje o sebi drugim pripovedujemo torej na najrazličnejše načine. In eden izmed najbolj skrajnih, sicer zelo starih, včasih marginalnih, dandanes pa vse bolj modernih načinov izražanja sebe je tetoviranje.

Tetoviranje je vnašanje barvila pod kožo posameznika, pri čemer gre za trajno znamenje, saj se poslikava ohrani vse življenje. Tetovaža ali t.i. tatu je veliko več kot le slika ali napis na koži, saj s tatujem posameznik izraža svojo individualnost, pripadnost določeni skupini, upor proti čemu, svoje stališče do česa, svoja čustva, simpatijo, empatijo ... Tetoviranje se pojavlja v vseh zgodovinskih obdobjih, vedno je bilo in je del družbe.

Za izdelavo raziskovalne naloge sem se odločila, ker so se v meni od nekdaj pojavljala zanimiva, neobičajna vprašanja, ki mi nikoli niso dala miru. Vsakič znova me je vodila želja po odkritju nečesa posebnega in nenavadnega. Žal pa na vprašanja, ki so se odraslim zdela skrajno nepomembna in zgolj tratenje časa, največkrat nisem dobila odgovora. Konec lanskega šolskega leta pa se mi je ponudila priložnost, da se pravega raziskovanja lotim tudi sama, česar sem se z veseljem lotila.

Sama ideja za raziskovalno nalogo o tatujih se mi je začela porajati med družinskimi pogovori, ko je starejši brat Miha večkrat izrazil željo po tatuju. Tudi meni so kožne poslikave zelo zanimive, še posebej, če za njimi stoji neverjetna zgodba, ki pripoveduje izjemne posameznikove dogodivščine; tako vzpone kot padce. Tetovaže pa me pritegnejo predvsem zaradi estetskega vidika; odkar se zavedam sveta okrog sebe in drugih v njem in to z radovednostjo raziskujem, opazujem in občudujem lepo estetsko oblikovane in dovršene tetovaže na ljudeh, saj tudi sama velikokrat ustvarjam risbe, skice na papir, ker se tako najlažje umetniško izražam. Seveda nama starša vedno pustita prosto pot pri odločitvah, vendar pa sta

¹ Predavanje je za učitelje osnovnih šol Spodnje Savinjske regije organiziral aktiv ravnatelj in je potekalo v torek, 24. 8. 2010, v žalskem kulturnem domu. Mentorica, ki je bila prisotna na predavanju, je misel prenesla ustno.

bratu svetovala, naj o tetovaži res tehtno premisli, saj je tatu kot modna muha brez pomena in čisti nesmisel, ki te spremlja celo življenje. Tudi sama menim, da nam mora tatu sporočiti nekaj več. Kaj pa za ljudi s tatujem predstavlja tisto nekaj več, sem se odločila raziskati v raziskovalni nalogi.

Ravno omenjena dejstva, razmišljanja in predvsem želja po raziskovanju sta me že v lanskem šolskem letu pripeljala do odločitve za izdelavo raziskovalne naloge in skozi pogovore s svojo učiteljico slovenščine sem se dokončno odločila za izbrano tematiko. Pika na i je pomenila njena izkušnja s tatuji in predvsem življenjska zgodba, ki mi jo je na enem izmed delovnih pogovorov zaupala, ob čemer ni bilo več dvoma, v katero smer bom raziskovala.

1.2 Cilji raziskave

Tetoviranje je prisotno v vseh zgodovinskih obdobjih in je tudi danes, tako kot je bilo že v preteklosti, del družbe. A tatu je za posameznika, ki se zanj odloči, ga izbere in na sebi nosi vse življenje nekaj neizmerno več – je odraz njegove osebnosti, zunanje znamenje njegovih notranjih odločitev, je sporočilo, s katerim posameznik v vsakem trenutku svojega obstoja svetu nekaj sporoča.

Ob dejstvu, da kot ljubiteljica lepega in likovne umetnosti na sploh, že odkar se zavedam sebe, opazujem in v svetu iščem vse, kar se mi zdi lepo, sem že nekaj časa pozorna na ljudi s tetovažami. Vedno sem v množici opazila posameznike, ki so na vidnem mestu nosili tatuje in jih presojala skozi estetiko lepega; občudovala sem lepo izdelane motive, kot so rože, ornamenti, živali, fantazijske podobe. Z intenzivnim opazovanjem predvsem v poletnih mesecih in na mestih, kot so kopališča ali obmorske plaže, sem prišla do spoznanja, da je vse več ljudi, ki nosijo tatuje. In ravno to laično spoznanje sem postavila za osrednji problem svoje raziskave, ki ga izpostavljam v samem naslovu raziskovalne naloge - je tetovaža ali t.i. tatu res modna muha. Je tetoviranje med mladimi trend, s katerim iščejo svojo individualnost, svoje posebno mesto pod soncem, svoj način upora? Ker me od nekdaj zanimajo zgodbe posameznika, ki stojijo za vsakim izjemnim človekom, si tudi v tem primeru postavljam vprašanje, če vsak tatu nosi v sebi tudi posebno, neponovljivo zgodbo. Koliko pri odločitvi posameznika za tako radikalno potezo, kot je tetovaža, vplivajo slavni, ki tako v svetu športa, glasbe, filma in drugje skozi svojo medijsko podobo propagirajo določen življenjski slog?

Osrednji cilj pričujoče raziskovalne naloge je tako ugotoviti, kolikšen odstotek posameznikov se v naši (tj. slovenski) družbi danes odloči za tetoviranje, koliko na to vpliva starost in zrelost posameznika, izobrazba in samo okolje. Cilji mojega raziskovanja so osredotočeni tudi na ugotavljanje, kakšni so sploh razlogi in vzgibi posameznika za to pomembno življenjsko odločitev, okoliščine samega postopka, izbrani motivi, tehnika in mesto tetoviranja ter nenazadnje izkušnje in stališča tako tetoviranih kot netetoviranih posameznikov.

1.3 Hipoteze

Glede na postavljena izhodišča raziskovanja ter zastavljene cilje raziskovalne naloge sem postavila naslednje hipoteze.

- 1. Tetoviranje je v aktualni družbi prisotno in dandanes ima vsaj en tatu že vsak deseti Slovenec.**

- 2. Večina ljudi tetovaže ne jemlje kot nekaj marginalnega, ampak kot posameznikov umetniški ali individualni izraz.**

- 3. Večina tetovaž nastane ob posameznikovi globoko preišljeni odločitvi in kot izraz pomembnega življenjskega dogodka ter ni zgolj t.i. modna muha.**

- 4. Med tetoviranimi je več žensk kot moških.**

- 5. Najbolj priljubljeno mesto za tatu je pri moških rama, pri ženskah pa lopatica.**

- 6. Večina tetoviranih ima več kot en tatu.**

2 PREGLED OBJAV

2.1 Pomen izraza tetoviranje

Tetoviranje je pojav, ki je prisoten pri ljudeh vseh socialnih slojev in je v današnjem svetu različno vrednoten. Včasih predstavlja sporno iznakaženje telesa ali umetniški modni dodatek, spet drugič potrditev lastne identitete.

Izraz **tetoviranje** v širšem pomenu besede predstavlja vse tehnike okraševanja kože od brazgotinjenja, vbadanja pigmenta, do preprostega barvanja telesa. V ožjem pomenu pa izraz pomeni izključno vnašanje pigmenta pod kožo, s čimer tetovažo ohranimo za celo življenje.

Beseda izvira iz polinezijskega jezika in je k nam kot fonetični način prišla po zaslugi dnevnika kapitana J. Cooka. Glagol '*tat*' v polinezijskem jeziku pomeni vbadati, po mnenju nekaterih pa naj bi izraz oponašal zvok, ki nastaja ob uporabi tetovirnega orodja. Beseda tetoviranje je pri nas dokaj uveljavljena, do številnih, tudi tujih različic pa je prihajalo pri zapisovanju ('*tetoviranje*', '*tatauacija*', '*tatauiren*', '*tätowieren*', '*tattooing*'). Izraz **tetoviranje** smo najverjetneje prejeli iz nemškega jezika, izraz **tetovaža** pa izhaja iz italijanskega ('*tattuaggio*') ali francoskega ('*tatouage*') jezika. Zelo zanimiva je tudi ruska tujka '*vyšivat*', ki opiše tehniko tetoviranja, značilno za prebivalce severa. Ti dejansko pod kožo všijejo s sajami premazano nit. Na sosednjem Hrvaškem uporabljajo izraz '*bocanje*', ki v prevodu pomeni bodenje, vbadanje ali pikanje.²

2.2 Besedi tetovaža in tatu

Kljub temu, da je, kot je predstavljeno v prejšnjem poglavju, tetoviranje prisotno v družbi praktično, odkar le-ta obstaja, pa je samo izrazje v slovenskem jeziku okrnjeno oz. po mojem raziskovanju še vedno nedosledno oz. nedodelano.

Pri pregledu spletnih strani, ki tržijo tetoviranje; torej se oglašujejo tetovatorji, prav tako pa pri obiskih nekaterih studiev, ki opravljajo to storitev, sem opazila neenotno poimenovanje oz. različno rabo poimenovanja. Veliko tetovatorjev uporablja citatno besedo '*tattoo*' iz angleščine, nekateri polcitatno, tako da slovenijo besedo le na ravni oblikoslovnih lastnosti (pri sklanjanju: npr. '*brez tattoojev*'), zasledila pa sem tudi rabo kot '*tatoo*' ali '*tattu*'.

Normativno ureditev za slovenski knjižni jezik predstavlja seveda Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), v katerem pa sploh ne najdemo samostalnika, kot bi pričakovali (niti tetovaža, kaj šele poslovenjen izraz tatu), temveč le 4 izraze³: **tetovíranec** (*kdor je tetoviran* in s primerom: *ogledovati si tetoviranca*), **tetovíranje** (*glagolnik od tetovirati* s primeri rabe:

² D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

³ SSKJ (Ljubljana: SAZU, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik FR, DZS, 2008)

tetoviranje roke; postopek tetoviranja / tetoviranje živali / trajnost tetoviranja), **tetovirati** (glagol v neosebni obliki z razlago: *z vnašanjem barvila v kožo z vbodi, vrezi narediti na njej neizbrisne podobe, znake* in primeri rabe: *dal se je tetovirati; tetovirati obraz, roko; tetovirati mornarje / tetovirati znamenje na prsi* ter primeri rabe kot strokovnega izraza v veterinarstvu: *tetovirati žival s tetovirnimi kleščami / vtisniti ji v kožo znak zaradi lažjega razpoznavanja*) ter **tetoviren** (pridevnik z razlago: *tak, ki je za tetoviranje s primerom: tetovirni pripomočki* in zopet strokovno rabo v veterinarstvu: *tetovirne klešče kleščam podobna priprava za vtisnjenje znaka živali v kožo*).

V strokovni literaturi, povezani s tetoviranjem, se v slovenščini uporabljata obe besedi, ki ju v SSKJ ni – tako tetovaža (Dimitrij Vremec v svoji knjigi *Tetoviranje, etnološko-kulturni oris*) kot tatu (predvsem prevedena strokovna dela in članki, objavljeni v zadnjih letih), kar kaže na to, da bi bilo potrebno knjižni jezik posodobiti.

2.2.1 Opredelitev ostalih izrazov

Slovenski izraz **tetoviranje** izhaja, kot je že omenjeno, iz tujejezičnih poimenovanj – v angleščini namreč za označevanje istega pojava uporabljajo glagol '*to tattoo*' in samostalnik '*the tattoo*' (prej tudi '*tataw*'), v nemščini so ustrezajoči pojmi '*tatowieren*', *Tatauiren*, '*die Tatowierung*' in '*Tatowierer*', v italijanščini je ustrezajoči samostalnik '*tautaggio*', v francoščini pa '*tatouage*'. Beseda **tetoviranje** ima korenine v samoanskem jeziku, kjer *tat(a)u* pomeni risati, označiti, v enem od polinezijskih jezikov pa glagol '*tat*' pomeni vbadati. Beseda naj bi nastala s posnemanjem zvokov, ki nastanejo ob zaporednem udarjanju po tetovirnem pripomočku.⁴

V preteklosti, še pred petdesetimi leti, so v slovenski literaturi uporabljali izraz **tatauacija** in njegove izpeljanke. Tako Božo Škerlj⁵ med drugim piše o ljudstvu Ainu⁶: 'Dlaka, lasje so tam tako v časteh, da si ženske *tatauirajo* vsaj brke; *tatauiranje* pa je za ženske sploh značilno; začne se s sedmimi leti in je gotovo do dvajsetega leta; *tatauacija* se razteza tudi preko telesa.'

Starogrška in rimska besedila za opisovanje zaznamovanja telesa najpogosteje uporabljajo izraz **stigma**, ki ga še danes spremlja slabšalen pomen. Izhajajoč iz starogrških besednih korenin glagola *stizein*, ki pomeni prebosti, prebadati, pičiti, se je uveljavil samostalnik **stigma**, nanašajoč se tudi na tetoviranje.

Tatu ali **tetovaža** je, če povzamemo, rezultat tetoviranja, je nastala podoba, motiv, slika, risba. Ločimo enobarvne (največkrat črne) tatuje od barvnih. Večja razširjenost barvnih tatujev je povezana z naprednejšo tehniko in opremo, tudi z uporabo električnega strojčka, ki omogoča hitro menjavanje različnih barv. Dober tatu mora, glede na ocene tatuatorjev oziroma tatuistov,

⁴ D. Vremec: *Tetoviranje, etnološko-kulturni oris* (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

⁵ B. Škerlj: *Ljudstva brez kovin* (Ljubljana: DZS, 1962)

⁶ Ainu je arktično ljudstvo, ki živi na vzhodu Azije; 'Ainu' pomeni človek.

izpolnjevati več objektivnih kriterijev.

Slika 1: Barvni tatu (vir: osebni arhiv Lee H.).

Tetoviranec je oseba, ki je tetovirana, torej nekdo, ki si da narediti tatu oziroma tisti, ki se podvrže procesu tetoviranja in je nosilec oziroma lastnik tatuja.

Tatuist ali **tatuator**, lahko tudi **tetover** ali **tetovator**, je mojster tetoviranja, torej tisti, ki obvlada veščine tetoviranja in tetovirancu naredi tatu. Profesionalci na področju tetoviranja strogo ločujejo ta pojem od pojma **umetnik tetoviranja** (ang.: *tattoo artist*), saj gre pri slednjem za poudarjeno umetniško in manj za komercialno razsežnost. Tatuatorji so ljudje, ki za vnaprej določeno ceno opravijo postopek kot svoje delo, imajo tako rekoč svojo obrt, 'umetniki tetoviranja' pa se prvenstveno ukvarjajo s to dejavnostjo zaradi izpopolnjevanja umetnosti, se profesionalno urijo, največkrat delujejo tudi na ostalih področjih umetnosti, v sodobnem času pa svoja dela velikokrat razstavljajo na za to dejavnost določenih mestih. Profesionalci pravijo: '*Being tattoo artist is different from being a good tattooist.*'⁷

2.3 Tetoviranje skozi čas

Tetoviranje so ljudje poznali že od nekdaj, zaradi pomanjkljivih ali zgolj neraziskanih podatkov pa težko določimo točen čas in kraj izvora. Najstarejše najdbe v mnogih evropskih državah (Portugalska, Romunija, Skandinavija, Makedonija, Bosna in Hercegovina) pričajo o pričetkih tetoviranja že pred bronasto in železno dobo, kar je vidno iz kipov, okrašenih z značilnimi ornamentami. Našli so tudi številne instrumente podobne starosti, ki so jih uporabljali v ta namen.

⁷ Prev.: 'Biti umetnik tetoviranja je nekaj povsem drugega kot biti tetovator.' T. Cohen: *The Tattoo*. (Sydney: Outback print, 2000)

Kot vse najboljše stvari in odkritja, naj bi tudi tetovaže nastale zgolj naključno. Strokovnjaki domnevajo, da si je v pradavnini nekdo rano podrgnil z roko, umazano od saj in oglja, ko pa se je rana zacelila, je na lastno presenečenje ugotovil, da si je nehote ustvaril trajni okrasek. Naključni vzorec je očitno postal izredno priljubljen in kmalu so za prve tetovaže uporabljali ribje koščice, živalske kosti in podobne ostre predmete, namočene v rastlinska barvila.

Na avstrijsko-italijanski meji visoko v Alpah so leta 1991 odkrili 'Moža iz ledenika', starega približno 5300 let, ki je poleg ostalih odkritij zanimiv po številnih, dobro ohranjenih in vidnih tetovažah na telesu. Ta najdba iz kamene dobe zanika prepričanje, da so ljudje s tetoviranjem srečali šele 2500 let kasneje. T.i. Otzi, več kot 5000 let star mumificiran pračlovek, je imel na svojem telesu kar 57 tetovaž. Križ na notranji strani kolena, šest ravnih črt nad ledvicami in številne paralelne črte na gležnjih, vendar pa strokovnjaki zaradi mesta tetovaž domnevajo, da so bile narejene predvsem v terapevtske namene, in sicer za zdravljenje artritisa.

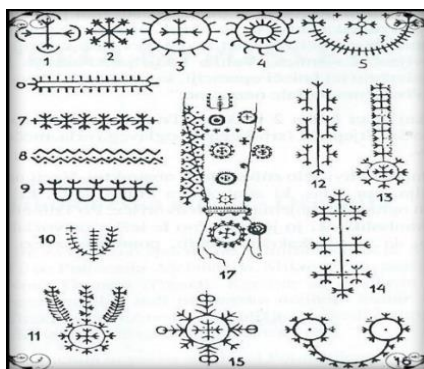
Tovrstno tehniko okraševanja telesa pa so na Srednjem vzhodu poznali že vsaj 1000 let pr. n. št., o čemer priča najdba tetovirane mumije. Tetovaže so od Libijcev (Berberov) prevzeli tudi Egipčani in jih uporabljali pri obredu pokopavanja mrtvih. Tatuji naj bi umrle ščitili pred zlimi demoni v posmrtnem življenju, običaj pa se je kmalu razširil tudi med živimi ljudmi. V Novi državi so si faraoni dajali vtetovirati svoja imena in druga božanstva, sodni pomembneži pa simbole svojega vladarja, s čimer so izkazovali svojo zvestobo in pripadnost. Libijski ujetniki so imeli vtetoviran simbol boginje Neit, še danes pa je moč na severu Afrike najti vtetovirane vzorce, posvečene boginji 'Tanit', imenovane 'tanitski trikotnik', ki jih mnogi povezujejo s prej omenjeno boginjo Neit. Tudi Sirci so tetoviranje povezovali z vero. Na hrbtno stran dlani in vratu so si vtetovirali simbole boginje Mylitta, medtem ko so Grki kljub poznavanju tetoviranja ta postopek le redko prakticirali. Prisotnost tetovaž pa je vseeno vidna tudi v grški mitologiji (zgodba o Parisu v Herkulovem templju) in na različnih vazah, kjer so upodobljene tetovirane ženske.

Tetoviranje so stari Rimljani označevali kot značilnost drugih ljudstev, vendar pa so ga poznali. O njem so pisali številni misleci in filozofi, kot so Cicero, Tacit in Pomponij Mela. V tistem času je tetovaža služila kot dokaz tako muslimanov kot kristjanov, da so obiskali svete, romarske kraje. V začetkih krščanstva pa so si pripadniki vtetovirali le veliko črko T ('tau'), ki je bila verjetna predhodnica kasnejšega simbola križa. To prakso so kasneje nadaljevali križarji, le da so 'T' zamenjali z latinskim križem. O tetoviranju romarjev pa pričajo še mnoge mojstrovine v številnih italijanskih in francoskih katedralah. V poznem srednjem veku je bilo tetoviranje zelo razširjeno med vojaki, prostaki in mornarji, kar pa je bilo hudo v nasprotju s krščanskim naukom, zato je prišlo do prepovedi in številnih obsodb. Kljub temu je popularnost hitro naraščala in se ohranila do danes.⁸

⁸ D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

2.3.1 Izvori tetoviranja na Balkanu

Stari balkanski prebivalci Iliri in Tračani so okraševanje telesa poznali že v preteklosti, iz zapisov starih piscev pa ni bilo vedno razumljivo, za kakšno vrsto krašenja gre (barvanje, brazgotinjenje, tetoviranje ...). V delu 'Historija', najstarejšemu viru, je Herodot zapisal, da je vbadanje pri Tračanih znak plemstva, ki ga preprosto ljudstvo ni bilo deležno. Podobno je nekaj časa kasneje napisal tudi Plutarh, le da v svojih zapisih tetovaže omenja le pri ženskah, medtem ko Artemidorus pravi, da so Tračani tetovirali le plemiške otroke, Goti pa so na ta način označevali sužnje. Potrditev, da so včasih res poznali tetoviranje je izjava rimskega geografa Pomponiusa Mele, ki pravi, da si Agatirsi svojo kožo krasijo z znaki, ki se ne dajo oprati. Plinij v delu 'Naturalis historia' pa pravi, da so se pri tračanskih Dačanih tetovirali tudi moški, brazgotine pa naj bi podedovale še štiri generacije naprej. Kljub pretirani izjavi je bila to potrditev, da je bilo in je tetoviranje na vzhodu še kako prisotno. Strabon pa je zapisal, da so tudi Japodi in Iliri na zahodu polotoka okraševanje s tetovažami pogosto prakticirali. Poleg pisnih virov tudi arheološke najdbe pričajo o okraševanju telesa. Med njimi je npr. slika tračanske Menade, ki ji roke krasijo številne vzorčaste črte. Danes je tetoviranje na območju bivše Jugoslavije najbolj razširjeno med Cincarji, Makedonci, Srbi, Hrvati, Albanci ter seveda v Bosni in Hercegovini, kjer so v času vojne s Turki tetovirali vse vojake, da bi jih lažje prepoznali. Pred petdesetimi leti se je iz tega območja o tetoviranju veliko pisalo, še posebej o neločljivi povezavi z versko pripadnostjo, pri čemer se je mislilo predvsem na katolike, čeprav so bili tatuji prisotni tudi med pravoslavci in muslimani. V Bosni in Hercegovini so bile ženske običajno obilneje potetovirane, najpogosteje po rokah in prsih, včasih tudi po čelu, sam obred pa je navadno potekal ob večjih verskih praznikih. Ornamentni motivi, ki so krasili njihova telesa, so imeli prenesen pomen in največkrat nikakršne globlje povezave s krščanstvom. Izbirali so si simbole, kot je npr. klas, ki ponazarja hrano, ali kolo, ki pomeni družina.⁹

Slika 2: Pogosto vtetovirani simboli na Balkanu (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).

⁹ D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

2.3.2 Pregled po svetu

Človeška domišljija je pripeljala umetnost tetoviranja tako daleč, da so tetovaže kmalu postale simbol prestiža, družbenega položaja in moči posameznika. To je veljalo predvsem za stari Egipt, kjer so si moški pripadniki aristokratskega sloja na telo nenehno dodajali pravilne geometrične vzorce, dokler niso le-ti popolnoma prekrili telesa. Za razliko od moških pa so ženske v starem Egiptu nosile tetovaže, ki so upodabljale boga plodnosti, kar nakazuje na globok religiozni pomen.

Podobno je bilo pri Ilirih in Tračanih, le da so njihove ženske nosile tetovaže kot znak pripadnosti določeni družini, neke vrste spoštovana stigmatizacija, pa tudi že zgolj kot modni dodatek.

Za razliko od Grkov, pri katerih so bile tetovaže znak pripadnosti družbenemu sloju, so Rimljani uporabljali tetovaže za označevanje sužnjev, običajno z napisom 'davek plačan'. Poleg tega so tetovaže postale tudi način kaznovanja kriminalcev, ki so jim na vidno mesto na telesu vtetovirali ime zločina, ki so ga zgrešili. Kratka in jedrnata, a izredno učinkovita stigmatizacija.

V Indiji so se včasih tetovirali le menihi, saj naj bi med samim procesom tetoviranja s tetovažo vnesli magično moč. Zanimivo je, da so bile tetovaže izključno moška domena, saj se menihi niso smeli dotakniti ženskega telesa, poleg tega pa so ljudje verjeli, da ženske sploh ne potrebujejo dodatne magične moči, saj naj bi jo imele že same po sebi dovolj.

Na območju Pacifika, predvsem za domorodce na Borneu, Samoi in za Maore, je tetoviranje bilo in še vedno je, pomemben obredni ritual. Na Borneu, ki je eden redkih krajev na svetu, kjer tetoviranje še vedno izvajajo na tradicionalen, izredno boleč način, z leseno palico in ostro konico, ki jo namakajo v rastlinska barvila, imajo bojevniki nekaterih plemen za vsako odvzeto življenje, tetovažo. Njihove ženske pa imajo na rokah, dlaneh, nogah in stopalih bolj nežne vzorce, ki naj bi poudarjali moč ženskih čarov in privlačnost.

Tetoviranje na Samoi je bilo pomembna obredna iniciacija za mlade fante, stare med 12 in 15 let, ki so vstopali v svet odraslosti, trajala pa je lahko tudi po več bolečih tednov. Najbolj pogosti so vzorci z globokim religioznim pomenom, kot na primer kanu (simbol družine), drobne linije (simbol prednikov) in temne lise (simbol oceana).

Maorski bojevniki so se pred bitko po obrazu mazali z ogljem, sčasoma pa so si začeli linije in vzorce na obraz kar tetovirati. Tako je nastal svetovno znan maorski vzorec imenovan 'moko'. Tudi njihove ženske so imele tetovaže. Običajno so si tetovirale ustnice z modro barvo, pa tudi brado in nekaj linij na licih, nosu in čelu, in sicer kot nekaj, kar naj bi privlačilo predstavnike nasprotnega spola. Za maorske tatuje je značilna predvsem dvojna spirala, vendar pa so bili ostali motivi tako raznoliki, da so vladarji namesto podpisa uporabljali kar sliko svojega

obraza.

Slika 3: Potetoviran obraz maorskega bojvnika (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).

Na Markeških otokih so se domačini s tetoviranjem ukvarjali že desetletja, danes pa so ta običaj že popolnoma opustili. Kljub temu je njihova zgodovina tetoviranja zelo zanimiva, saj so s tem dosegli visok umetniški nivo. Uporabljali so poseben instrument 'ta', ki je mojstrom tetoviranja omogočil natančno ustvarjanje. Ti so najprej z ogljem narisali skico, nato pa se lotili vbadanja pigmenta v kožo. Za mojstri tetovaž je bilo pravo povpraševanje, zato so skupaj s svojimi pomočniki potovali z enega otoka na drugega in ustvarjali tatuje. Za popolno prekrito telo s tetovažami naj bi po izročilu potrebovali tri dni, dejansko pa je postopek pogosto trajal več desetletij. Med tetoviranjem je tetovator pel pesmi, ki naj bi blažile bolečine, čeprav je vbadanje pogosto vodilo do povišane temperature in vnetja ran. Tatuji pa niso bili zgolj umetniški dosežek. S tetovažami so predvsem moški dokazovali, da prenesejo bolečino, ki jo ta običaj prinaša. Ženske za razliko od moških niso imele določenih pravil o mestu, številu in motivu tetovaž, vsem pa je bilo skupno, da so najlepše tatuje nosili na najbolj vidnih delih telesa, kar se je po francoski prepovedi leta 1884 spremenilo. Njihova operativna tehnika je bila tako izpopolnjena, da so se ob premikanju telesa tetovaže vzvalovile in zaživele ter telesu dale poseben čar. Skozi čas so se motivi tatujev spreminjali.

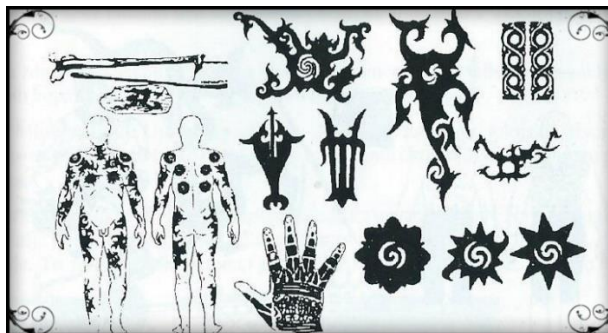
Slika 4: Marleški plemič s popolnoma poslikanim telesom (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).

Mojstri tetoviranja na Samoi so bili izjemno spoštovani. Poseben status so si pridobili z izdelavo tatujev, ki naj bi imeli magično moč. Mladi Tangonci so v ta namen prepluli po 1000 kilometrov na odprtem morju, da bi tudi njihovo kožo krasila čudežna tetovaža. Moški so si največkrat vtetovirali nekakšne kratke hlače, pri ženskah pa bi zasledili drobne vzorce, predvsem na stegnih in spodnjem delu trebuha.

Tetoviranje so poznali tudi na Havajih. Uporabljali so podobna orodja, kot na drugih predelih tihomorskega prostora, le da so bile tetovaže pri moških nekoliko pogostejše. V znak žalovanja so opravljali obred, značilen za ta kraj, kjer so mrtvecu tetovirali jezik in hkrati izkazovali spoštovanje.

Na območju Melanezije se je tetoviranje ohranilo do danes, kljub številnim težavam, ki so prizadele to območje (japonska in ameriška okupacija, atomski poskusi). Na Novi Gvineji so se ženske običajno potetovirale s portreti umrlih sorodnikov in s priljubljenimi predmeti, ob porokah pa so si vsi družinski člani vtetovirali podobo neveste ali ženina, ki je postal nov družinski član, s čimer so proslavili novo sorodstvo.

Na Borneu pri Kajanih je bilo tetoviranje povezano s posmrtnim življenjem. Posebnost tega plemena je, da so bile poslikane le ženske, ki so edine poznale pomen simbolov na svojem telesu. Plemkinje so imele potetovirane boke, običajne ženske pa so se morale zadovoljiti s tetovažami na nogah in stopalih. Na ta način so na zahodu Bornea označevali plemenske vojake, s čimer so jih lažje prepoznavali.

Slika 5: Primeri tetoviranja z Bornea (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).

Na območju Jugovzhodne Azije se je tetoviranje zelo dobro ohranilo do danes. Ljudje so tatujem pripisovali čudežno moč in jih povezovali z vero, zato je še danes večina ljudi okrašenih. Tetovaže so najpogosteje nosili na hrbtu, poleg črnila pa so uporabljali tudi posvečena olja. Tetoviranje med prebivalci višjega sloja ni priljubljeno, ker bi bili preveč podobni običajnim ljudem. V Burmi je zelo razširjen motiv tatujev, imenovan samoanski tip poslikave, ki je zelo popularen posebno med moškimi. Še večja priljubljenost pa je na Tajskem, kjer poznajo profesionalne tetovirnice izurjenih budističnih menihov, ki v zameno za umetnino dobijo darilce, kjer je običajno skrit denar. Tajski menihi za tetoviranje uporabljajo zgolj majhno iglo, kar je verjetno razlog za čudovite tatuje, ki bi jih z lahkoto primerjali z japonskimi poslikavami.¹⁰

Na Japonskem so tetovaže poznali že 3000 let pred našim štetjem. Stara ljudstva, kot na primer Ainu, so se tetovirala po telesu in obrazu, saj so verjela, da jih tetovaže ali 'irezumi' pri ribolovu in potapljanju ščitijo pred napadi velikih rib. Tetovaže na Japonskem se ne morejo otresti slabega imena, vse od srednjega veka dalje, ko so začeli tetovaže uporabljati za stigmatizacijo kriminalcev.

Okoli 15. stoletja pa so tetovaže, skupaj z razcvetom t.i. 'slik minljivega sveta', ponovno postale izredno priljubljene, predvsem med nižjim slojem prebivalstva, igralci, delavci in prostitutkami ter omogočile razvoj umetnosti tetoviranja. Tetovaže so prekrivale večino telesa, vendar nikoli rok in obraza, oziroma brez obleke vidnih delov telesa, saj so imele še vedno izredno slab sloves.

Tetoviranje je bilo in še vedno je izredno dobičkonosen posel, saj so jih mojstri tetoviranja izdelovali po več let in seveda zaslužili ogromne vsote denarja. Stare tetovaže na Japonskem

¹⁰ D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

so imele velik ideološki pomen, vključevale so slike starodavnih junakov, samuraje, zmaje, japonske krape - 'koi', ki prinašajo srečo, zdravje in bogastvo, ter ostale simbole, ki so globoko zakoreninjeni v bogati japonski tradiciji in zgodovini. Med drugim so si kurtizane na spodnjo stran roke, skoraj pod pazduho, tetovirale imena ljubimcev, kjer so bila skrita pred nepovabljenimi pogledi. Tovrstne tetovaže so znane pod imenom 'irebukuro'.

Zaradi globokega ideološkega pomena tetovaž so jih kmalu prevzeli pripadniki japonske mafije – 'jakuze', saj s tetovažami izražajo svoj status, pripadnost določeni družini, sposobnosti, število ubitih ljudi in podobno. Kljub temu, da tetovaže v sodobni Japonski postajajo predvsem priljubljen modni dodatek, se ne morejo otresti slabega slovesa, zato je na Japonskem še vedno moč naleteti na številna javna kopališča in telovadnice, kjer je ljudem s tatuji vstop prepovedan.¹¹

O razširjenosti tetoviranja na Kitajskem je v svojem potopisu poročal raziskovalec Marco Polo, ki je na tamkajšnjem območju potoval v 8. stoletju. S komunistično revolucijo pa je prišlo do velikih zatrtij in prepovedi, kar je umetnost tetoviranja porinilo na rob družbe in kar se pozna tudi dandanes.

Med afriškimi plemeni je poleg skarifikacije¹² poznano tudi tetoviranje. Prisotno je predvsem pri nekaterih skupinah ob reki Kongo, plemenih Bantu in pri nekaterih skupinah Grmičarjev. Običajno so se tetovirali moški na predelu prsi in brade, izbirali pa so si motive iz živalskega in rastlinskega sveta.

Kot zanimivost naj navedem, da tetoviranje ni prisotno v islamski kulturi, saj ga posredno prepoveduje tudi Koran, ki ne dovoljuje vbadanja ostrih predmetov v telo, kar pa prinaša izdelava tatuja. Kljub islamizaciji Arabcev na severu Afrike pa tradicije tetoviranja med staroselci na črni celini to ni ustavilo, saj je še vedno poslikanih veliko ljudi.

V preteklosti so se s tetoviranjem v Severni in Južni Ameriki ukvarjali tudi Indijanci. Najdobe jakutskega plemena iz leta 300 pr. n. št. razkrivajo tehniko tetoviranja, ki je bila prisotna tudi pri Eskimih, od koder naj bi tetoviranje med ameriškimi staroselci prišlo. Ženske so si v brado všile različne vzorce, ki so bili znak njihovega statusa oz. položaja v plemenu. Tri vertikalne in tri horizontalne črte so nosile ženske nižjega stanu, pet črt pa je bil znak bogate ženske. Običajno so bili ljudje z istim totemom poslikani z enakimi simboli, kar pa ne velja za vsa plemena. Tetoviranje so v pravo umetnost povzdignila le nekatere skupine, drugače pa poslikava telesa v Ameriki ni bila tako pomembna kot v Oceaniji in določenih delih Azije. Puebelski Indijanci so se tetoviranja celo izogibali.

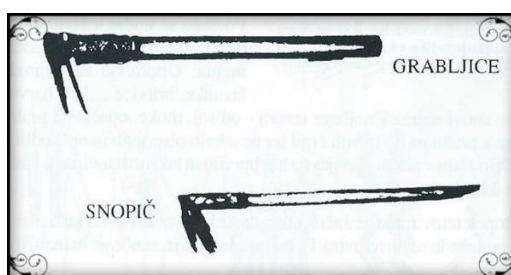
¹¹ <http://zlataleta.com/tetoviranje-od-stigmatizacije-do-umetnosti/>

¹² Skarifikacija ali brazgotinjenje je postopek, pri katerem se izreže ali vrezuje in žigosa kožo.

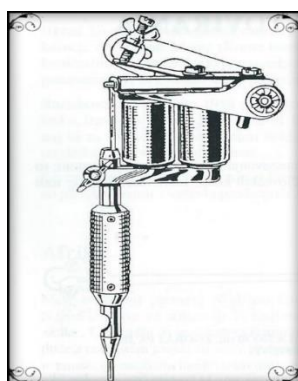
V ZDA je v zadnjih dvajsetih letih ponovno prišlo do velikega porasta tetoviranja in samega zanimanja zanj, še posebej v Kaliforniji. Izboljšala se je tehnika tetoviranja, vse pogostejši so bili tatuji o stilu oblačenja, spolnosti in načinu življenja, še danes pa so najbolj priljubljeni verski simboli in motivi povezani z njo. Podoben vzpon kot v Ameriki je v zadnjih desetletjih doživela tudi Avstralija in zahodne države Evrope, kar je vpliv barvnega tetoviranja, higiene, zdravniške kontrole, nebolečega postopka in samega oglaševanja z različnimi katalogi in revijami, ki jih v Sloveniji le poredko zasledimo.¹³

2.4 Načini tetoviranja

V samem začetku tetoviranja so ljudje uporabljali ostre predmete, kot so noži iz lesa, kamna, živalskih in človeških kosti ter kasneje iz kovine. Skozi čas so tatuje pričeli izdelovati le z iglo in pigmentom, kljub skromnemu orodju pa so pravi mojstri tetoviranja na Japonskem in v Burmi še danes veliko bolj natančni in spretni kot mnogo drugih tetovatorjev po svetu z boljšo opremo. Do izboljšave je prišlo s povezavo več igel v snopič, pritrjenih na ročaj, veliko olajšanje dela pa je prinesla iznajdba električnega strojčka leta 1900.

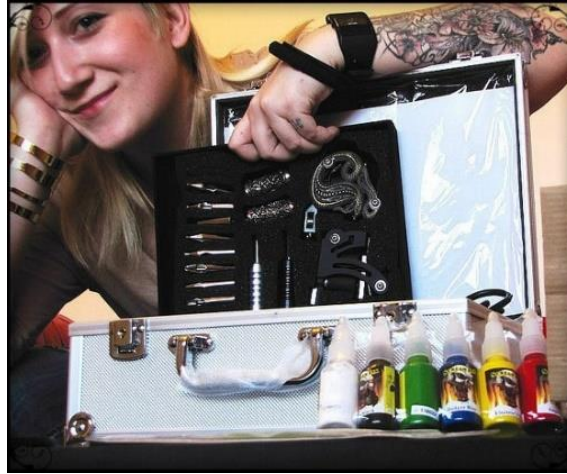
Slika 6: Staro orodje za tetoviranje (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).

Slika 7: Starejši tetovatorski strojček (vir: D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)).

¹³ D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

Sam postopek tetoviranja se začne z razkuževanjem, nato se na kožo vrišejo osnovne črte, manjši detajli, senčenje in barvanje pa sledijo čisto na koncu. Nekaj časa je potrebnega, da se rana zaceli, kar običajno traja od nekaj dni do nekaj tednov.

Slika 8: Oprema tetovatorjev (vir: osebni arhiv Lee H.).

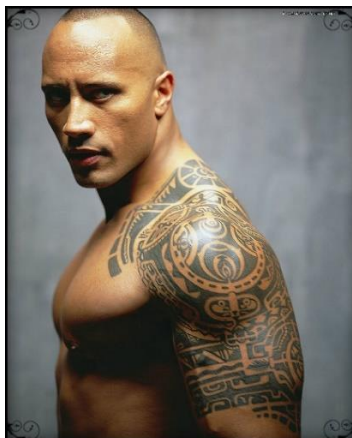
2.4.1 Tehnike tetoviranja

Vsa ljudstva in družbe po svetu se razlikujejo v svoji kulturi. Del tradicije so tudi telesne tehnike, vse od umivanja, oblačenja, hoje in – zagotovo nenazadnje tudi poslikave telesa, torej tetoviranja. Že kratek sprehod skozi zgodovino tetoviranja po svetu daje vedeti, da se načini, razlogi, predvsem pa motivi in mesto tetoviranja razlikujejo od kulture do kulture. Za ljudi na Japonskem je to npr. značilno še danes, kar potrjujejo tatuji, ki so plod neprekinjene tradicije. Najpogosteje izbrani motivi so tigri, hindujski bogovi, gejša in zmaji, ki so se v zadnjih desetletjih razširili tudi po drugih celinah.

Tetovaže tako lahko delimo glede na:

- spol: ženske se odločajo za drugačne motive kot moški,
- starost: za tatu se običajno odločajo mlajši ljudje kot starejši,
- učinkovitost in vidnost tradicije.¹⁴

¹⁴ M. Mauss: Esej o daru in drugi spisi. (Ljubljana, 1996)

Slika 9: Fotografija moškega tatuja (vir: <https://gspellag.wordpress.com/moski-tattoo/>).

Slika 10: Fotografija ženskega tatuja
(vir: <https://www.facebook.com/Tattos.A1/photos/pb.303634883147032.2207520000.1420320385./327926490717871/?type=3&theater>).

Pojem telesnih tehnik je po vzoru Maussa nadgradil tudi Tomaž Krpič in ga poimenoval avto-refleksivne telesne tehnike. Preučeval je predvsem različne tehnike 'body art performerjev', ki svoje telo izpostavijo neprijetnim in bolečim telesnim tehnikam. Te obsegajo prebadanje kože na čelu, rokah, nad vekami, skozi ustnice in kožo na hrbtu. Performerji si med nastopom celo izvrtajo luknjo v koleno ali namerno krvavijo tako dolgo, da se znajdejo v življenjski nevarnosti. Kljub ekstremnim posegom pa običajno ne pride do hujših poškodb, saj se body art performerji na nastop dobro pripravijo. Krpič je poudaril vpliv posameznika na lastno telo, ki se prebada, podvrže lepotnim operacijam, tetovira ... Tudi tetoviranje bi lahko uvrstili v avto-refleksivne telesne tehnike, le de bi se moral posameznik tetovirati pred občinstvom.¹⁵

¹⁵ P. Pegan: Tetoviranje – individualna izbira posameznika. Diplomsko delo (Ljubljana, 2009)

2.4.2 Telo

Telo je najboljši pokazatelj naše identitete, saj se v njem vidimo sami in takšne nas vidijo drugi. Že od nekdaj so ljudje skušali spremeniti svoj videz na različne načine, kar imenujemo 'telesna modifikacija'. Sem prištevamo prebadanje telesa, tetoviranje, brazgotinjenje, rezanje in vstavljanje vsadkov. Skozi telesno modifikacijo mnogi izkazujejo njihovo različnost in individualnost, kar je vzrok tako velike priljubljenosti zadnjih trideset let. Današnje družbe si ne bi mogli predstavljati brez komunikacije, ne gre pa vedno zgolj za jezik, temveč tudi za govorico telesa (angl. *'body language'*).

Tudi tetoviranje je način posrednega sporazumevanja, ki vsakemu dopušča svojo lastno predstavo in mnenje o določenem motivu. Gre za vrsto neverbalne komunikacije, ki jo veliko bolj neposredna in vpadljiva, danes pa ima tudi velik estetski pomen. Telo naj bi bilo platno, ki ga napolnijo najbolj raznoliki motivi človeške domišljije, obenem pa pritegne poglede nasprotnega spola. Ogromen vpliv na tatuje ima vsekakor moda, ki močno vpliva na izbiro tetovaže. V Slovenji je tetoviranje v zadnjih letih zelo popularno in skoraj zagotovo bo tudi ta trend čez nekaj časa izginil. Na eni strani so tatuji pomemben del tradicije, ki se ohranja že vrsto stoletij, danes pa je odločitev zanj velikokrat povezana ravno z zadnjim krikom mode.

2.4.3 Nekateri drugi načini krašenja telesa

Skarifikacija ali brazgotinjenje

Skarifikacija ali brazgotinjenje je vrsta okraševanja telesa z brazgotinjenjem, ki nadomesti barvne tetovaže. To izkoriščajo nekatera afriška plemena, avstralski domorodci in Tasmanci, saj običajno barvanje na temnopolti koži ni vidno. Sem prištevamo tudi kavterizacijo oz. namerno povzročene opekline, ki za sabo po zacelitvi pustijo brazgotine.

Slika 11: Fotografija skarifikacije oz. brazgotinjenja kot drugačen način krašenja telesa
(vir: <http://bizlocalistings.com/junytd/scarring-tattoo-designs/6>).

2.4.4 Barvanje telesa

Barvanje telesa je način okraševanja, podoben tetoviranju. Pri obeh običajih gre za močno povezavo s tradicijo in vero, ki se kažejo skozi različne obrede. Prednost barvanja je hiter in neboleč nanos, vendar pa je v primerjavi s tetoviranjem obstojnost seveda neprimerljivo slabša.

Slika 12: Fotografija pobarvanega telesa kot način krašenja telesa
(vir: <http://amazingartgallery.blogspot.com/2013/02/body-painting-india.html>).

2.4.5 Prebadanje, vstavljanje nakita

Prebadanje kože in vstavljanje nakita (angl. '*piercing*') je eden izmed najbolj razširjenih načinov okraševanja telesa. V starem Egiptu so se z njim krasili le prebivalci višjih slojev, med Derviši in Tajci je še danes prisotno prebadanje kože brez nakita.¹⁶

Slika 13: Prikaz vstavljanja nakita ali 'piercing' kot način krašenja telesa
(vir: <http://amazingartgallery.blogspot.com/2013/02/body-painting-india.html>).

¹⁶ D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

2.5 Tipi tetoviranja

Svoja verska prepričanja, občutja, misli, pripadnost družbeni skupini in svojo individualnost v družbi ljudje sporočajo tudi preko različnih tatujev z različnimi sporočili. V namen debatiranja o lastnih in tujih tetovažah so nastale številne skupine, društva in tetoverske konvencije, kjer si ljudje izmenjajo svoja mnenja in najrazličnejše življenjske zgodbe, ki so pripeljale do odločitve o izdelavi tetovaže. Za sporazumevanje so še posebej zanimivi simbolni tatuji, kot so planeti, različni znaki in mitološke podobe, ki navadno nekaj več pomenijo le lastniku. Poleg simbolnega pa poznamo še več različnih tipov tetovaž, kot so na kratko opisani v nadaljevanju.

Etno-identifikacijsko tetoviranje

Etno-identifikacijsko tetoviranje izvira iz starih običajev tradicionalnih plemen. Vtetovirane zastave, znamke in embalaze so služile medsebojnemu razlikovanju in prepoznavanju ljudi, sporočale pa so tudi kraj oz. sosesko rojstva in odraščanje lastnika tatuja.

Simbolno tetoviranje

Pri simbolnem tetoviranju gre običajno za motive mitoloških podob, odpustkov, zvezd, sonca in lune, veliko izmed njih pa daje vtis, da niso z ničemer v zvezi, razen seveda za lastnika tatuja.

Nasledniško tetoviranje

Nasledniško tetoviranje je znak družinske tradicije, ki se prenaša iz roda v rod. Pri samem obredu potomci prejmejo tatuje, ki so jih nosili njihovi očetje, izročilo pa bodo nekoč tudi sami predali svojim naslednikom.

Religiozno tetoviranje

Religiozno tetoviranje je najpogostejši tip tetovaž že od nekdaj. Tradicija najverjetneje izhaja iz časa konjenikov v Loretu, ki so stražili bazilike. Motivi so odvisni od same vere, najpogosteje pa je moč zaslediti križe, religiozne izreke ter imena svetnikov in svetnic.

Ljubezensko tetoviranje

Med ljudmi s tetovažami so velikokrat prisotni simboli z ljubezensko tematiko. Najpogostejši so klasični romantični motivi, kot je srce, včasih prebodeno s puščico, ključi, rože, verižice in nenazadnje tudi imena partnerjev ali ljubimcev.

Tetoviranje vzdevkov

V mnogih nerazvitih krajih veliko ljudi, predvsem otrok, ni poznalo svojega pravega imena, temveč so se klicali po vzdevkih. Od tam izvira običaj tetoviranja vzdevkov na roko, kar je bil znak njihove identitete.

Tetoviranje povračila, maščevanja

Za ta tip tetoviranja so značilni predvsem motivi roke, pištole, sabelj, grobnic in lobanj. Tatuji takšne vrste so pogosti predvsem med zaporniki, poleg motivov pa se pojavljajo različni stavki, ki govorijo o načinu ali objektu maščevanja.

Tetoviranje stopnje ali ranga

Ta vrsta tetoviranja prikaže položaj lastnika tatuja v klanu, sekti, združenju ali tajnih organizacijah. Običajno o podrejenosti in nadrejenosti govorijo črte, pike in geometrijske figure na hrbtni strani dlani ali zapestja, kar velja predvsem za staroselska plemena.

Poklicno tetoviranje

Reči, ki ljudi spremljajo v življenju na vsakem koraku, velikokrat vplivajo na izbor tatuja. Eden izmed takšnih dejavnikov je tudi poklic, od koder izvira tatu, npr. simbola žage ali drevesa poklicnega gozdarja, ki mu delo veliko pomeni.

Tetoviranje lepotnih dodatkov, nakita

Tetoviranje nakita in drugih lepotnih dodatkov je vse bolj priljubljen motiv za tatu. Med njimi sodijo podobe prstanov, zapestnic, manjša oblačila in celo medalje.

Tetoviranje zaobljub

Ta tip tetoviranja je razširjen pri ljudeh, ki so izdali svoje prijatelje. Tatu naj bi jih opominjal, da njihove napake še niso pozabljene in so žalitve za nekoga še kako žive.

Tetoviranje pomembnih prelomnic

S tetoviranjem ljudje pogosto označujejo svoje dosežke in pomembne dogodke v svojem življenju. Navadno gre za rojstvo otrok, odhod v tujino, začetek ljubezni, romanje, prihod in izpust iz zapora, smrt itd.

Slika 14: Prikaz tetovaže mame in očeta, ki sta si v spomin na veseli dogodek, rojstvo hčere, vtetovirala njen odtis dlani z imenom,
vir: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=238732122834060&set=pb.100000918237593>).

‘Obsceno’ tetoviranje

Gre za vrsto tetoviranja, ki temelji na uporništvu proti represivnim organizacijam in njihovim pristopom ali pa za nestrinjanje z utečenimi moralnimi in vedenjskimi načeli.¹⁷

2.6 Funkcija tetoviranja

Prostovoljno in prisilno tetoviranje

Osnovna funkcija tetoviranja je zagotovo estetska. Pri vsakem primeru prostovoljnega tetoviranja se posameznik odloči za tak poseg preoblikovanja kožne površine predvsem zato, da bi okrasil svoje telo. Že tu pa lahko izpeljemo najosnovnejšo delitev tetoviranja na **prostovoljno in prisilno tetoviranje**. O prostovoljnem tetoviranju govorimo takrat, ko se posameznik brez kakršne koli prisile zaradi različnih vzrokov popolnoma samostojno odloči za tetoviranje in tako izrazi svobodo upravljanja s svojim telesom, hkrati pa ima takšno tetoviranje za posameznika pozitivne konotacije.

Pri prisilnem tetoviranju je ravno nasprotno: posameznik je nemočen glede izvršitve tega dejanja, če je tetoviranje kazenski ukrep, ali pa ga v to dejanje posredno prisili družbeno okolje oziroma postavljene norme in vrednote družbene skupine, ki ji sam pripada. Primere prisilnega tetoviranja najdemo v zgodovini pri označevanju ubežnikov pri Rimljanih, Grkih in kasneje ubežnikih iz britanske vojne, označevanje kriminalcev pri Grkih, Rimljanih in v nekaterih državah ZDA, označevanje zapornikov v nemških koncentracijskih taboriščih ter označevanje pripadnikov rimske vojske in pripadnikov enot SS. Namen kaznovalnega tetoviranja je jasen: razglasiti krivdo in podjarmljenje tetovirancev, s tem pa pri njih povzročiti ponižanje, sramoto in izključitev iz družbe ter hkrati potrditi nadzor nad označenimi. Gre za degradacijo človeka.

Tetoviranje v zaporih je prav poseben primer, saj so po eni strani nekatere zapornike prisilno tetovirali kot znak kaznovanja, jim vtisnili večer pečat za storjeno kriminalno dejanje, po drugi strani pa je prostovoljno tetoviranje med zaporniki v glavnem prisotno zaradi izražanja njihove edine svobode – svobode upravljanja z lastnim telesom (če so že omejeni s prostorom in gibanjem, z delom in ritmom življenja, so, kar izražajo predvsem s tetovažami, gospodarji svojih teles).

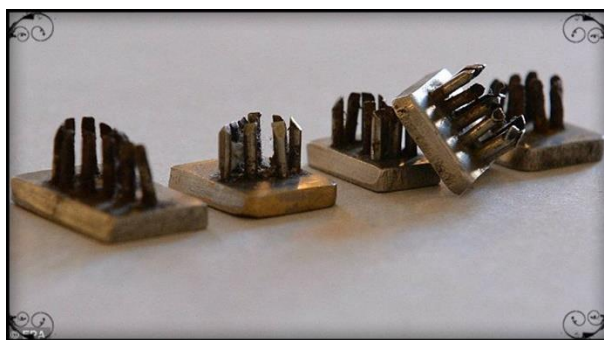
2.6.1 Tetoviranje v koncentracijskih taboriščih

Koncentracijska taborišča so bile posebne oblike organizacij, katerih glavni namen je bil prevzgojiti oziroma kaznovati nasprotnike s pomočjo telesne in psihične kazni. Prva koncentracijska taborišča so nastala takoj po nacističnem prevzemu oblasti januarja 1933 in

¹⁷ D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

delovala do leta 1945. Takrat so ljudje preživljali težke trenutke in poleg izgube najbližjih trpeli še hudo lakoto. Njihovo kruto življenje iz taborišč je povezano tudi s tetoviranjem. Nacistični Nemci so žrtvam vtetovirali številke, da so jih lažje identificirali, s tem pa jih zaznamovali za celo življenje. Sprva so uporabljali poseben žig z več iglami, s katerimi so taboriščnike označili na levi del prsi. Kasneje so ugotovili, da pripomoček ni najbolj praktičen, zato so številke vtetovirali kar z iglo, tokrat na levo podlaket. Da uvedbe tega postopka je prišlo, ko je nekoč pobegnilo 144 zapornikov, ki so brez posledic odkorakali svobodi nasproti. Mesec dni po njihovem odhodu so izdali zakon, da je treba vsakega zapornika ožigosati z njegovo številko. Nacisti so namreč vedeli, da lasje, ki so jim jih pobrili, znova zrastejo in da se lahko dokumente ponaredi, toda če bi na nekemu našli vtetovirano številko, bi vedeli, da je pobegli jetnik. Metodo tetoviranja je uporabljalo le taborišče v Auschwitzu, od koder je pobegnilo prej omenjenih srečnih 144 zapornikov.¹⁸ Nekaterim ljudem so poleg številke vtetovirali tudi posebne simbole. Rome so označili s črko Z, ki izvira iz nemške besede Zigeuner, kar pomeni Cigan oz. Rom, Judom pa so dodali še trikotnik in črko A ali B, ki označuje določen niz števil.¹⁹

Med ujetnicami z vtetovirano številko je bila tudi moja sorodnica Fanika Podvratnik iz Šmartnega ob Paki, ki so jo s triintridesetimi leti odpeljali v koncentracijsko taborišče v Auschwitz.²⁰

Slika 15: Fotografija orodja, s katerim so v koncentracijskih taboriščih taboriščnikom vtetovirali številke (vir: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2578422/The-evil-looking-implements-used-Auschwitz-guards-tattoo-numbers-prisoners-held-Nazi-death-camp.html>).

Koncentracijska taborišča so v svoji mračni zgodovini vzela veliko življenj, predvsem pa ločila ljudi, ki so si pomenili največ – pomenili so si vse. Med številnimi zgodbami me je najbolj prevzela ta, ki je povezana ravno s tetovažami in predstavlja prav neverjetno usodo, ki je doletela tri Slovake, s skupno izkušnjo življenja v taborišču v Auschwitzu, na kar so jih vsakodnevno spominjale na rokah vtetovirane tri zaporedne številke: B14564, B14565 in

¹⁸ <http://www.delo.si/clanek/148159>

¹⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Identification_in_Nazi_camps

²⁰ <http://www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC-A1BWUD3I/35a87582-0208-4c62-828f-d31436ef089f?&language=eng>

B14566. Po 61 letih, odkar so se Ladislav-Yehuda Reich, Robert-Yehoshua Bichler in Fritz Steiner nazadnje videli, se jim je v življenju ponovno nasmehnila sreča, saj so se po naključju srečali na potovanju po Izraelu in se po vtetoviranih številkah na roki seveda prepoznali. Padli so si v objem in v solzah dejali: 'Kdo bi verjel, da se bomo prebili skozi grozljivko, ostali živi in se ponovno srečali.' Verjetno nikoli ne bi verjeli v usodo, do katere jih je vodilo življenje in – neizbrisljivo vtetovirane taboriščne številke.²¹

Slika 16: Fotografija treh preživelih prijateljev iz taborišča Auschwitz z zaporednimi vtetoviranimi številkami (vir: <http://www.democraticunderground.com/1223253>).

2.7 Vzroki za tetoviranje

Vzroki za tetoviranje so zelo raznoliki. Zgodovinski pregled gradiva o tetoviranju pokaže, da nekateri razlogi sčasoma izginejo, spet drugi se pojavijo na novo. Različni avtorji so postavili različne tipologije razlogov in funkcij tetoviranja, vsi pa se strinjajo, da je osnovna funkcija tega načina spreminjanja fizične podobe telesa estetska oziroma, da gre za obliko človekovega estetskega izražanja. Večina piscev o tetoviranju tudi zaznava osnovno delitev razlogov za tetoviranje, ki je naslednja:

- nekdo se odloči za tetoviranje zato, da bi pripadal določeni družbeni skupini, postal eden 'naših' ter tako sprejel postavljena družbena pravila oz. pravila določene skupine, način življenja ali pa
- se posameznik odloči za tak poseg, da bi kljuboval skupini, se simbolično izločil od drugih, postal izjema. To naredi zaradi nestrinjanja z načinom življenja določene kulture, zavračanjem norm, običajev, vrednot.

²¹ <http://www.democraticunderground.com/1223253>

Slika 17: Fotografija vtetoviranega motorja kot potrditev pripadnosti skupini motoristov
(vir: <http://www.tattooset.com/tag/motorcycle>).

Dimitrij Vremec je glede razdelitve pojava tetoviranja podal naslednjo ugotovitev: 'Vse ideološke pobude, ki so jih našli raziskovalci na terenu, bi v osnovi lahko razdelili na tri skupine:

- a) estetsko,
- b) socialno in
- c) magično-religiozno.'²²

Razlogi, ki izvirajo predvsem iz estetskih utemeljitev, so sicer različni, prvotni namen tetoviranja je vsekakor polepšati telo, zato ga lahko primerjamo z nakitom in oblačili. V sodobnih kulturah ljudje posegamo po različnih metodah lepševanja telesa, kot so: barvanje, kodranje, ravnanje in striženje las, oblikovanje telesa s telovadbo in prehrano, plastične operacije itd. Podobnost s tetoviranjem je predvsem v tem, da tudi tak način okraševanja telesa ljudje uporabijo za poudarjanje točno določenih delov telesa (tudi za povečanje spolne privlačnosti telesa). Glede na Vremčevo razdelitev bi v to skupino lahko uvrstili še tetoviranje kot modni fenomen in tetoviranje kot umetnost. Vendar moramo upoštevati temeljno razliko, ki loči tetoviranje od drugih oblik lepšave telesa: tetoviranje je, ne glede na velikost motiva, vsekakor boleč postopek, saj se brez kakršne koli anestezije z iglo vnaša barvilo pod kožo. Že majhen motiv, ki meri dva centimetra, zahteva enourno potrpljenje in prenašanje vbadanja, praskanja in dolbenja po koži. Poleg bolečine je tetoviranje v biti drugačno od ostalega telesnega okraševanja, saj je na novo pridobljen 'okras' dosmrten (razen morebitne drage in ne popolnoma uspešne odstranitve z laserjem).

²² D. Vremec: Tetoviranje, etnološko-kulturni oris (Nova Gorica: samozaložba, 1992)

V drugo skupino, ki zajema socialne ideološke pobude, je možno uvrstiti mnogo večje število namenov in funkcij, med njimi so: razločevanje v družbene razrede in stanove, ločevanje po statusu, razlikovanje med poročenimi in samskimi, prepoznavanje že iniciiranih ter zapisovanje za skupnost pomembnih dogodkov in prelomnic. Tipičen primer tetoviranja, utemeljenega na socialno ideoloških pobudah, predstavlja tetoviranje pri Polinezijcih, ki si tradicionalno tetovirajo skoraj vse telesne dele glede na spol, starost, stan, status, vlogo, število otrok in plemensko pripadnost. Irezumi, močno tetoviran nižji razred japonske družbe je še en dober primer izražanja razredne pripadnosti s tetoviranjem. Njihove kože, skoraj po celem telesu okrašene z vtetoviranimi motivi, so celo tako zanimive, da so jih na Japonskem začeli zbirati (pri njih dejansko to pomeni zbiranje umetniških del). Ob koncu 19. stoletja so namreč začeli nekateri močno tetovirani pripadniki razreda irezumi, podobno kot darovalci organov, izražati voljo, da po smrti podarijo svoja telesa v humanitarne namene. Podarjeni organ je koža; za to posebej specializirani zdravniki njihova trupla v laboratorijih s posebnimi postopki odrejo, kože pa po opravljenem postopku preparacije spravijo v steklene nepredušne prostore – za ogled. Največjo zbirko imajo menda na patološkem oddelku Univerze v Tokiju, kjer je shranjenih več kot sto primerkov.

Tetoviranje, ki temelji na magično-religiozni podlagi, je večinoma tetoviranje pri prvobitnih ljudstvih in izvira iz verovanj, da se po smrti duh loči od telesa; tatu je tako znamenje razpoznavanja v onostranstvu. Sem sodijo tudi primeri verovanja v nadnaravno moč tatuja pred nečim slabim (varovalna oziroma zaščitna funkcija), na primer pred boleznijo, strupenimi piki živali in nesrečami (značilno za Tajsko) ter zaznamovanje kot znak spomina na preminulega, na primer tetoviranje jezika kot znak žalovanja (Havaji). Sem lahko štejemo še tetoviranje bojevnikov, ki se tetovirajo zato, da bi zastrašili sovražnika.

Številni avtorji navajajo različne vzroke za tetoviranje in delitve le-teh, med njimi je zanimiva opredelitev 12 različnih razlogov za tetoviranje in, posledično, 12 različnih tipov tetovaž, ki jih navajam v nadaljevanju.

1. Tatuji, katerih osnovni namen je prikrivanje oz. maskiranje lovca med zasledovanjem živega plena (v večini primerov gre za lov živali; v redkih primerih pa se omenja kot plen človek – 'lovci na glave'). Ti tatuji služijo prvenstveno kot kamuflaža. V to skupino uvrščamo tudi tatuje, ki prikazujejo plen; namen je 'prositi žival za odpuščanje' oziroma za odobritev dejanja.
2. Tatuji, ki izražajo človekovo predanost bogu. Nosilci takih tatujev hočejo svoji okolici pokazati, da so vdani svojemu bogu, obenem pa tatuji te vrste služijo kot neke vrste vstopnica oziroma zagotovilo za posmrtni vstop v 'božja območja'. Na pomembnost takšnega izražanja predanosti bogu/ bogovom kaže dejstvo, da so tetovirali celo trupla z namenom potovanja v božja območja.
3. Tatuji, katerih funkcija je prebroditi človeku težka in stresna življenjska obdobja, kot so na primer: žalovanje za umrlim, puberteta, nosečnost, bolezen ipd. Ta tip tatujev raziskovalci

razlagajo kot tipičen poskus zamenjave in omilitve duševnih bolečin s telesnimi (ki so spremljevalec postopka tetoviranja). S tem, ko se posameznik podvrže bolečemu postopku tetoviranja, naj bi vsaj delno omilil telesno bolečino (stisko). Posebna podvrsta so tatuji, ki nastanejo kot spomin na umrlo osebo, ki je nosilcu tatuja zelo veliko pomenila (značilnost Nove Gvineje, kjer so si ženske dale tetovirati portrete umrlih sorodnikov, da bi se ob pogledu na podobo spominjale preminulih); prvenstvena funkcija je torej nenehno spominjanje na to osebo ('in memoriam' tatuji). V počastitev umrlega si dajo ljudje na Havajih narediti t. i. žalujoče tatuje na jezikih. Razlika med slednjimi in tistimi, ki pomagajo posamezniku preživeti težka življenjska obdobja je v tem, da 'in memorium' tatuji nenehno spominjajo na žalosten dogodek in so znak žalovanja (vtetovirani so križi, vrtnice in podobni simboli z dodanim imenom umrlega ali pa v redkih primerih portret umrlega), medtem ko drugi tip tatujev vliva posameznikom podporo, pogum, neodvisnost in pustolovski duh, temu primerni so potem tudi izbrani simboli.

4. Tatuji, pri katerih je samo dejanje pridobivanja oznake na telesu pomembnejše kot pa rezultat (tatu), saj akt sam predstavlja del iniciacijskega obreda in obenem naznanja začetek novega življenjskega obdobja.

5. Tatuji kot talismani, ki ščitijo ljudi pred boleznimi, nesrečami, ugrizi strupenih živali in drugimi slabimi stvarmi, lahko pa tudi prinašajo moč in plodnost (na Tajskem naj bi plodnost zagotavljal vtetoviran simbol kuščarja). Tudi Rdeči Kmeri se obvezno tetovirajo, ker naj bi jih to ščitilo pred krogami v spopadih in pred kačjimi piki.

6. Tatuji, katerih namen je povzročiti strah pri nasprotniku, sovražniku ali pa na splošno v okolju, kjer posameznik živi. Nekateri so celo narejeni tako, da med gibanjem spreminjajo podobo, saj se zaradi premikanja mišic in kože zdi, da se premika tatu. Ti tatuji med telesnim spopadom pridobijo pozornost nasprotnika in ga vsaj za nekaj časa zamotijo. Sem spada tudi obrazno 'moko' tetoviranje.

7. Tatuji, ki se nahajajo na določenih delih telesa, njihova glavna funkcija pa je služiti kot erotični okras na telesu.

8. Tatuji kot so simboličen izraz ljubezni oziroma pripadnosti nekemu (tudi patriotski).

9. Tatuji, ki so vrezani v kožo v obliki določenih datumov, ki posamezniku zaznamujejo posebne dosežke, pomembne dogodke ali pridobitve.

Slika 18: Fotografija mamine tetovaže z imenom in datumom rojstva njenega sina
(vir: <http://www.eyecatchingtattoos.com/date-of-birth-tattoos/>).

Slika 19: Fotografija osebne napisa (ime otroka) (vir: foto Urša Irman).

10. Tatuji kot odraz članstva določene skupine. Eden izmed najstarejših znakov, ki je izražal pripadnost, je bila velika črka T ('tau') – označevala je pripadnike krščanstva v samih začetkih, ko je bilo to še bolj podobno tajni združbi.

11. Tatuji, katerih glavni motiv za nastanek je bil ekonomski in služijo nosilcu kot vir dohodkov (cirkuški artisti).

12. Tatuji, ki zaznamujejo določene fizične lastnosti posameznika (krvno skupino) ali pa druge človekove karakteristike, npr. zaznamovanje ujetnikov.²³

Razloge za tetoviranje bi lahko, če bi upoštevali različne avtorje in njihove delitve, na splošno razdelili v sedem glavnih skupin, ki so:

- a) **izražanje statusa in izražanje pripadnosti (skupini, tolpi, razredu, družbi),**
- b) **izražanje predanosti (bogu, ljubljeni osebi, domovini),**

²³ P. Pegan: Tetoviranje - individualna izbira posameznika. Diplomsko delo (Ljubljana, 2009)

- c) **izražanje upora, kljubovanja,**
- d) **varovalno-zaščitno-zastraševalni namen (fizično: psihično varovanje),**
- e) **zaznamovanje prehodnega življenjskega obdobja in pomoč pri prehajanju (sem sodi tudi izražanje spomina),**
- f) **estetski, erotični ali zgolj modni okras,**
- g) **izključno ekonomski namen.**²⁴

2.8 Opredelitev besedne zveze 'modna muha'

Ker si v naslovu svoje raziskovalne naloge postavljam vprašanje, če je tatu več kot zgolj modna muha, je prav in pravzaprav nujno, da sintagmo²⁵ 'modna muha' tudi opredelim. Slovar slovenskega knjižnega jezika nam nudi dovolj eksaktno in neposredno razlago za to besedno zvezo, ki nosi v slovarju oznako 'ekspresivno', kar pomeni, da gre za rabo, ki izraža ali vzbuja čustveno prizadetost. SSKJ tako navaja, da je modna muha nenavadna, pozornost vzbujajoča modna novost.

Neglede na čas, ki ga vzamemo pod drobnogled, ugotovimo, da so nekatere stvari trajnostne, druge pa so le prehodnega značaja, ki se hitro pojavijo, zasvojijo in prevzamejo, a sorazmerno tudi hitro minejo. Tem drugim pravimo modna muha. Pojavljajo se na najrazličnejših področjih našega življenja, skozi vsa življenjska obdobja. Nekatera od njih na nas vplivajo zelo pozitivno, z drugimi pa si lahko nakoplremo nemalo težav oziroma stroškov ali pa se z njimi zaznamujemo za celo življenje. Z drugimi besedami - nekatere modne muhe so koristne, druge škodljive.

V zadnjem času smo priča poplavi razgaljanj ljudi na socialnih omrežjih; družabna omrežja na spletu so seveda do neke mere pametno orodje za komunikacijo med ljudmi, po drugi strani pa poznamo ogromno primerov, ko preko njih uhajajo podatki, ki bi morali ostati zasebna stvar posameznika. Enako je tudi z mobilno telefonijo. Na obnašanje ljudi v veliki meri vplivajo tudi mediji s svojimi reklamnimi sporočili, da ne govorimo o svetovnem spletu z vso nepregledno množico dostopnih podatkov. Ker vzgledi vlečejo, imajo na dejanja širše družbe seveda velik vpliv javne osebnosti, kot so filmski zvezdniki, športniki, glasbeniki ... Danes je zdrav način prehranjevanja takšen, jutri drugačen. Podobno je z oblačili, obutvijo, gradnjo ... Vendar je potrebno poudariti, da nekatere od teh naštetih stvari ne puščajo trajnih posledic, razen nekaj praznine v denarnici. Bolj problematične so tiste, s katerimi se zaznamujemo za vse življenje, oziroma je poprava zgrešenih dejanj nemogoča ali pa dolgotrajna, boleča, draga ali pa celo zdravju škodljiva.

²⁴ P. Pegan: Tetoviranje - individualna izbira posameznika. Diplomsko delo (Ljubljana, 2009)

²⁵ Sintagma tj. podredna besedna zveza, v kateri je ena beseda glavna, druga pa podrejena: modna muha – samostalni muha je glavna beseda, pridevnik modna pa podrejena.

Ob vsem tem razmišljanju se tako postavlja vprašanje, ali je tetoviranje modna muha ali ne. Če izhajamo iz dejstva, da tovrstna poslikava telesa izhaja že iz pradavnine in smo skozi pregled po svetu ugotovili, da je tetoviranje prisotno skoraj v sleherni kulturi, z gotovostjo ne moremo govoriti o modni muhi. Ločiti pa moramo vidik, ko se je skozi čas iz tovrstnih poslikav razvilo tetoviranje zgolj kot okras telesa in trend odločitev za tetovaže zaradi estetskih razlogov, ki se v množici vse pogostejšega pojavljanja zbanalizira s principom slepega sledenja drugim brez razloga, kar pa lahko opredelimo blizu pomenu obravnavane sintagme. Že res, da tisti, ki se danes odločajo za tatuje, s tem lahko zaznamujejo tudi pomemben življenjski dogodek, uspeh ali kaj podobnega. Ne moremo pa mimo občutkov, da je v zadnjih letih ta trend močno narasel. Najbrž ima na to velik vpliv svet slavnih, ljudje iz vsakdanjega sveta pa za njimi nič ne zaostajajo, zato v tem primeru upravičeno lahko razmišljamo, da gre za modno muho. Vseeno je najgloblji zapis doseženega oz. doživetega v glavi in posameznikovem srcu, vendar se to navzven ne vidi. Je pa osebna odločitev posameznika, če želi to s tatujem pokazati tudi navzven in na takšen način to deliti z drugimi.

2.9 Posameznik

Tetoviranje je postopek, ki je vreden tehtnega premisleka, saj gre za način umetnosti na človekovem telesu, ki nikoli ne izgine in ne pozna poti nazaj. Kljub dobro poznanemu in jasnemu dejstvu se veliko ljudi zanj odloči brez posebnega razloga, veliko ljudem pa tetovaža predstavlja izraz njihovih dosežkov, dogodkov in občutkov. Torej gre na eni strani za modno muho, na drugi strani pa za nekaj več. Tisto nekaj več pa je plod posameznikove duševnosti – notranjega glasu in hrepeneče želje po potrditvi tistega, kar je in kar nosi v sebi.

2.9.1 Kaj je posameznik?

Človeku so se že od nekdaj postavljala najzapletenejša vprašanja s skritimi odgovori. Eno izmed teh je tudi: 'Kdo sem?' Odgovor nanj je v Leksikonu Cankarjeve založbe²⁶ razložen kot najmanjši del skupnosti, posamezna osebnost, ki jo sestavljata telo in duševnost. Duševnost je celota zavestnih in nezavestnih procesov, ki zajema voljo, zaznavanje, mišljenje in čutenje, medtem ko telo predstavlja snovni del človekovega bitja. Gre za skupek telesnih, vedenjskih in duševnih značilnosti, ki so rezultat različnosti in drugačnosti vsakega posameznika. Tetoviranje povezuje um s telesom, kjer um telo kot predmet preoblikuje po svoji volji. Pojma sta med seboj močno prepletena, neločljiva in odvisna drug od drugega, saj skupaj oblikujeta posameznikovo identiteto. Na izbiro tatuja močno vpliva tudi samopodoba ali predstava človeka o samem sebi, svojih ciljih, zmožnostih, zadolžitvah in celotni identiteti, kot skupek predstav, pojmovanj ter občutkov samega sebe. Torej je tetoviranje dejanje, ki nam daje občutek samoidentitete in nosi zgodbo, ki jo želi predstaviti um. Pomembno vlogo pri izgradnji lastne

²⁶ Leksikon Cankarjeve založbe (Ljubljana: Cankarjeva založba, 1998)

identitete pa ima družba oz. socializacija, ki nam poda prve vrednote, pravila obnašanja in poglede na svet, ki so temelji naše identitete.²⁷

2.9.2 Posameznik in družba

Ljudje že od samega rojstva živimo v družbi, ki je bistvenega pomena pri našem razvoju. Skozi proces socializacije pridobimo vse družbene vrednote, pravila, norme in pričakovanja, ki oblikujejo človekovo osebnost in s tem t.i. družbeno ali socialno identiteto. Pridobljene vrednote izvirajo iz otroštva, prvih let našega življenja, iz družine, šole ali naključnih življenjskih situacij, pri čemer se nikoli nismo vprašali po njihovem smislu. Pomemben je tudi proces individualizacije, ki je ključnega pomena pri razvoju značilnosti, interesov, volje, čustev, temperamenta, miselnosti, sposobnosti in značaja. Pravzaprav je nemogoče, da bi vsi izpolnjevali družbena pričakovanja, saj vsak sprejme zanj pomembne vrednote, kar je razlog za številna nesoglasja v današnji družbi.

Danes posamezniki upor proti družbi izkazujejo tudi preko tatujev, ki jasno ponazarjajo, kaj so. Kot drugi ljudje s podobnimi interesi se tudi ljubitelji tatujev povezujejo v tetoverske skupnosti, kjer si izmenjujejo svoja mnenja, se pogovarjajo in oblikujejo tetoverske konvencije. V Ameriki, kjer so te vrste skupin zelo pogoste, se med člani vezi tako okrepijo, da se nenehno obiskujejo, prespijo drug pri drugem in postanejo prava družina. Velik korak do odločitve o tetoviranju pa vsekakor pripada komunikaciji, ki posamezniku pomaga dograditi identiteto in s tem željo po drugačnosti.

2.9.3 Množični mediji

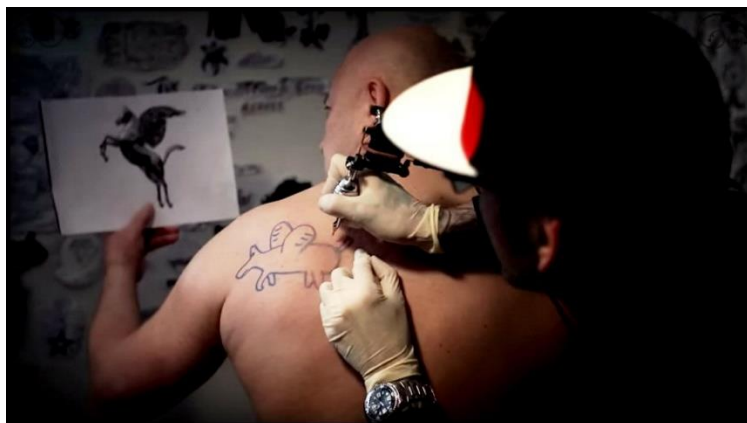
Življenja brez množičnih medijev si danes skoraj ne bi mogli več predstavljati. Televizija, svetovni splet, radio, časopisi – mediji, ki nam posredujejo informacije s celega sveta v zelo kratkem času. Določijo nam, kaj mislimo, o čem naj razmišljamo in o čem se naj pogovarjamo. Poleg informacij množični mediji nudijo še zabavo, vzgojo in oblikovanje javnega mnenja. Zanje je značilen zares velik vpliv, ker v primeru, da javnosti neko stvar prikažejo v dobri luči, bomo ljudje to stvar odobrvali. Če je nekaj prikazano kot slabo in neprimerno, bomo to označili za neugledno in nekoristno. Enako velja tudi za tetoviranje. Ker zadnjih deset let ne velja več za tabu in ker se s tatuji *ponaša* že skoraj vsak igralec ali pevec, v javnosti tatuji postajajo vse bolj modni in popularni. S strani množičnih medijev je tetoviranje predstavljeno kot sprejemljivo sredstvo individualnosti, samoizražanja ter celo duhovne in osebne rasti.

²⁷ P. Pegan: Tetoviranje - individualna izbira posameznika. Diplomsko delo (Ljubljana, 2009)

Slika 20: Reklama z zaznamovano osebo s tatuji
(vir: https://www.youtube.com/watch?v=n5dMk9_Vn24).

V današnjem času je oglaševanja na malih ekranih ogromno, ki v svoje vsebine vključujejo tatuje z namenom pritegniti pozornost gledalca, čeprav se sporočilo oglasa ne navezuje na samo tetoviranje.

Slika 21: Slika tetoviranja iz reklamnega oglasa za turistično agencijo
(vir: https://www.youtube.com/watch?v=4o97YQRO_Mk).

2.9.4 Množični vpliv tetovaž

Opazila sem, da ima danes ogromno ljudi na svojem telesu tatu in zagotovo bo v prihodnje število še naraslo. Eden od razlogov za tako veliko zanimanje oz. popularizacijo tetovaž tiči tudi v medijih in znanih osebnostih. Ker zadnjih nekaj let mediji tetoviranje označujejo kot nekaj dobrega, normalnega in neškodljivega, se je takšno mnenje razširilo tudi med ostalimi ljudmi. Poleg tega pa danes že težko najdemo znano osebo brez tatuja. Ker pa zvezdniki dajejo pomemben vzgled na vseh področjih, njihov vpliv sega tudi glede tetoviranja.

Res je, da nas nagovarjajo ljudje, ki so nam blizu oz. so uspešni, prepoznavni in slavni na področju, ki nas zanima. Tako lahko rečemo, da medijsko prepoznavne osebe nagovarjajo tisti del javnosti, ki jim zaradi skupnih interesov sledi. Zgledujemo se torej po tistih, ki nas

nagovarjajo – tudi s svojim izgledom in nenazadnje tetovažami. Ker sama prihajam iz nogometne družine in me na nek način nagovarjajo tudi uspešni nogometaši, lahko rečem, da sem bila pri spremljanju lanskega nogometnega prvenstva v Braziliji²⁸ pozorna na tetovaže nogometašev reprezentanc, ki so se predstavljale na prestižnem tekmovanju. Opazila sem, da bi le redko našli nogometaša brez vsaj ene tetovaže. Absolutno je velika izjema Cristiano Ronaldo, ki ni potetoviran, saj, kot sem zasledila v enem izmed intervjujev z njim, dvakrat letno daruje kri in na to noče vplivati z morebitnimi zapleti.²⁹ Med mnoge, ki so svoje telo polepšali s tetoviranjem, pa sodijo tudi argentinski nogometaš Lionel Messi, ki velja za enega najboljših igralcev v tem trenutku, izstopa pa nekdanji angleški nogometaš David Beckham, ki se po končani zvezdniški karieri na zelenicah ukvarja med drugim tudi z manekenstvom, pri čemer ponosno razkazuje svoje skoraj v celoti potetovirano telo.

Slika 22: Fotografija zvezdnika - nogometaša Davida Beckhama s številnimi tatuji
(vir: <http://www.tattooeasily.com/david-beckham-tattoos/>).

Tatuje je moč zaslediti tudi v slovenskem prostoru znanih, kjer se njihovo število iz dneva v dan povečuje.

- Pevka in nekdanja mis Sanja Grohar ima kar 8 tatujev. Za prvega se je odločila že pri šestnajstih letih, in to kar med odmorom v srednji šoli, nato pa so si sledili še drugi. Navdihnile so jo stvari, ki ji v življenju pomenijo največ – ljubezen in glasba – nekaj idej za tatuje pa izvira tudi iz knjig. Njeno telo krasi metulj, napisi '*The Secret*', '*Soul*', '*Sonrisa*' in '*Pursuit of happiness*', 2 kitajski črki ter majhen srček. Svoje odločitve ni nikoli obžalovala, razmišlja pa že o novih poslikavah svojega telesa.

²⁸ Dvajseto svetovno prvenstvo v nogometu je med 9. junijem in 9. julijem 2014 potekalo v Braziliji.

²⁹ <http://sporteology.com/amazing-facts-cristiano-ronaldo/>

- Pogumno odločitev sta v Sloveniji kot ena izmed prvih sprejela nekdanji smučar Jure Košir in njegova žena Alenka, ki sta tradicionalni poročni prstan nadomestila s posebnima, vtetoviranimi prstana, ter si z njima zvestobo obljubila malo drugače.
- Slovenskim zveznikom s tatuji se je pred kratkim pridružil tudi modni oblikovalec Miro Mišljen. Njegov prsni koš krasi napis '*I need more*', ideja zanj pa se mu je porodila na potovanju v Indiji.
- Pevka Alya je velika navdušenka tatujev že od svojega 18. leta, ko si je zaželela prvi tatu in ga tudi dobila. Škorpionu na rami je sledilo ime vilinskega simbola na roki in tatu na boku, ki pomeni uspeh. Kljub trem tetovažam pa Alya nasprotuje trenutnemu navdihu, saj meni, da je potrebno o tako pomembnih odločitvah tehtno premisliti.

Slika 23: Fotografija pevke Aloye s tatujem že od njenega 18. leta
(vir: <http://www.tocnoto.si/foto-kaksne-tattooje-imajo-znani-slovenci>).

- Modna novinarka in stilistka Danaja Vegelj se je odločila za poslikavo narta s tropskimi rožami, ki jo je zaupala mladi študentki z ljubljanske akademije za likovno umetnost, Lei Hudournik. Njena tetovaža nima posebnega pomena, temveč pravi, da gre zgolj za estetski okrask, kljub vsemu pa za umetniško delo in zakaj ne bi umetnosti zbirali na malo drugače.
- Lastnica tatuja je postala tudi voditeljica in modna novinarka Manja Plešnar, ki je po vizualnem preblisku točno vedela, kaj hoče – tatu. Na roki ima napis '*Stillnes*', ki pomeni edino stvar na tem svetu brez forme, sicer pa, kot pravi sama, ni stvar in ni s tega sveta.
- Več kot 10 let pa je o tatuju sanjala, premišljevala in ga načrtovala lastnica modne agencije Model Group Maja Raspopovič. Ker ni želela, da bi bil tatu plod njene trenutne želje, je dolgo okrevala in dobro premislila, ter se nazadnje odločila za inicialke imen njenih otrok, moža in nje, ki so nastale izpod rok enega najboljših tetovatorjev na svetu.

- Priljubljeni rocker Omar Naber je velik oboževalec skupine Green day, kar je dokazal tudi s tem, da si je na ramo vtetoviral njihove podobe. Rokerji so tudi sicer znani po slikovitih umetninah, kar velja tudi za Tomija Megliča in Matjaža Jelena.
- Velika ljubiteljta tatujev sta tudi Urška Majdič in Sergej Pobegajlo, člana skupine Billysi, ki imata svoj tetovatorski salon, v katerega zaide marsikateri slovenski zvezdnik.
- Kar 9 tatujev pa ima televizijska voditeljica in manekenka Tjaša Kokalj. Odločitve zanje je sprejela zelo spontano, kljub temu pa imajo vse njene majcene tetovaže zanjo velik in globok pomen.³⁰

Vsekakor tatujev med slovenskimi znanimi osebami ne manjka, med mnogimi pa so tudi Nina Osenar, kuhar in šef v oddaji Gostilna išče šefa Bine Volčič, radijska voditeljica Veronika Žajdela, ki jih ima kar tri, Rebeka Dremelj, ki je znana po svojem delfinu na oprsju, Anja Križnik Tomažin z majhno vrtnico na rami, Anja Rupel, ki ga ima na gležnju, Lili Žagar pa naj bi si vtetovirala škorpijona.³¹

Slika 24: Fotografija kuharja Bineta Volčiča, lastnika velikega tatuja na desni roki
(vir: <http://www.tocnoto.si/vroce-bine-volcic/>).

Tatuji so zelo priljubljeni tudi med športniki, pri katerih so zaradi njihove opreme velikokrat mnogo vidnejši, kot pri ostalih ljudeh. Vse pa je seveda odvisno tudi od mesta tetovaže. Biatlonec Klemen Bauer ima olimpijske kroge na notranji strani svoje nadlahti, obetavni mladi nogometaš Luka Zahovič pa na podlahti.³²

³⁰ http://www.siol.net/scena/estrada/svet_slavnih/2012/07/znani_slovenci_in_njihovi_tatuji.aspx

³¹ <http://www.tocnoto.si/foto-kaksne-tattooje-ima-jo-znani-slovenci>

³² <http://www.zurnal24.si/razkrivamo-tatuje-slavnih-galerija-39916>

Kot za vse, bodo tudi glede odločitve o tetoviranju vedno obstajali argumenti za ter proti in zagovorniki svojih stališč jih bodo vedno našli dovolj, da bodo lahko zagovarjali svoje prepričanje. Poudariti pa je potrebno, da bi se moral vsak posameznik popolnoma samostojno, trezno in premišljeno ter nenazadnje odgovorno do samega sebe odločiti glede tetoviranja - ne glede na vse zglede javnih osebnosti.

2.9.5 Tetoviranje in mladi

V času odraščanja, ko se posameznik šele išče, dograjuje svojo identiteto, je še posebej značilno, da se mladi zgledujemo po vzornikih. Tako je seveda pogosto, da številne mlade nagovarjajo medijsko izpostavljeni posamezniki tudi in predvsem s svojim zgledom, kamor sodijo tudi tetovaže znanih.

Ne glede na številne, predvsem pa množične želje, ki so danes pri mladih vse bolj pogoste, pa o njih ne odločajo sami. 33. člen Pravilnika o minimalnih sanitarno zdravstvenih pogojih za opravljanje dejavnosti higienske nege in drugih podobnih dejavnosti pravi, da se otrokom, mlajšim od 15 let, lahko storitev tetoviranja, piercinga in drugih podobnih postopkov opravi le, če dovolijo njegovi starši oziroma skrbniki.³³ Ne glede na dovoljenje in starost pa je vedno vredno tehtno premisliti o odločitvi, saj se trenutni navdih in neizmerna želja lahko kar hitro prelevi v jezo in obžalovanje, ki ostane za celo življenje.

2.10 Tetoviranje živali

Med raziskovanjem in prebiranjem literature o tetoviranju sem naletela tudi na pojem tetoviranja živali. Živali in ljudje so bili že od nekdaj tesno povezani - na začetku je odnos temeljil na lovu, kmalu za tem pa so prve živali že udomačili. Tako si je človek prizadeval z označevanjem olajšati njihovo prepoznavanje in s tem potrditi lastništvo. Uporabljali so in še uporabljajo različne tehnike oznak in ena izmed njih je tudi tetoviranje.

V sodobnem času je sistem označevanja domačih živali v reji zelo pomemben za zagotavljanje sledljivosti porekla proizvodov živalskega izvora ter različnih kužnih bolezni.³⁴ S tem je potrošniku zagotovljena varna hrana, saj mora rejec zagotoviti živalim prilagojeno in zanje primerno rejo. Najnovejši zakon o označevanju in registraciji živali se je pričel v Sloveniji izvajati leta 2001. Običajno gre za vtetovirane številke, ki morajo biti usklajene s podatki v rodovniki.

Takšno tetoviranje zasledimo pri rodovniških psih, ki morajo biti v Sloveniji od leta 1974 v skladu z zahtevo mednarodne kinološke zveze (FCI) označeni s tetovirno številko. Označevanje opravijo s posebnimi kleščami v kolensko gubo ali levi uhelj, vse mladiče v starosti od 7 do 8

³³ <http://www.uradni-list.si/1/content?id=95138>

³⁴ <http://lj.kgzs.si/1/zivinoreja/oznacevanje-in-registracija-zivali-.aspx>

mesecev pa v leglu tetovirajo vzrejno. Tovrstna označba je namenjena predvsem za kinološke potrebe, na njeni podlagi pa je v večini primerov mogoče poiskati tudi lastnika.³⁵

Slika 25: Fotografija psa z vtetovirano številko v ušes (vir: <http://smrcek.si/spoznaj-svet-psov/splosno-o-psih/oznacevanje-psov-z-znackami-ter-tetoviranje/>).

2.11 Zdravstvena tveganja

2.11.1 Sterilni postopek in nega tatuja

Izdelava tatuja je postopek, ki lahko poleg modnega dodatka prinese tudi neprijetne posledice. Da do le-teh ne bi prišlo, se je potrebno držati posameznih korakov in navodil. Profesionalni tetovator predel, kjer naj bi nastal tatu, najprej obrije in nato razkuži. Igle za tetoviranje razkuži z ultrazvokom, delo pa opravlja v sterilnem okolju. Pri delu uporablja zaščitne rokavice za enkratno uporabo in jih ob vsaki prekinitvi dela tudi zamenja. Občasno površino razkuži z alkoholom in namaže z mazilom. Na koncu površino prekrije s sterilno medicinsko folijo in da jasna navodila glede nege in celjenja tetovaže. Pogosto naročnika naslednji dan naroči na pregled. Tatu se celi 10 do 14 dni in se po nekaj dnevih olup, kar je normalno, ker je povrhnjica kože poškodovana. Tatu je potrebno mazati s posebno kremo in se držati posebnih varnostnih ukrepov.

³⁵ <http://smrcek.si/spoznaj-svet-psov/splosno-o-psih/oznacevanje-psov-z-znackami-ter-tetoviranje/>

Slika 26: Korak za korakom, izdelava tatuja (vir: foto Urša Irman).

2.11.2 Tveganja pri tetoviranju

Težave lahko nastanejo pri ljudeh, ki so alergični na določene barvne sestavine. Problem barv za tetoviranje je v tem, da nikoli ni povsem jasno, kaj vsebujejo in zanje na svetu ni poenotениh normativov oziroma kontroliranih postopkov za označevanje barvil, ki se uporabljajo za tetovaže. Registrirana so kot kozmetična sredstva ali barvni dodatki, zato niso podvržena strogim regulativnim postopkom, ki so zahtevani za zdravila. Skrb vzbujajoča je kakovost samih pigmentov in na drugi strani tudi dodatkov, ki so barvam dodani. Nekateri po podatkih raziskav pri izdelavi tatujev uporabljajo tiskarske barve ali celo barve za avtomobile. Kljub temu, da tetoviranje izvaja profesionallec, ki upošteva vse potrebne higienske standarde, da kožo med posegom nenehno razkužuje in dela s sterilno opremo, telo lahko razvije reakcijo na barvilo za tetoviranje. Alergične reakcije lahko nastanejo lokalno, na mestu tetovaže, ali pa sistemsko – pri tem prizadenejo še druge organske sisteme. Najbolj problematična je rdeča barva, ki vsebuje živo srebro. Poleg tega se lahko alergična reakcija na kakšno sestavino pokaže šele čez nekaj let. Poleg trajnih tatujev so za alergične reakcije lahko problematični tudičasni tatuji, narejeni s črno kano, ki poleg naravnih sestavin vsebuje tudi razne dodatke. Seveda se lahko pred izdelavo tatuja dogovori za preizkus, če obstaja sum, da bi lahko prišlo do alergične reakcije.³⁶

³⁶ <http://lifestyle.ena.com/Zdravje/Zdravo-zivljenje/S-tetovazo-se-do-okuzbe-alergije-in-brazgotin.html>

Slika 27: Fotografija hude alergijske reakcije kot posledica uporabe cenene in nevarne barve
(vir: <http://www.zenska.si/aktualno/foto-grozljive-posledice-zasustranih-tetovaz/>).

V profesionalnem tetovatorskem studiu redko pride do nevarnosti okužbe, drugače pa je pri 'garažnih mojstrih', kjer je tveganje veliko večje. Tu lahko pride do velikih zapletov. Možne so okužbe z različnimi bakterijami, virusi ali glivicami. V skrajnem primeru lahko zaradi nesterilnih instrumentov pride do okužbe z virusom hepatitisa B, C in HIV.

Tetoviranje se odsvetuje sladkornim bolnikom, hemofilikom, nosečim ženskam, srčnim bolnikom in ljudem z boleznimi imunskega sistema. Problem so tudi kožna znamenja, kjer se tetoviranje odsvetuje in se ga tetovatorji ponavadi izogonejo ali ga zaobidejo oziroma predlagajo drugo mesto za izdelavo tetovaže.³⁷

2.11.3 Zakonodajni okvirji

Ker gre pri tetoviranju dejansko za poseg v kožo človeka, pri tem nastajajo tudi določena zdravstvena tveganja. Da bi se temu v največji možni meri izognili, je poskrbljeno v zakonodaji v Pravilniku o minimalnih sanitarno zdravstvenih pogojih za opravljanje dejavnosti higienske nege in drugih podobnih dejavnostih.³⁸ Ta v členih od 30 do 33 opredeljuje zahteve za proizvode za tetoviranje in druge podobne postopke, opredeljuje tudi, kateri proizvodi se pri opravljanju tovrstne dejavnosti smejo uporabljati, katere podatke in oznake mora vsebovati embalaža proizvodov in obvestila o zdravstvenih tveganjih ter omejitvah.

Najzgovornejši in najbolj jedrnat je 30. člen, ki pravi, da morajo biti proizvodi, ki se uporabljajo pri tetoviranju in drugih podobnih postopkih, ob predvidenih načinih in pogojih uporabe, ob

³⁷ <http://lifestyle.ena.com/Zdravje/Zdravo-zivljenje/S-tetovazo-se-do-okuzbe-alergije-in-brazgotin.html>

³⁸ Uradni list RS, št. 104/2009 z dne 18. 12. 2009

upoštevanju oznak, navodil za uporabo, opozoril in informacij, s katerimi jih je opremil dobavitelj, varni za uporabnika. Ko govorimo o barvah, se moramo zavedati, da govorimo o kemičnih spojinah, ki so lahko zelo škodljive za človekovo zdravje, zato je v 31. členu Pravilnika natančno navedeno, katere snovi so dovoljene, kakšne so mejne vrednosti in česa ne smejo vsebovati. Vsi takšni proizvodi so podvrženi raziskavam, ki se na podlagi pridobljenih rezultatov smejo uporabljati, v kolikor ne ogrožajo človekovega zdravja. Ker živimo v globalnem svetu, so le-te navedene v direktivah različnih mednarodnih institucij in jih pravilnik navaja v 31. členu v 4. in 5. alineji.

Vsi proizvajalci so zavezani, da na embalaži navedejo vse zahtevane podatke o izdelku, sestavinah, o rokih uporabe, pogojih uporabe in garancijo o sterilnosti izdelka. V Sloveniji 32. člen v 2. točki zahteva, da so določeni podatki navedeni tudi v slovenskem jeziku. Vsi, ki se v Sloveniji ukvarjajo s to vrsto dejavnosti, morajo imeti v svojih poslovnih prostorih na vidnem mestu nameščeno obvestilo, na katerem mora biti jasno navedeno, kaj delajo, kakšna so zdravstvena tveganja, nega po končanem postopku in spodnja meja starosti, katerim lahko nudijo svoje usluge. V Sloveniji je ta meja 15 let, razen če to dovolijo starši oziroma skrbniki.

Da ne gre za povsem nedolžno stvar, se lahko razbere iz druge alineje 2. točke 33. člena, ki pravi, da obstajajo resna tveganja za zdravje uporabnikov ob izvajanju storitve, in sicer možnost prenosa povzročiteljev nalezljivih bolezni npr. HBV, HCV, HIV, pojav alergijskih reakcij, nastanek granulomov in keloidnih tvorb.

Celotna vsebina omenjenega pravilnika nam sporoča, da imamo tudi na področju tetoviranja vzpostavljen pravni red, da je vzpostavljen nadzor nad delom in proizvodnjo ter uporabo materialov. Vse naštetu pa velja le v primeru, da uslugo poiščemo pri strokovno usposobljenem tetovatorju in v studiu, ki zadostuje kriterijem, ki jih zahteva zakonodaja.

2.11.4 Začasni tatuji

Ob opisanih zdravstvenih tveganjih se vsem, ki razmišljajo o tetovaži, ponuja tudi možnost uresničitve želje s t.i. začasnim tatujem.

Marsikdo se za trajni tatu ne odloči zaradi preprostega razloga, saj se tetovaže ne da kar izbrisati in pozabiti, ampak na telesu ostane za celo življenje, ob čemer dandanes obstajajo sicer postopki laserskega odstranjevanja tatujev, ki pa so dolgotrajni, boleči in nenazadnje ne vedno uspešni. Za vse skeptike, ki niso prepričani o trajnem tatuju, pa danes obstaja vrsta različnih začasnih poslikav telesa, ki bo obstojne le določen čas.

Eden izmed najpreprostejših začasnih tatujev je risanje s kano, ki je postalo pravi hit. Gre za naravno in neškodljivo barvilo, ki jo v lepotne namene ljudje uporabljajo že stoletja. Izdelava te vrste začasnega tatuja je zelo hitra, neboleča ter cenovno ugodna, primerna pa je predvsem za mladostnike, v katerih gori velika želja po tetoviranju, a je trajni tatu zanje še vedno nekoliko

preresna stvar. Kanji tatuji so obstojni približno 14 dni, kar pa je odvisno od predela telesa in potenja, tipa kože ter higijene, saj pretirano drgnjenje kože le pripomore k bledenju in hitrejšemu izbrisu tatuja.³⁹

Še ena izmed učinkovitih začasnih poslikav pa so t.i. *'airbrushed tatuji'*.⁴⁰ Razvili so jih profesionalni umetniki ličenja v svetu filmske maske, s čimer so prihranili ogromno dragocenega časa in ličil, saj so igralcem dobro ohranjeni tatuji na koži ostali tudi do naslednjih snemanj, praviloma od dva do sedem dni. Obstajajo pa tudi veliko bolj resne in dlje časa obstojne tetovaže. Na koži naj bi bile vidne tudi do sedem let, veliko ljudi pa poroča, da pogosto nikoli popolnoma ne izginejo.

Slika 28: Prikaz ustvarjanja začasnega oz. 'airbrush tatuja'
(vir: http://california.legoland.com/en/explore/rides_and_attractions/pirate_shores/tattoos/).

Slika 29: Stojnica ustvarjalca začasnih tatujev s kano (vir: foto Urša Irman).

³⁹ <http://www.urbanskin.si/kenji-tattoo.html>

⁴⁰ <http://www.australianairbrushedtattoos.com/airbrush-tattoos.php>

2.12 Predlogi motivov za tatuje

Sama si trenutno ne želim tetovaže in niti ne vem, če se mi bo želja v prihodnje sploh pojavila. Sem pa ob opazovanju najrazličnejših tetovaž, prebiranju strokovne literature in ogledih fotografij izjemnih stvaritev na koži ter predvsem ob srečanju z imetniki zares neverjetnih tatujev (nekateri od teh so bili tudi moji intervjuvanci, ki jih predstavljam v nadaljevanju svoje raziskovalne naloge) razmišljala tudi o tem, kakšen motiv bi si za morebiten tatu izbrala sama. Ker zelo rada rišem, sem nekaj motivov, ki bi lahko služili kot predloga za neizbrisljiv pečat na koži, skicirala sama (kot spodaj, sicer pa Priloga 1) – ob tem sem izhajala iz sebe, saj sem sama prepričana, da mora tetovaža predstavljati posameznika, ki jo nosi.

3 METODOLOGIJA

3.1 Opis dela

Raziskovanja o razširjenosti, sprejemanju, dojetanju, predsodkih in vse bolj modni muhi tetoviranja pri Slovencih sem se lotila najprej z iskanjem strokovne literature o tetovažah, pri čemer sem naletela na nemalo težav, saj je novejša dostopna literatura v slovenščini zelo malo, zelo veliko je internetnih virov, ki pa so glede strokovnosti vprašljivi in podatki znanstveno nepotrjeni.

V nadaljevanju sem se najprej za orientacijo lotila metode opazovanja, ki je sicer nisem izvedla dovolj znanstveno, sem pa s pomočjo pridobljenih podatkov lažje postavila hipoteze svojega raziskovanja, s pomočjo katerih sem načrtala svoje nadaljnje delo.

Ob tem sem vseskozi zbirala elektronske naslove znancev, za katere sem izvedela, da imajo tetovažo, saj sem jih potrebovala za razpošiljanje prošnje za reševanje spletne ankete, s katero sem želela pridobiti izkušnje, razloge in motive tetovirancev. Skrbno sem sestavila še anketni vprašalnik, katerega namen je bil ugotoviti mnenja glede tetoviranja posameznikov na splošno, vseboval pa je tudi vprašanja spletne ankete, saj sem le tako lahko prišla do podatka, koliko posameznikov na Slovenskem dandanes že ima, ne glede na starost in okolje, iz katerega prihaja, tatu.

Dragocen vir podatkov pri raziskovanju tatujev sem pridobila z intervjuji tako tetoviranih posameznikov kot tudi tistih, ki se s tetoviranjem ukvarjajo. Ker pa me je raziskovanje samo privedlo do spoznanja, da javne osebe v veliki meri vplivajo na oblikovanje tako javnega mnenja kot obnašanja slehernega posameznika v družbi, sem v svoje raziskovanje želela vključiti še izkušnje medijsko prepoznavnih Slovencev glede tetoviranja, ob čemer pa sem naletela na spoznanje, da so le-ti, kadar je razlog zanje očitno tako nepomemben, kot je osnovnošolska raziskovalna naloga, precej nedostopni, saj sem poslala pisma kar desetim medijsko prepoznavnim Slovincem s področja glasbe, zabave in športa, pa nanje nisem dobila nobenega odgovora.

3.2 Metoda dela

Pri svojem raziskovanju sem uporabila več metod dela, in sicer metodo opazovanja, metodo anketiranja, v katero sem vključila tako 383 naključnih anketirancev treh urbanih okolij in treh starostnih skupin, ter 140 izbranih anketirancev, za katere sem vedela, da imajo vsaj en tatu. Zaradi reprezentativnega vzorca sem v nadaljevanju uporabila metodo indukcije, ko sem na podlagi dobljenih rezultatov sklepala na celotno populacijo. Pri raziskovanju prisotnosti tatujev, razlogih zanje, motivih in modnem trendu odločanja zanje sem uporabila tudi metodo intervjuja, s pomočjo katerega sem pridobila dragocene podatke, izluščene iz razmišljanja in izkušenj intervjuvanih posameznikov.

3.3 Metoda opazovanja

Metoda opazovanja je prva metoda, s katero sem se lotila raziskovanja prisotnosti potetoviranosti med Slovenci. Zavedam se, da je ta metoda v tem primeru nezadostna in sem se je lotila ravno s tega izhodišča, da mi bo služila zgolj za okvir in orientacijo ter usmeritev pri nadaljnjem raziskovanju.

Prednost te metode je v tem, da jo je mogoče izvesti brez posebne priprave in zgolj z veliko mero radovednosti, seveda pa je kot takšna neznanstvena in v veliki meri pomanjkljiva. Opazovanje, če posameznik ima tetovažo, je pomanjkljivo v tem, da je precej nazanesljivo, saj je nemogoče z gotovostjo potrditi prisotnost tatuja, čeprav sem si za mesto opazovanja izbrala mesto, kjer so posamezniki minimalno oblečeni, se pravi v kopalkah, ki pokrivajo le intimne dele telesa. Poleg tega sem predpostavljala, da imajo ljudje tetovažo na vidnem mestu telesa in ne na intimnem, kar pa je seveda zgolj verjetna, a zopet nepotrjena hipoteza. Izvedla sem štiri opazovanja na dveh izbranih mestih v štirih različnih terminih. Vsakič so mi pri opazovanju in štetju pomagale še tri osebe, da bi bilo opazovanje čim bolj dosledno. Metoda je obsegala štetje vseh ljudi, pri katerih je bilo na omejenem kraju v omejenem času moč opaziti tetovažo ali tetovaže.

3.4 Anketa

Z anketo (Priloga 2) sem želela ugotoviti mnenja, stališča in izkušnje različnih generacij ljudi glede tetoviranja. Anketa je poleg uvodne razlage vsebovala dva sklopa vprašanj. V prvem sem želela izvedeti mnenje in stališča posameznikov glede tetovaž. Drugi sklop je bil namenjen le tistim, ki imajo sami tatu, tako sem hkrati s to anketo pridobila tudi dragocen podatek, tj. odstotek tetoviranih v treh starostnih skupinah ljudi, pri čemer lahko te skupine poimenujemo tudi tri generacije.

3.4.1 Testiranje anketnega vprašalnika

Anketni vprašalnik sem najprej testirala tako, da sem prosila 10 učiteljev naše šole, da so odgovorili na zastavljena vprašanja in ga s pomočjo njihovih pripomb pregledneje oblikovala in popravila nekatere nejasnosti pri ponujenih odgovorih.

3.4.2 Metodologija razdeljevanja ankete

Tri generacije, ki sobivamo, smo generacija otrok in najstnikov, generacija staršev in generacija starih staršev. Ravno ta sicer zelo groba in površna delitev je bila kriterij za določitev starostnih mej anketirancev. Ker načeloma zakon prepoveduje tetoviranje mladoletnim osebam pred 15. letom starosti (le v spremstvu staršev), sem starostno mejo najmlajše generacije postavila nad 18 let in jo omejila s koncem najstništva, torej do 20 let. S tem sem sicer zelo omejila to skupino, a sem jo potrebovala, ker sem želela izvedeti, koliko posameznikov se ravno ob polnoletnosti

odloči za tetovažo. Drugo starostno skupino ali generacijo staršev sem določila med 20. in 50. letom, ob čemer se seveda zavedam, da so te meje zelo relevantne. Generacijo starih staršev sem določila nad 50. letom starosti.

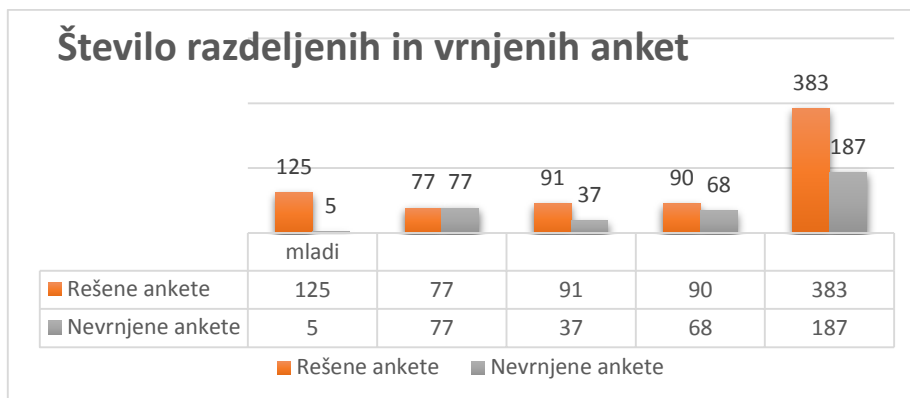
Takšna razdelitev anketirancev mi je služila pri sami metodi razdeljevanja anket, saj sem učencem treh različnih osnovnih šol razdelila po dva anketna vprašalnika, da so ju - enega staršem in enega starim staršem – odnesli domov. Najmlajši generaciji anketirancev sem anketne vprašalnike razdelila na eni od mariborskih fakultet in polnoletnim dijakom ene od velenjskih srednjih šol, poleg tega sem prosila še skupino mladih, ki se združuje v Zgornji Savinjski dolini.

Da bi izenačila vpliv okolja, saj vemo, da le-to vpliva na oblikovanje mnenj in stališč posameznikov do česar koli, sem izbrala tri različna urbana okolja. Anketirala sem starše in stare starše treh osnovnih šol – ene podeželske, ene v večjem kraju in ene mestne osnovne šole. Prav tako sem poskusila izničiti vpliv urbanega okolja pri mladih tako, da sem anketirala mlade v Mariboru, Velenju in manjšem kraju v Zgornji Savinjski dolini.

Skupaj je bilo razdeljenih 570 anketnih vprašalnikov, od tega študentom 1. in 2. letnika pravne fakultete, srednješolcem in mladim na podeželju 130, staršem in starim staršem OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki 158, staršem in starim staršem I. OŠ Žalec 128 in staršem in starim staršem OŠ Antona Aškerca iz Velenja 154.

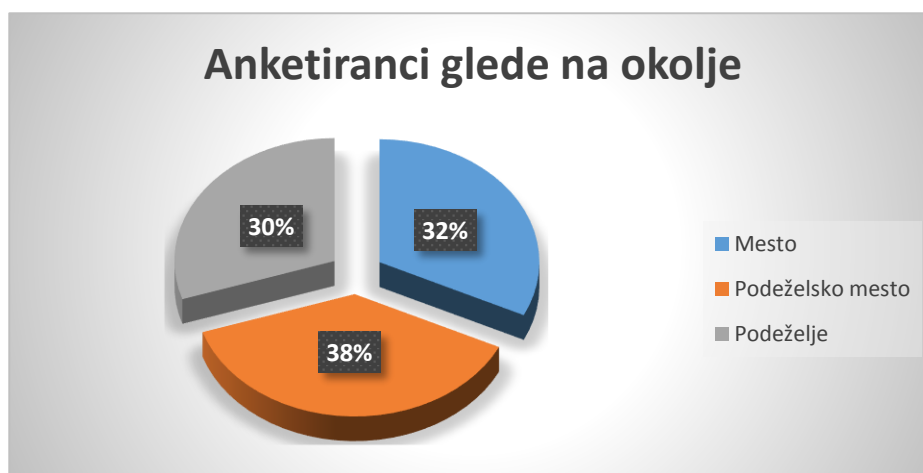
Vrnjenih, torej rešenih anketnih vprašalnikov sem dobila vsega skupaj 383, kar je 67, 2 % in je manj, kot sem pričakovala. Analiza tega dela mojega raziskovanja kaže na to, da nisem dovolj odločno prosila za rešene anketne vprašalnike, zelo zadovoljna pa sem pri odzivu anketirancev najmlajše starostne skupine, ob tem pa ne gre zanemariti dejstva, da je bil tudi sistem razdeljevanja anketnih vprašalnikov drugačen – tako srednješolci kot študenti so na anketna vprašanja odgovorili ob sami razdelitvi le-teh, medtem ko so staršem in starim staršem anketne vprašalnike odnesli domov osnovnošolci in se je veliko anketnih vprašalnikov izgubilo že s prenosom iz in nazaj v šolo. Osnovnošolci so bili tako le sredstvo do anketirancev željenih starostnih skupin, medtem ko so bili anketni vprašalniki anketirancem najmlajše starostne skupine vročeni in zbrani neposredno in ravno tu je ključ do tega, da je bilo od 130 razdeljenih anket raziskovancem najmlajše starostne skupine vrnjenih kar 125, kar je 96, 2 %. V Velenju je bilo od 154 anketnih vprašalnikov rešenih in vrnjenih 77 anket (50 %); in sicer je na anketna vprašanja odgovorilo 49 raziskovancev druge starostne skupine in 28 raziskovancev, starih nad 50 let. Šolarji I. OŠ Žalec so mi od razdeljenih 128 anket vrnili 91 anketnih vprašalnikov (tj. 71, 1 %); pri čemer je na anketna vprašanja odgovorilo 54 posameznikov med 20. in 50. letom starosti in 37 raziskovancev, ki so že dopolnili 50 let. Na moji osnovni šoli, tj. OŠ bratov Letonja sem učencem od 7. do 9. razreda razdelila skupaj 158 anketnih vprašalnikov, vrnjenih mi jih je bilo 90, kar je skoraj 57 %; od tega je na anketna vprašanja odgovorilo 54 raziskovancev srednje starostne skupine in 36 posameznikov nad 50. letom starosti.

Graf 1: Število razdeljenih in vrnjenih anket.

Skupaj sem tako pridobila 383 raziskovancev treh različnih urbanih okolij in treh starostnih skupin: 125 polnoletnih posameznikov do 20. leta starosti, 157 raziskovancev, starih od 20 do 50 let, in 101 anketiranca, ki je starejši od 50. leta starosti.

Graf 2: Anketiranci glede na okolje.

Graf 3: Raziskovanci po starostnih skupinah.

3.4.3 Spletna anketa

S spletno anketo (Priloga 3), ki je dostopna na svetovnem spletu⁴¹, sem želela pridobiti zgolj podatke o osebah, ki imajo lastno izkušnjo s tetovažo. S t.i. drugim sklopom vprašanj sem želela izvedeti, pri kateri starosti so se anketiranci odločili za tatu, zakaj, koliko tetovaž imajo, na katerem delu telesa in kakšna je bila reakcija njihove okolice na njihovo odločitev ter če svojo odločitev kdaj obžalujejo.

V četrtek, 2. 10., in v petek, 3. 10. 2014, je bilo po e-pošti z dveh naslovov poslanih več sto sporočil s prošnjo in spletno povezavo do ankete, prav tako preko socialnega omrežja.

Naslovniki so bili le posamezniki, ki imajo lastno izkušnjo s tetoviranjem – že od poletja sem z mentorično pomočjo zbirala elektronske naslove posameznikov, ki imajo tatu. Sporočili sta vsebovali tudi prošnjo, da naslovniki prepošljejo sporočilo tudi vsem svojim znancem, za katere vedo, da imajo tatu. Ravno zaradi tega dejstva je nemogoče ugotoviti natančno število vseh prejemnikov prošnje, da rešijo spletni anketni vprašalnik.

Že v prvih treh dneh je na vprašanja spletnega anketnega vprašalnika odgovorilo kar 76 posameznikov, v mesecu dni, tj. do 2. 11. 2014, pa skupaj 140 posameznikov.

Seveda obstaja tudi možnost, da je kdo od naključno izbranih anketirancev pri razdeljevanju anketnega vprašalnika dobil tudi prošnjo za spletno anketo, a sem to skušala preprečiti z navodilom, da če so ta vprašalnik rešili že na papirju, da naj ne rešujejo še spletne ankete.

⁴¹ https://docs.google.com/forms/d/12dAeuEF_8isg4Ap2Y5XQtCOLdOEeamp8pRj8Og_1Dqk/edit#

3.5 Intervju

Eden od ciljev mojega raziskovanja je ugotoviti tudi razloge in ozadja, ki so posameznike družbe, v kateri živim, pripeljali do tega, da so se podvrgli dokaj bolečemu, nekoliko tveganemu in dolgotrajnemu postopku tetoviranja. Ker me je zanimalo, ali so posamezni dogodki, lastnosti osebe, procesi in mnenja, pa nenazadnje tudi morebitni ostali dejavniki med seboj povezani, sem za namen moje raziskave in praktično zbiranje podatkov uporabila metodo individualnega intervjuja.

Gre za odprti tip intervjuja, kombinacijo med nestrukturiranim in delno strukturiranim intervjujem, katerega glavna prednost je ta, da dopušča intervjuvancu, torej subjektu raziskave, da pove čimveč. Ravno zaradi obširnosti teme, dopuščanja množice možnih razlogov in želje po razumevanju dejanj posameznika, sem se odločila za ta tip intervjuja.

Prednosti poglobljenega intervjuja so v tem, da sta vpraševalec in intervjuvanec v neposrednem stiku iz oči v oči, kar omogoča takojšnje odkrivanje morebitnih nesporazumov in podrobnejšo razlago določenih izjav; vpraševalec dopušča odgovarjalcu, da prosto pripoveduje; raziskovanje pa poteka v vsakdanjem okolju, kar vpliva na sproščenost odgovarjalca.

Seveda je mogoče najti tudi slabosti te metode spraševanja, ki so predvsem v možnosti vplivanja na intervjuvanca; kar pa pri samem zasledovanju cilja mojega raziskovanja niti ni relevantno, saj sem s pomočjo intervjuja pridobivala v večini izkušnje tetovirancev skozi njihove življenjske zgodbe. Med ovire te metode bi lahko prištel še dolgotrajnost te metode, saj si je zanjo potrebno vzeti veliko časa; vse intervjuvance sem obiskala na njihovem domu, odgovorov nisem snemala zaradi nesproščenosti s strani odgovarjalcev, tako da sem jih zapisovala in doma pretipkala. Poleg tega zahteva ta metoda tudi napor in iznajdljivost vpraševalca, da izve tisto, kar ga zanima, predvsem pri starejših intervjuvancih.

Intervjuvala sem 15 oseb, in sicer dve osebi, ki se ukvarjata s tetoviranjem in sta hkrati tudi tetoviranca (intervju s tetovatoriko sem opravila na njenem domu v petek, 3. oktobra 2014, intervju s tetovatorjem pa v njegovem studiu v torek, 6. januarja 2015) ter 12 tetovirancev vseh treh starostnih obdobjih, ki sem jih za okvir svojega raziskovanja določila z metodo anketiranja. Intervjuje s tetoviranimi sem opravila v času od 1. oktobra 2014 do 10. januarja 2015. Poleg tega sem intervjuvala tudi dermatologinjo (intervju sem opravila na njenem domu, saj je trenutno na porodniškem dopustu, in sicer v petek, 9. januarja 2015).

Rezultati uporabljene metode spraševanja bi morali pokazati dokaj jasne rezultate o tem, zakaj, na podlagi kakšnih stališč in v kolikšnem časovnem obdobju (vzeto je približno časovno obdobje od začetka premišljevanja o tem, da bi se šel odgovarjalec tetovirati, pa do samega dejanja) se posameznik sodobne slovenske družbe odloči za tetoviranje.

4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA

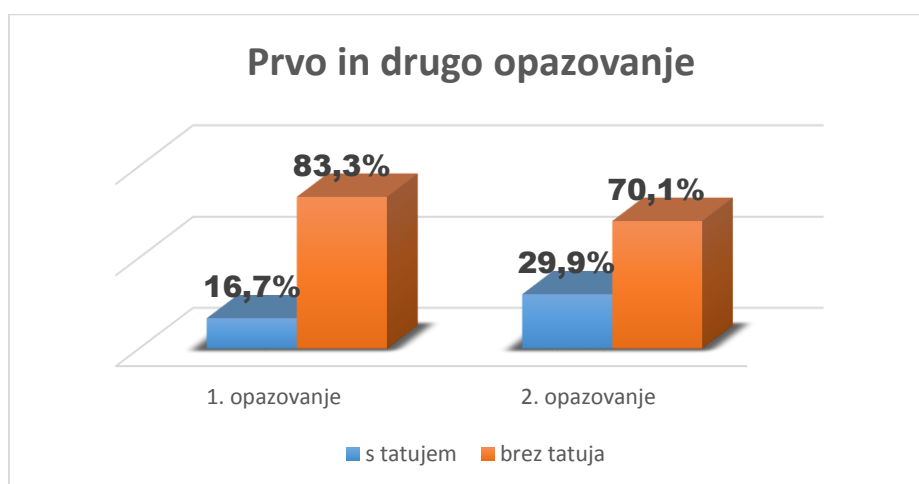
4.1 Analiza opazovanja

Kako pogosto se ljudje odločijo za tatu, sem sprva raziskovala z opazovanjem. Skupno sem izvedla 4 opazovanja na dveh različnih lokacijah.

Prvi dve štetji sem opravila 27. junija 2014 ter 6. julija 2014 na plaži v kampu Fiesa v Fiesi (občina Piran na slovenski obali). Pričakovala sem visoko število potetoviranih ljudi, saj jih je bilo moč opaziti na vsakem koraku.

Prvo štetje je pokazalo, da je imel vsak šesti obiskovalec plaže tetovažo, in sicer kar 13 od 78, medtem ko se je število tetoviranih pri drugem opazovanju še povečalo. Izmed sedeminsedemdesetih ljudi jih je tatu imelo kar triindvajset, kar je skoraj tretjina vseh vključenih v opazovanje. Glede spola in starosti ni bilo omejitev, ker sem tatuje zasledila tako pri moških kot pri ženskah vse od 16. do pribl. 70. leta starosti, seveda pa je bila vidna razlika med ženskimi in moškimi tetovažami.

Graf 4: 1. in 2. opazovanje na plaži v Fiesi, 27. 6. in 6. 7. 2014.

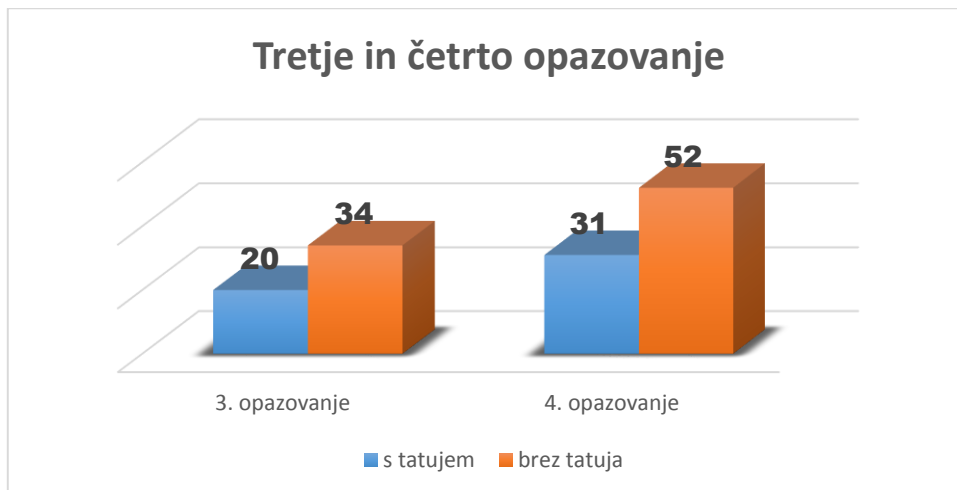

Opravila sem še dve opazovanji, in sicer med svojim taborjenjem z rodno Hudi potok, ko smo obiskali kopališče. S pomočjo treh prijateljic smo opazovanje izvedle v sredo, 30. 7. 2014, ter v petek, 1. 8. 2014, v Veliki Zaki na Bledu. Kljub visokim povprečjem potetoviranih ljudi pri prvih dveh opazovanjih nisem pričakovala tako velikega deleža tatujev. Od štiriinpetdesetih posameznikov jih je tatu imelo kar dvajset, medtem ko je bilo pri drugem štetju na Gorenjskem od triinosemdesetih ljudi potetoviranih kar 31 posameznikov.

Zanimivo je, da je pri obeh štetjih delež potetoviranih opazovancev popolnoma enak, kar pa ne kaže na to, da bi bili v razmiku dveh dni na isti lokaciji zgolj isti posamezniki, saj je bilo pri

drugem štetju več opazovancev (tj. 83) kot pri prvem (tj. 54). Seveda so v poštev prišle le tetovaže na vidnem mestu, ki so jih lastniki s ponosom razkazovali.

Graf 5: 3. in 4. opazovanje na plaži v Veliki Zaki pri Bledu, 30. 7. in 1. 8. 2014.

Že na začetku svojega raziskovanja sem metodo opazovanja zastavila zgolj kot orientacijo za svoje nadaljnje delo, saj se zavedam pomanjkljivosti te metode, kot sem opisala že v poglavju Metodologija. Kljub vsemu so me rezultati nadvse presenetili, saj ob splošnem občutku pri opazovanju ljudi s tetovažami, na katere sem bila vse od določitve za temo svojega raziskovanja seveda že avtomatično pozorna, nisem pričakovala, da bo delež tetoviranih posameznikov pri natančnejšem in sistematičnejšem opazovanju tako visok, ki je, glede na štiri izvedena opazovanja, povprečno 30 %, kar pomeni, če bi hoteli pod opazovanja potegniti črto, naj bi se tetoviral skoraj vsak tretji Slovenec. Seveda so ti rezultati zgolj okvir, ki mi je služil za nadaljnje raziskovanje in natančnejši pregled deleža tetoviranih posameznikov skozi analizo anketnega vprašalnika, predvsem zaradi tega, ker opazovanci niso opredeljeni glede na narodnost in tako ne morem rezultatov opazovanja posploševati na razširjenost tetoviranja med Slovenci.

Graf 6: Povprečen delež tetoviranih pri 4 opazovanjih skupaj.

4.2 Analiza ankete

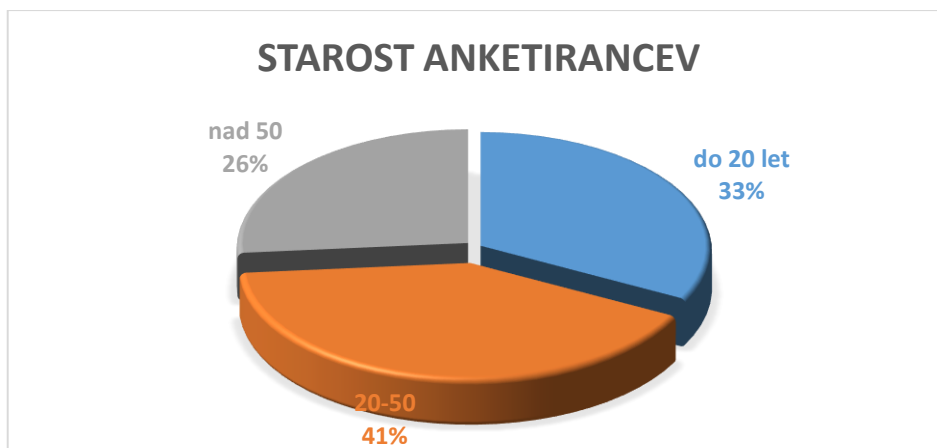
Anketni vprašalnik sem zastavila v dveh sklopih – prvi je (Priloga 2), kot sem že opisala, namenjen naključno izbranim raziskovancem ravno z namenom, da bi z analizo njihovih odgovorov, med drugim, ugotovila delež tetoviranih posameznikov. Drugi sklop vprašanj (Priloga 3) je namenjen tistim posameznikom, ki imajo vsaj eno tetovažo, in do odgovorov sem prišla tako s pomočjo naključno razdeljenih vprašalnikov kot s pomočjo spletne ankete⁴², k reševanju katere sem tetovirane raziskovance prosila v elektronskem pismu.

4.2.1 Analiza 1. sklopa ankete (Priloga 4)

Starost anketirancev

Starost naključno izbranih raziskovancev sem vnaprej določila, saj sem želela opazovati stališča, morebitne predsodke in izkušnje posameznikov glede tatujev skozi perspektivo treh generacij – mladih, staršev in starih staršev. Kot sem opisala v poglavju 3.4.2 Metodologija razdeljevanja ankete, na končno število raziskovancev vsake od treh starostnih skupin nisem mogla povsem zadovoljivo vplivati, sem pa vseeno zadovoljna z deležem anketirancev glede na starost, saj je na prvi sklop vprašanj anketnega vprašalnika odgovorilo 125 posameznikov do 20. leta starosti (tj. 32, 6 %), 157 raziskovancev, starih od 20 do 50 let (tj. 40, 9 %), in 101 anketiranec, ki je starejši od 50 let (tj. 26, 4 %).

Graf 7: Starost anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

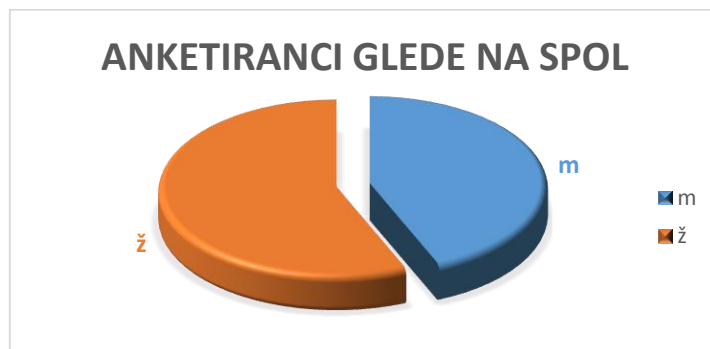
⁴² Dostopna na svetovnem medmrežju:

https://docs.google.com/forms/d/12dAeuEF_8isg4Ap2Y5XQtCOLdOEeamp8pRj8Og_1Dqk/edit#

Spol anketirancev

Kljub naključno izbranim raziskovancem je tudi delež zastopanosti anketirancev glede na spol relativno sprejemljiv, saj je na vprašanja 1. sklopa anketnega vprašalnika odgovorilo 167 moških (tj. 43, 6 %) in 216 oseb ženskega spola (tj. 56, 4 %).

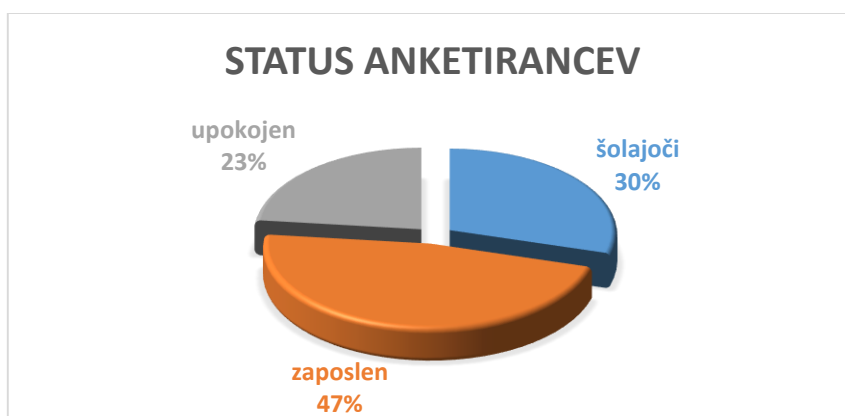
Graf 8: Spol anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

Status anketirancev

Ob relativno izenačeni zastopanosti raziskovancev glede na tri starostna obdobja je povsem pričakovano, da bo v podobnem deležu zastopan tudi status posameznikov, ki so odgovarjali na vprašanja 1. sklopa anketnega vprašalnika. Največ je med anketiranimi zaposlenih oseb oz. iskalcev zaposlitve (181 ali 47, 3 %), sledijo šolajoči (113 ali 29, 5 %) in pričakovano je najmanj upokojenih posameznikov, saj je seveda v generaciji nad 50. letom starosti še veliko delovno aktivnega prebivalstva (89 ali 23, 2 %).

Graf 9: Status anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

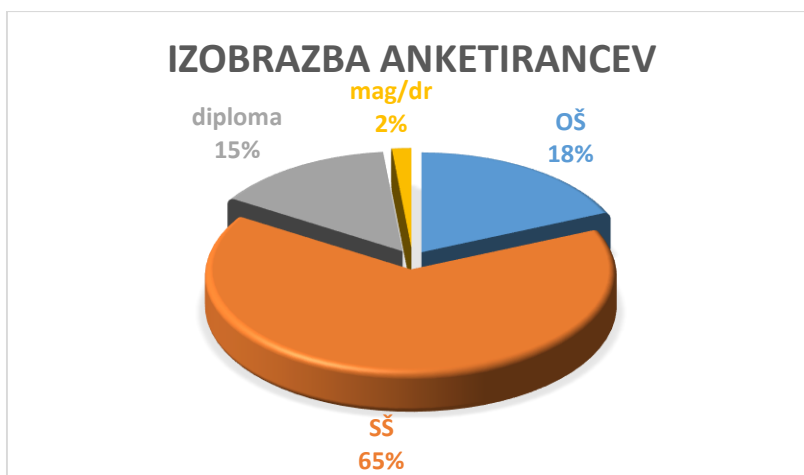

Izobrazba anketirancev

Zanimala me je tudi izobrazbena struktura raziskovancev, ob čemer je potrebno povedati, da so šolajoči (skupina srednješolcev, ki sem jih izbrala za prvo starostno skupino) izbrali dokončano stopnjo izobrazbe, ki pa seveda ni končna. Tako med anketiranimi najdemo skupaj 71

posameznikov z dokončano osnovnošolsko izobrazbo (kar je 18, 5 %), 250 posameznikov s srednješolsko izobrazbo (65, 3 %), 56 anketirancev z diplomo v žepu (14, 6 %) in 6 magistrov oz. doktorjev znanosti (tj. 1, 6 %). Po starostnih skupinah je med mladimi do 20. leta 30 posameznikov z dokončano osnovnošolsko izobrazbo in 95 s srednješolsko izobrazbo. V skupini staršev je med raziskovanci 5 anketirancev z dokončano osnovnošolsko izobrazbo, 103 s srednješolsko, 44 diplomantov in 5 magistrov oz. doktorjev znanosti. V skupini raziskovancev nad 50. letom starosti je kar 36 posameznikov z zgolj dokončano osnovnošolsko izobrazbo, 52 takšnih s srednješolsko, 12 z diplomo in 1 posameznik z magisterijem oz. doktoratom znanosti.

Graf 10: Izobrazba anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

Število sorodnikov s tatuji

Med 383 raziskovanci jih je skoraj polovica takšnih, ki nimajo nobenega sorodnika, ki bi imel vsaj eno tetovažo (183 ali 47, 8 %), nekaj več kot polovica (tj. 52, 2 %) vprašanih pa ima vsaj enega sorodnika z vsaj eno tetovažo. Enega ali dva sorodnika z vsaj eno tetovažo ima 159 raziskovancev (kar je 41, 5 %), 35 anketirancev (tj. 9, 1 %) ima od 2 do 5 tetoviranih sorodnikov, le 6 vprašanih (1, 6 %) ima več kot pet sorodnikov z vsaj eno tetovažo. Nihče od 383 raziskovancev pa nima več kot 10 sorodnikov, ki bi imeli tatu.

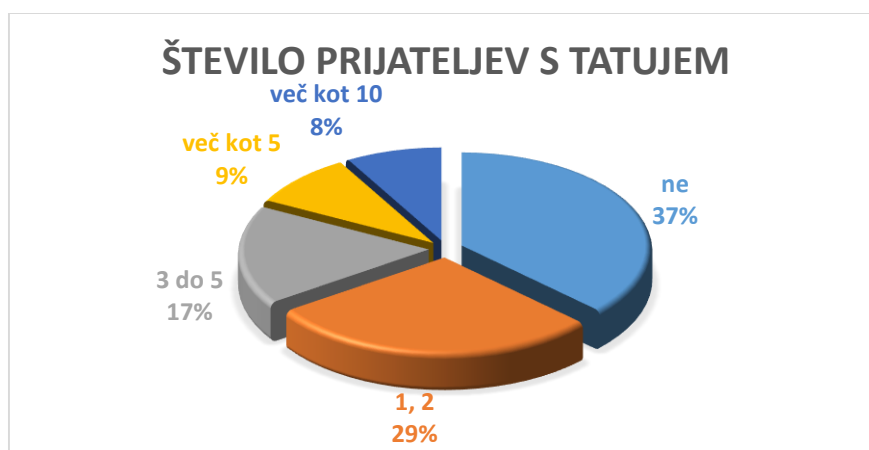
Graf 11: Število sorodnikov s tatuji anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

Število prijateljev s tatuji

Raziskovanci imajo v povprečju več prijateljev s tatuji kot pa takšnih, torej tetoviranih, sorodnikov. Med 383 vprašanimi jih 142 (37, 1 %) ne pozna nobenega prijatelja z vsaj eno tetovažo, 241 (kar je 62, 9 %) pa jih ima vsaj enega prijatelja z vsaj enim tatujem. Od teh jih ima največ (109 vprašanih ali 28, 5 % vseh raziskovancev) enega ali dva tetovirana prijatelja, 65 anketiranih ima takšnih prijateljev od 3 do 5, 35 raziskovancev ima več kot 5 prijateljev, ki imajo vsaj en tatu, in kot zanimivost ima kar 32 anketirancev (tj. 8, 4 %) več kot 10 tetoviranih prijateljev.

Graf 12: Število prijateljev s tatuji anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

Mnenje anketiranih glede razlogov za tetoviranje

Analiza odgovorov glede mnenja raziskovancev o razlogih za tetoviranje je pokazala, da anketirani v veliki večini menijo, da je odločitev tetoviranih za tetovažo posledica modnega trenda, saj je kar 236 (tj. 61, 6 %) posameznikov (med drugim) izbralo odgovor, da se ljudje tetovirajo (tudi)⁴³ zaradi mode. Na drugem mestu anketirani vidijo razlog za tetoviranje tudi v pomembnem dogodku v življenju posameznika, saj se je za ta odgovor odločilo 154 (tj. 40, 2 %) raziskovancev. Tako moda kot življenjski dogodek tetoviranega sta po mnenju raziskovancev daleč najpomembnejša razloga, da se nekdo odloči za tetovažo. Le 56 anketirancev (tj. 14, 6 %) meni, da je razlog za tetoviranje lahko tudi v tem, da ima tetovažo nekdo drug in s tem vpliva na odločitev za to dejanje. 39 raziskovancev (10, 2 %) je mnenja, da se posamezniki odločijo za tetoviranje tudi zaradi pripadnosti določeni skupini, le 17 (tj. 4,4 %) anketirancev pa meni, da razlog za tatu lahko tiči tudi v religioznosti posameznika oz. da se ljudje odločijo za tatuje tudi zaradi religije.

⁴³ Pri tem vprašanju je bilo mogočih več odgovorov.

Graf 13: Razlogi za tetovaže po mnenju anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

Mnenje anketiranih o tetovažah

Običajno si ljudje o vsem, kar je drugačno ali vsaj malo posebno, modno ali kot rečemo v trendu, hitro ustvarimo mnenje in smo redko do česa takšnega neopredeljeni. Zato me še toliko bolj preseneča, da je kar dobri četrtini ali 99 raziskovancem (25, 8 %) vseeno glede tetovaž, pri čemer si je moč razlagati, da o tej temi nimajo oblikovanega mnenja, ob čemer je mogoče k tem prišteti še nadaljnjih 18, 8 % anketirancev (ali natančno 72 posameznikov), ki so se pri vprašanju, kakšno je njihovo mnenje o tetovažah, opredelili za odgovor, da o tem sploh ne razmišljajo. Skupaj tako kar 44, 6 % vseh vprašanih glede tetovaž nima opredeljivega mnenja oz. so do tega vprašanja neopredeljeni. Le malo več kot polovica anketiranih pa ima do tatujev bodisi sprejemljiv bodisi odklonilen odnos. Veliko več je prvih, torej takšnih, ki tatuje občudujejo ali vsaj odobravajo; 91 vprašanih ali 23, 6 % vseh raziskovancev tatuje občuduje in so jim všeč, 50 ali 13, 1 % anketirancev pa tetovaže odobrava. Odklonilen odnos do tatujev je izkazalo vsega skupaj 71 ali 18, 5 % vseh vprašanih; od tega jih od vseh anketirancev 49 ali 12, 8 % tatujev ne odobrava, 10 posameznikov ali 2, 6 % vseh vprašanih se je izreklo, da jih tetovaže odbijajo, 12 raziskovancev ali 3, 1 % raziskovancev pa trdi, da so tetovaže nekaj, česar ne prenesejo.

Graf 14: Odnos anketirancev 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika o tetovažah.

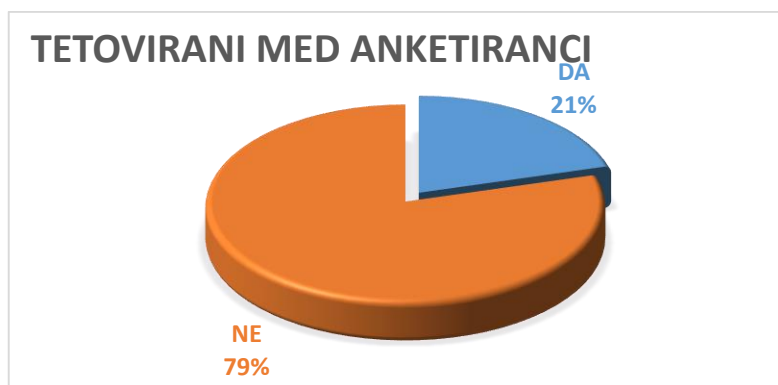
Graf 15: Mnenje anketirancev 1. sklopa vprašanja anketnega vprašalnika o tetovažah.

Tetovirani med anketiranci

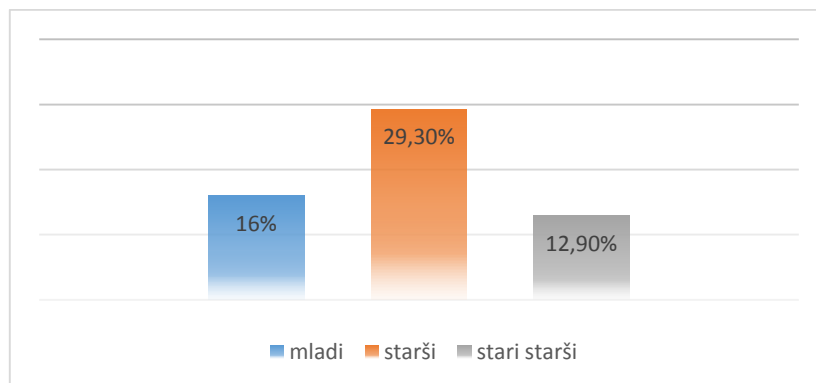
Analiza ključnega vprašanja prvega sklopa anketnega vprašalnika je prinesla enega od najpomembnejših odgovorov na temeljno vprašanje, ki sem si ga na začetku svojega raziskovanja zastavila – v kakšni meri je tetoviranje med Slovenci dandanes sploh prisotno. Med 383 naključno izbranimi raziskovanci ima vsaj eno tetovažo 79 posameznikov ali 20, 63 % vseh vprašanih, kar pomeni, če bi si ob relativno dovolj velikem vzorcu, ki je zavzel tri starostne skupine in tri različna urbana okolja, upali oz. drznili sklepati na celotno slovensko populacijo, da ima danes tatu že vsak peti Slovenec. V primerjavi z opazovanjem se je odstotek tetoviranih tako precej zmanjšal, še vedno pa je glede na moja pričakovanja izjemno visok.

Graf 16: Delež tetoviranih med anketiranimi.

Zanimiva je analiza števila oz. deleža tetoviranih tudi v posameznih starostnih skupinah. Tako je v skupini mladih med 18. in 20. letom starosti 20 posameznikov s tatuji, kar pomeni 16 % vseh raziskovancev 1. starostne skupine, v skupini staršev je tetoviranih 46 oseb ali 29,3 % vseh anketirancev 2. starostne skupine, med anketiranimi nad 50. letom starosti pa je tetoviranih 13 oseb ali 12,9 % vprašanih iz tretje starostne skupine. Pričakovano je delež tetoviranih največji v skupini oseb med 20. in 50. letom starosti, preseneča pa me, da je tudi med mladimi, torej v prvi starostni skupini posameznikov med 18. in 20. letom kar 16 % takšnih, ki že imajo tatu.

Graf 17: Delež tetoviranih med anketiranimi po starostnih skupinah.

4.2.2 Analiza 2. sklopa ankete (Priloga 6)

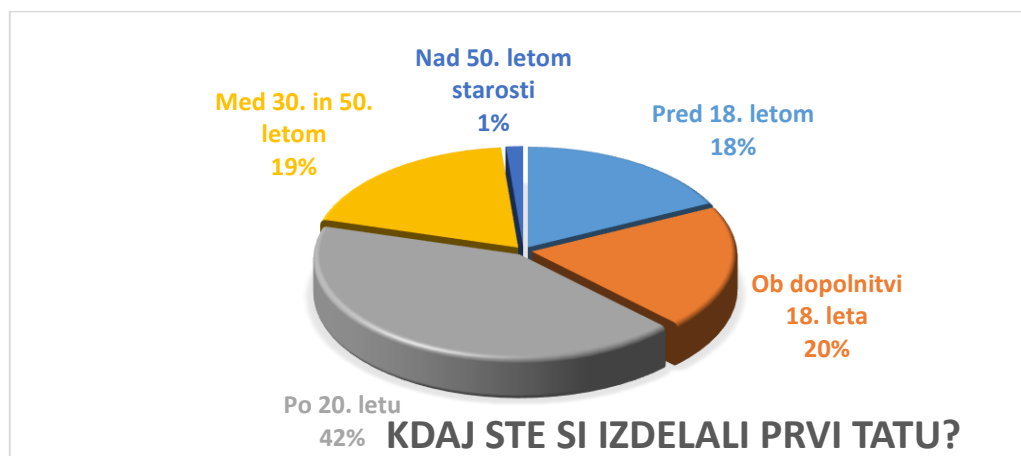
Število anketiranih tetoviranih posameznikov

Kot že omenjeno, je analiza vprašanj drugega sklopa zajela odgovore tako 79 naključno izbranih posameznikov, ki so se med 383 anketiranci prvega sklopa vprašanj izrekli za tetovirane, kot 140 odgovorov raziskovancev, ki so rešili spletno anketo, h kateri so bili preko elektronskega pisma povabljeni. Tako v nadaljevanju predstavljam analizo odgovorov 219 raziskovancev, od katerih ima vsak vsaj eno tetovažo.

Starost ob prvem tatuju

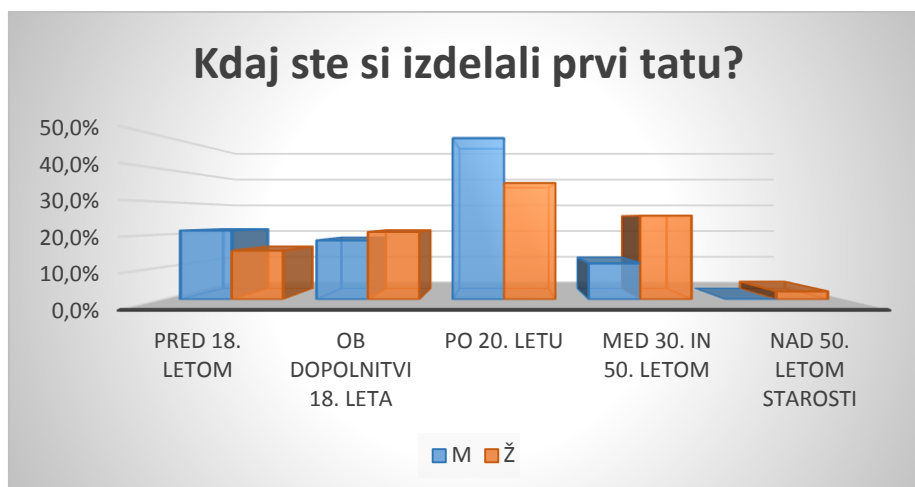
Analiza odgovorov 219 raziskovancev je pokazala, da se je velika večina tetoviranih, tj. 92 ali 42 % za prvi tatu odločila po 20. letu starosti, kar je pričakovano, saj so to leta, ko se posameznik že bolj ali manj ekonomsko osamosvoji in si uresničuje svoje cilje. Zanimivo je, da je delež raziskovancev, ki so se za tatu odločili ob dopolnitvi 18. leta, skoraj enak deležu tistih med 30. in 50. letom starosti, ob čemer preseneča dejstvo, da si je kar 19,6 % raziskovancev prvi tatu omislilo ob polnoletnosti. Še bolj presenetljivo je dejstvo, da se je kar 39 raziskovancev ali 17,8 % za prvi tatu odločilo pred dopolnjenim 18. letom, saj, kot navajam v svoji raziskovalni nalogi, so pri mladoletnih glede tetoviranja tudi zakonske omejitve. Pričakovano pa se je najmanj raziskovancev za prvi tatu odločilo po 50. letu starosti, in sicer le 3 ali 1,4 % vseh raziskovancev, kar je moč interpretirati, da si posameznik željo po tatuju uresniči prej kot pa v poznem zrelem obdobju življenja.

Graf 18: Starost anketirancev ob prvi tetovaži.

Zanimiva je analiza odgovorov, ki pokaže razlike med moškimi in ženskimi raziskovanci glede starosti ob prvi tetovaži. Med mladoletnimi so bolj drzni fantje, saj je med tetoviranimi pred 18. letom starosti 21,2 % vseh moških, žensk pa le 15 %, za odtenek bolj si osebe ženskega spola za 18. rojstni dan želijo ravno tetovaže, je pa zanimivo, da se moški v večjem deležu odločajo za tatu po 20. letu, ženske pa to odločitev premaknejo v zrelejšo obdobje, in sicer med 30. in 50. letom starosti. Najstarejši raziskovanci, ki so si prvi tatu omislili po petdesetem letu, pa so, zanimivo – ravno ženskega spola.

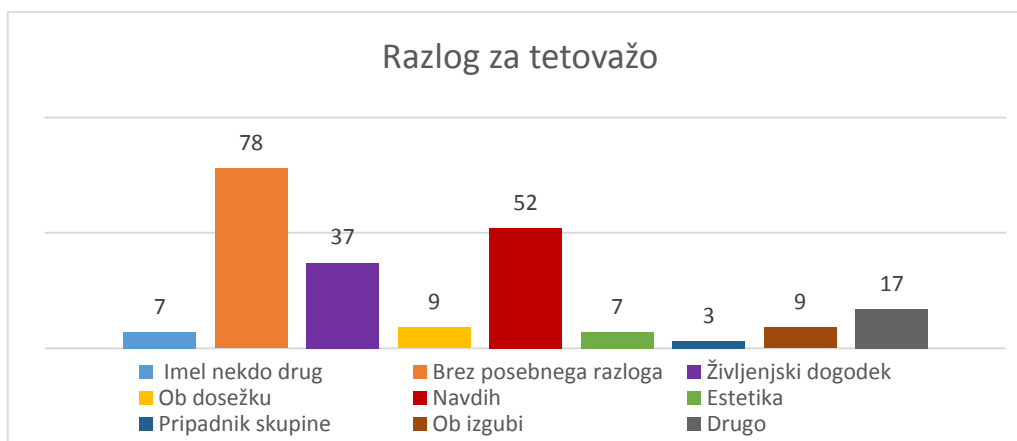
Graf 19: Starost anketirancev glede na spol ob prvi tetovaži.

Razlog za tetovažo

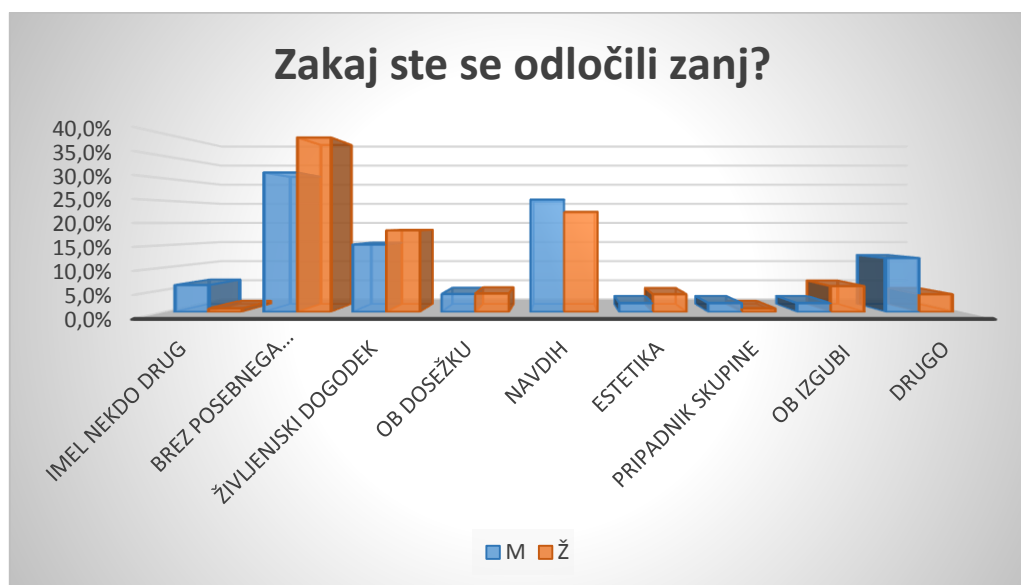
Če so anketiranci 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika na splošno mnenja, da se ljudje s tetovažo ali tetovažami zanje v večini odločijo zaradi mode in/ali ob pomembnem življenjskem dogodku, analiza odgovorov 219 tetoviranih raziskovancev presenetljivo kaže, da se več kot tretjina vseh (87 ali 35, 6 %) za tatu odloči brez posebnega razloga. Drugo mesto med razlogi zaseda navdih, saj 52 anketiranih ali 23, 7 % vseh vprašanih vidi v svojem tatujju navdih za življenje, šele tretje pa pomemben življenjski dogodek, za katerega se je opredelilo 37 ali 16, 9 % raziskovancev. Da so se odločili za tatu zaradi nekoga drugega (7 vprašanih ali 3, 2 % vseh), zaradi tega, ker je tatu že imel nekdo drug (9 raziskovancev ali 4, 1 % vseh), zaradi tega, ker je tetovaža nekaj lepega (7 anketirancev ali 3, 2 % vseh), ker s tatujem izražajo pripadnost skupini (3 anketirani ali 1, 4 % vseh) ali ker bi s tatujem zaznamovali izgubo nekoga ali nečesa (9 anketiranih ali 4, 1 % vseh) se je opredelilo skupaj 15, 9 % vseh raziskovancev.

Graf 20: Razlogi anketirancev za tetovažo.

Analiza odgovorov glede na spol raziskovancev razkriva razlike tudi pri razlogih za odločitev za tetovažo med moškimi anketiranci in ženskimi raziskovankami. Preseneča dejstvo, ki se razkriva pri razlogu, ki ga je izbrala kar dobra tretjina vseh raziskovancev, in sicer da se je v deležu celo več ženskih raziskovank kot moških anketirancev za tetovažo odločilo brez posebnega razloga. Prav tako se je več raziskovank za tetoviranje odločilo ob posebnem življenjskem dogodku, kar pa sem pričakovala. Razlika se kaže tudi pri razlogu kot navdihu, saj se je v deležu odločilo zanj več moških kot ženk.

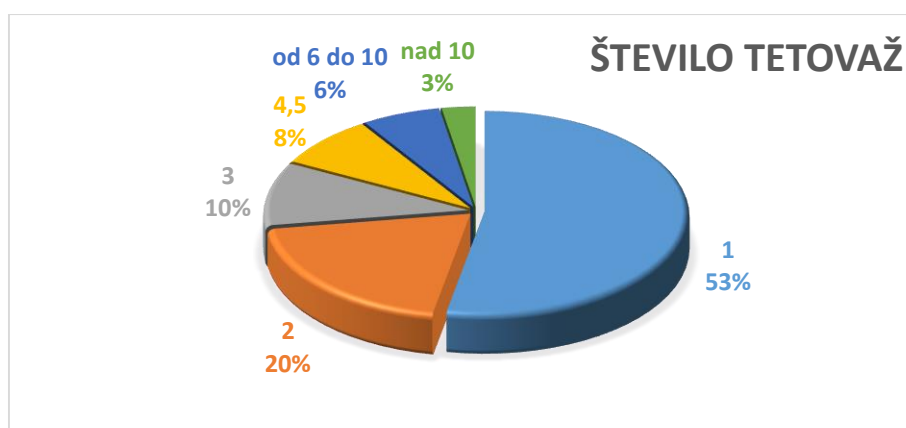
Graf 21: Razlog anketirancev glede na spol za tetovažo.

Število tatujev

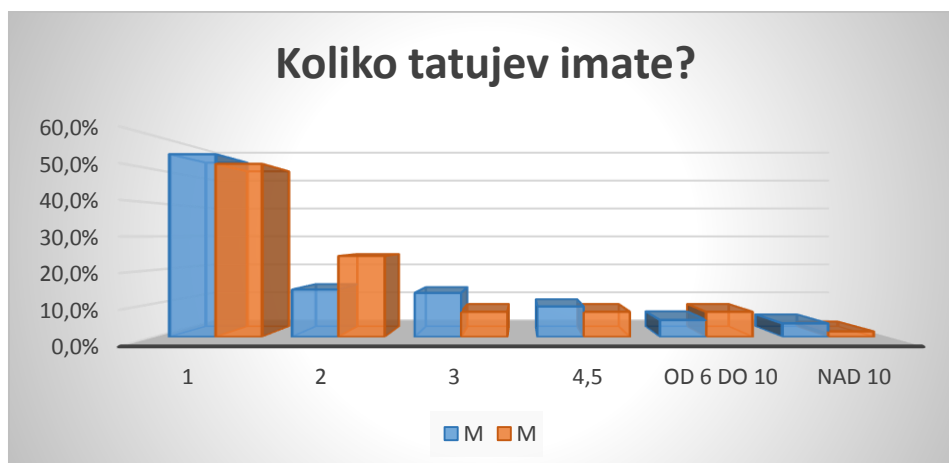
Presenetljivo razkriva analiza odgovorov anketirancev 2. sklopa vprašanja anketnega vprašalnika, da ima več kot polovica raziskovancev (116 ali 52, 97 %) le eno tetovažo, saj sem pričakovala, da se jih večina, ki se enkrat odloči za tatu, odloči še za več tetovaž. Tako imajo 103 anketiranci (tj. 47, 03 %) ali manj kot polovica vseh več kot eno tetovažo, od teh pa je pričakovano največ takšnih, ki imajo dva tatuja (43 ali 19, 6 %), 22 ali 10 % je takšnih s tremi tetovažami, 18 raziskovancev (8, 2 %) ima 4 ali 5 tatujev, 14 anketirancev (6, 4 %) ima od 6 do 10 tetovaž, 6 raziskovancev (2, 7 %) pa ima nad 10 tatujev. Ob srečevanju in opravljanju intervjujev s tetoviranimi sem naletela na vražo, da sodo število tetovaž prinaša nesrečo in da naj bi imel posameznik liho število tatujev, a glede na to se, da je med vsemi, ki imajo več kot eno tetovažo, največ takšnih z dvema, očitno te vraže tetovirani ne držijo.

Graf 22: Število tetovaž tetoviranih.

Med vsemi, ki imajo le eno tetovažo, je v deležu nekoliko več oseb moškega spola, medtem ko do največje razlike med spoloma prihaja pri tistih z dvema tetovažama, saj je takšnih, ki imajo dve tetovaži več žensk kot moških, ob čemer bi lahko hudomušno sklepali, da so ženske glede domnevno nesrečnega sodega števila še manj vraževerne kot moški.

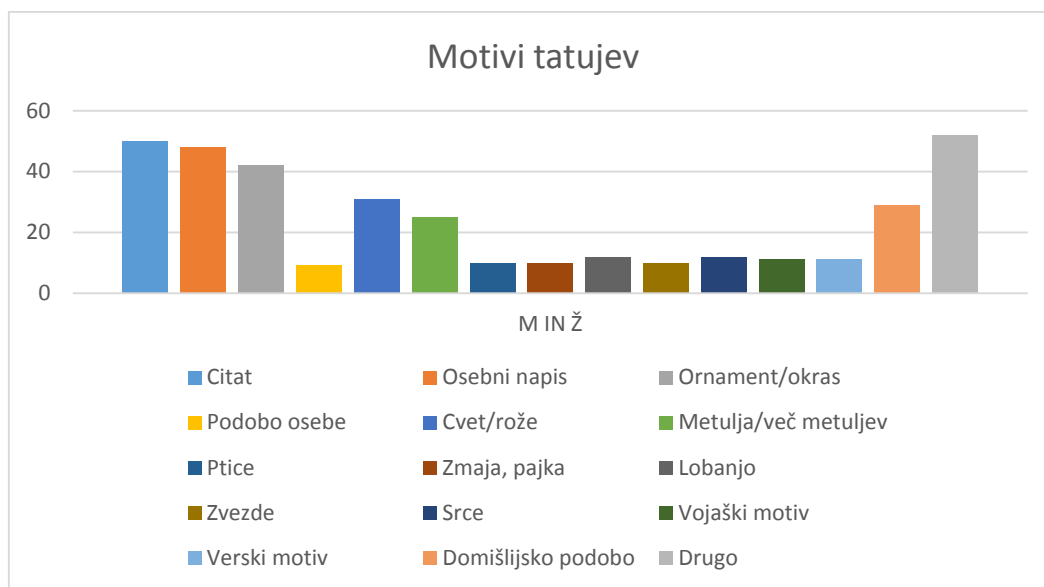
Graf 23: Število tetovaž tetoviranih glede na spol.

Motivi tetovaž

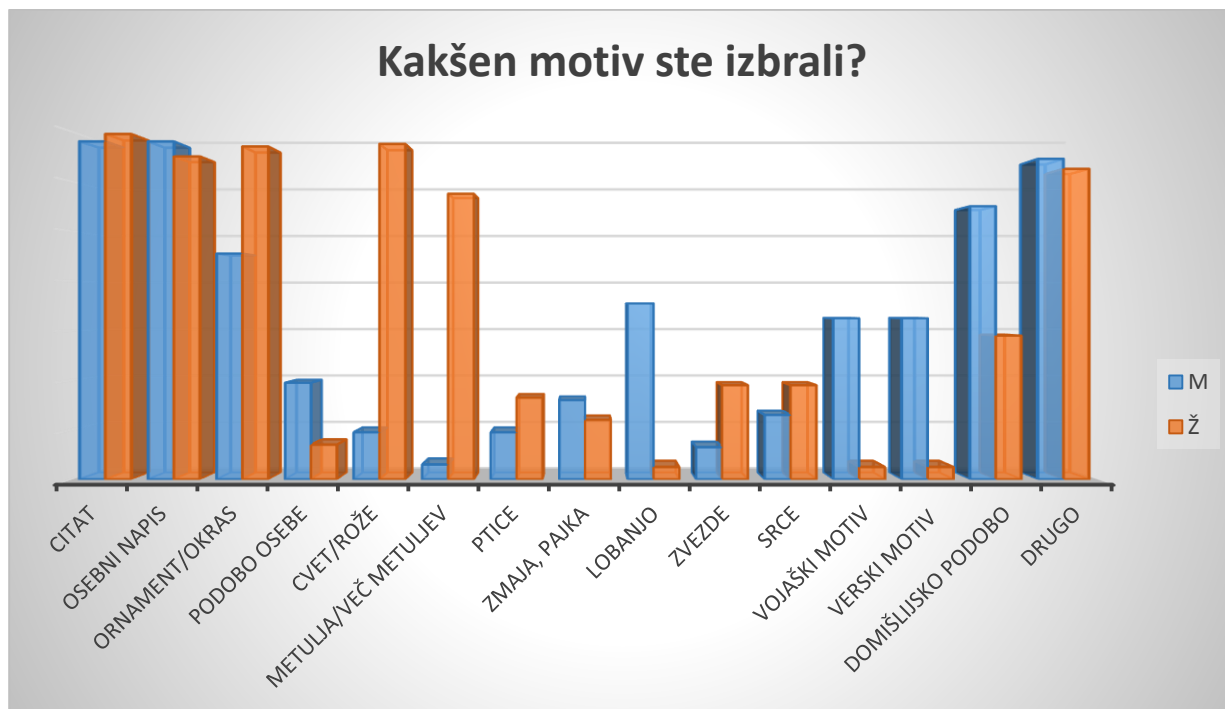
Analiza motivov tetovaž raziskovancev pokaže, da so po pogostosti izbire na prvih šestih mestih citati (50 raziskovancev ali 22, 8 % ima tetovirano citatno besedilo), osebni napisi (osebna imena, gesla ipd. ima tetovirano 48 posameznikov ali 21, 9 %), ornamenti oz. okraši (za to možnost se je opredelilo 42 anketirancev ali 19, 2 %), cvet oz. rože (31 raziskovancev ali 14, 2 % ima tetoviran cvet ali rože), domišljajska podoba (29 anketirancev ali 13, 2 % ima na koži trajno vtisnjeno domišljajsko podobo) in metulj oz. več metuljev (25 ali 11, 4 % vprašanih ima tetoviran motiv metulja/metuljev). Zanimivo je, da med vsemi motivi skupaj močno prednjačijo karšnikoli napisi, saj ima ali citatni ali osebni napis skupaj 98 posameznikov, kar je 44, 7 % vseh vprašanih. Ostali motivi tatujev, kot so podobe oseb, ptice, zmaji, pajki, lobanje, zvezde, srce, vojaški in verski motivi so v primerjavi z zgoraj omenjenimi manj pogosti, a vendarle precej enakomerno zastopani glede pojavnosti med tetoviranimi posamezniki, kot je razvidno s spodnjega grafa. Omeniti velja še, da se je med vsemi 14 ponujenimi izbirami motivov kar 50 vprašanih (tj. 22, 8 %) opredelilo za možnost drugo, se pravi, da imajo tetoviran motiv, ki ga ni mogoče uvrstiti v nobeno od danih naštetih možnosti.

Graf 24: Motivi tetovaž tetoviranih.

Pričakovati je bilo, da se moški odločajo za drugačne motive kot ženske, že samo opazovanje tetoviranih je prineslo grobo oceno o t.i. moških in ženskih tatujih. A analiza odgovorov vseh anketiranih 2. sklopa vprašanj razkriva, da razlike pri izbiri motivov tetovaž sicer so, a ne tako očitne ali transparentne, kot bi na splošno pričakovali. Res je, da med ženske tetovaže štejejo motivi cvetja oz. rož (med ženskami, ki imajo tatuje, je ta motiv zastopan pri 13, 5 % vseh anketirank, medtem ko ga je pri moških raziskovancih moč zaslediti le pri 1, 9 % vseh vprašanih tetoviranih oseb moškega spola), motivi metulja oz. metuljev (med ženskami, ki imajo tatuje, je ta motiv zastopan pri 11, 5 % vseh anketirank, medtem ko ga je pri moških raziskovancih skoraj ni zaslediti – 0, 6 %) in raznorazni ornamenti oz. okrasje (med ženskami, ki imajo tatuje, je ta motiv zastopan pri 13, 4 % vseh anketirank, vendar je tudi pri moških raziskovancih prisoten pri 9, 1 % vseh vprašanih oseb moškega spola), a so tudi ostali motivi zastopani pri ženskih raziskovankah, celo najbolj t.i. moški motivi. Med moške motive štejejo motivi lobanje (med moškimi, ki imajo tatuje, je ta motiv zastopan pri 7, 1 % vseh anketirancev moškega spola, medtem ko ga je pri anketirankah moč zaslediti le pri 0, 5 % vseh vprašanih), domišljjske podobe (med moškimi, ki imajo tatuje, je ta motiv zastopan pri 11 % vseh anketirancev moškega spola, čeprav ga je tudi pri anketirankah moč zaslediti pri 5, 8 % vseh vprašanih) ter vojaški in kot zanimivost verski motivi. Med t.i. nevtralne motive glede na spol tetoviranih lahko štejemo sicer najpogosteje izbrane motive, to so citatni in osebni napisi, saj se tako pri moških kot ženskah pojavljajo v skoraj enakem deležu, kar je lepo razvidno tudi na spodnjem grafu.

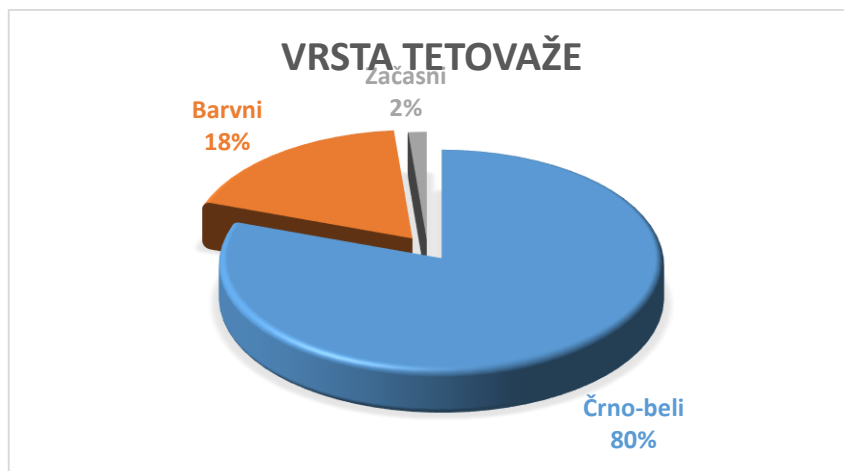
Graf 25: Motivi izbranih tetovaž tetoviranih glede na spol.

Vrsta tatuja

Pričakovano je analiza odgovorov vseh vprašanih tetoviranih posameznikov pokazala, da med ljubitelji tetovaž še vedno prevladuje t.i. klasični ali črno-beli tatu, saj ima takšen tatu 80,4 % vseh raziskovancev, kar ne preseneča, ker so barvni tatuji med umetniki tetoviranja še vedno nekoliko podcenjeni, izkušnja tetoviranih in tetovatorjev, kot sem izvedela v pogovoru z njimi, pa kažejo na to, da barvni tatuji niso priljubljeni zaradi nepredvidljivega bledenja pod kožo vnesenih barv. Kljub temu ima vsaj en barvni tatu 40 raziskovancev ali 18,3 % vseh vprašanih, trije raziskovanci pa so se določili tudi za t.i. začasni tatu.

Graf 26: Vrsta tetovaže.

Očitnejših razlik pri odločanju med črno-belim in barvnim tatujem med moškimi in ženskami pravzaprav ni, čeprav se v povprečju več žensk odloči za barvni tatu kot moških, kar sem pričakovala, ker so ženske glede barv drznejše in svetu barv bolj odprte, in več moških za t.i. klasični črno-beli tatu v primerjavi z raziskovankami ženskega spola.

Graf 27: Vrsta tetovaže glede na spol tetoviranih.

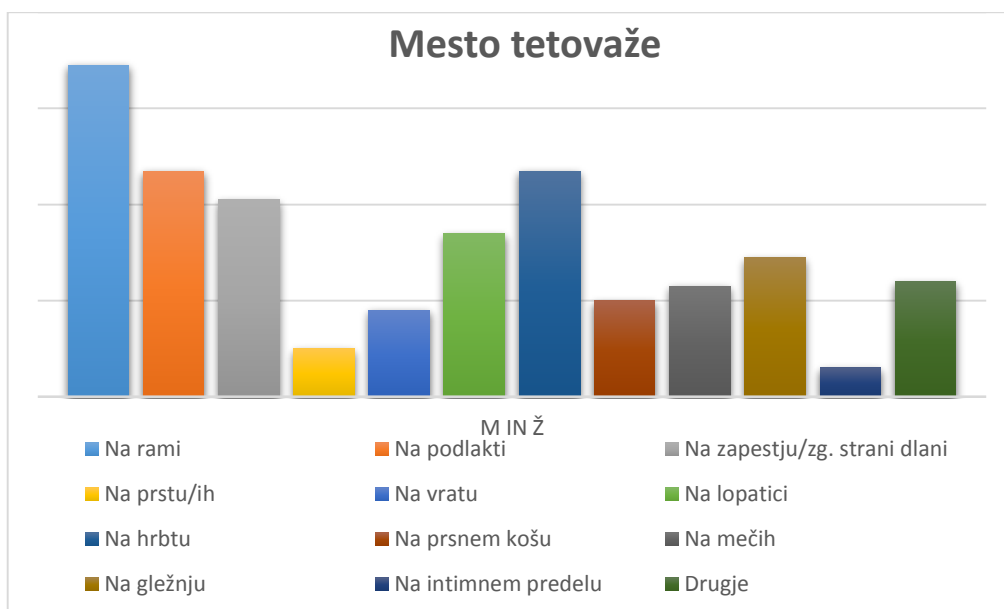

Mesto tetovaže

Med temeljnimi vprašanji, ki sem si jih na začetku svojega raziskovanja zastavila, je tudi vprašanje o tem, kje so najpogostejša mesta, ki jih tetovirani izbirajo za svoje tetovaže. Analiza odgovorov je pokazala, da tetovirani za mesto svoje tetovaže najpogosteje izberejo ramo, saj ima tatu na tem mestu svojega telesa skoraj tretjina tetoviranih raziskovancev (69 ali 31,5 % vseh). Sledita hrbet in podlaket (vsako mesto 47 vprašanih ali 21,5 %), zelo visoko med

najpriljubljenejšimi mesti za tatuje zaseda zapestje (41 raziskovancev ali 18,7 % vseh vprašanih ima tetovažo na zapestju), sledita lopatica (34 ali 15,5 % vseh) in gleženj (29 vprašanih ali 13,2 %). Preseneča me relativno majhen delež (10,5 %) tistih, ki imajo tetovažo na mečih, saj se mi zdi to eno bolj atraktivnih mest predvsem za moške, pričakovano manj tetoviranih pa ima tetovaže na mestih, ki so v splošnem občutljivejša, kot so prsni koš (kljub temu ima na tem mestu tatu 20 ali 9,1 % vseh raziskovancev), vrat (18 ali 8,2 %) in prsti na roki (10 ali 4,6 % vseh vprašanih). 24 ali 10,9 % raziskovancev ima tetovažo na mestu, ki je ni med 11 ponujenimi deli telesa, 6 ali 2,7 % anketirancev pa ima tetovažo na intimnem predelu svojega telesa. Ob tem lahko vsaj delno opravičim rabo opazovanja kot ene od svojih raziskovalnih metod, pri kateri sem predvidela, da ima večina tetoviranih tetovaže na vidnih mestih svojega telesa.

Graf 28: Mesto tetovaže.

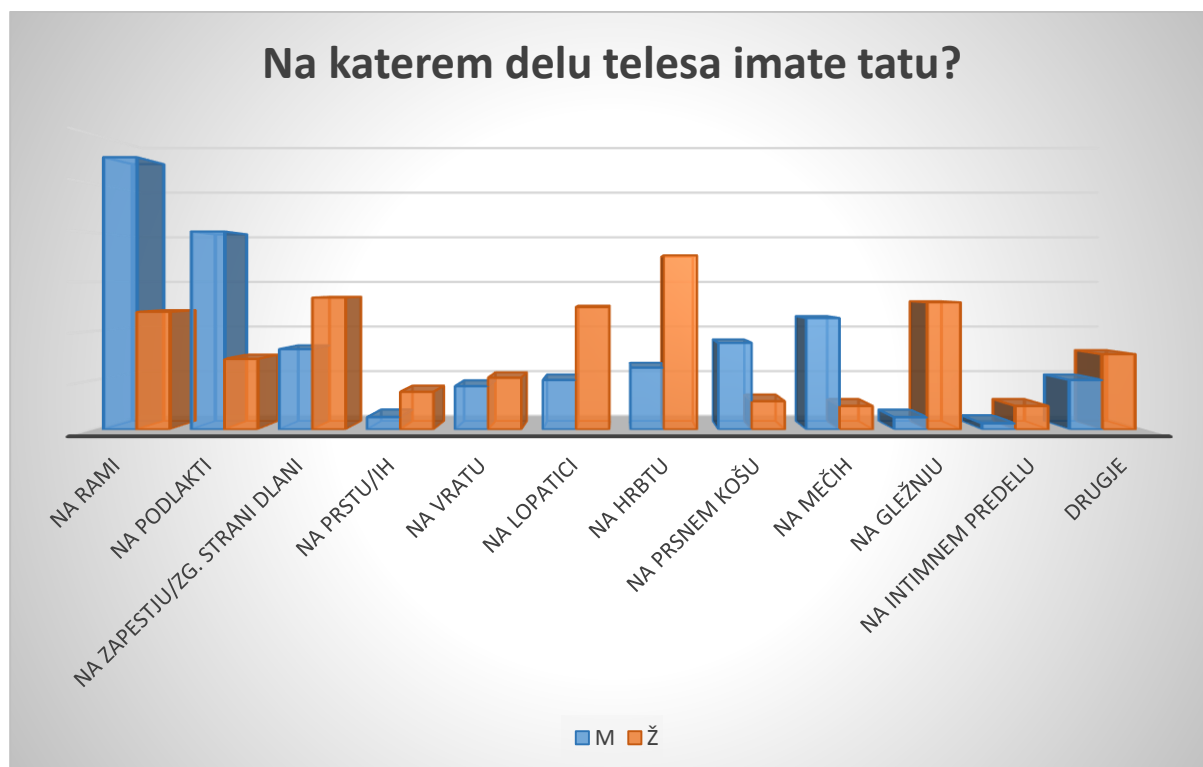

Ena zanimivejših analiz je potrdila moja predvidevanja, da se mesta, ki jih za svoje tatuje izberejo moški in ženske, razlikujejo. Kot lahko govorimo o t.i. moških in ženskih motivih, lahko govorimo tudi o t.i. moških in ženskih mestih tetoviranja.

Do največjih razlik v deležu pojavljanja določenega telesnega dela kot mesta za tetovažo med moškimi in ženskami prihaja na t.i. tipičnih moških in ženskih predelih. Pri moških je sta ti dve mesti zagotovo rama, saj ima med moškimi raziskovanci 27,7 % vseh na tem mestu tetovažo, med ženskimi raziskovankami pa le 12 % vseh žensk, in podlaket (med moškimi najdemo 20,1 % takšnih, ki imajo na podlakti tetovažo, med ženskami pa zgolj 7,2 %). Pri moških sledita kot najbolj atraktivni mesti za tatuje še meča (11,3 % vseh vprašanih moških ima na mečih tetovažo, med ženskami pa le 2,4 % vprašanih žensk) in prsni koš (med moškimi najdemo 9,1 %, med ženskami pa le 2,4 % takšnih raziskovancev, ki imajo na prsnem košu tatu, med ženskami pa le

2, 9 %). Najbolj tipični ženski predeli za tetovaže so gleženj (12, 9 % vseh raziskovank ima tatu na gležnju, med moškimi raziskovanci pa je takšnih le 1, 3 %), hrbet (17, 7 % anketirank ima tetovažo na hrbtu, med moškimi je takšnih 6, 3 %), lopatica (12, 4 % vseh vprašanih žensk ima tetovirano lopatico, med moškimi je takšnih le 5 %) in zapestje (med vsemi ženskimi anketirankami je takšnih s tetovažo na zapestju 13, 4 %, moških pa 8, 2 %). Pri ostalih telesnih predelih ni večjih odstopanj glede spola tetoviranega, zanimivo pa je, da so pri odločitvi za tetovažo na intimnem predelu svojega telesa drznejše – ženske.

Graf 29: Mesto tetovaže glede na spol tetoviranih.

Kje do tatuja?

Pri svojem opazovanju tetoviranih sem opazila veliko starejših moških, ki imajo tetovaže, kar me je vedno znova presenetilo. Tudi zato me je zanimalo, kje so si raziskovanci izdelali tetovažo in prav analiza teh odgovorov je pokazala moja predvidevanja, da omenjeni posamezniki niso obiskali tetovatorskega studia, ampak so do tetovaže prišli v posebnem obdobju svojega življenja, tj. v času služenja vojaškega roka, ki je bil v nekdanji skupni državi⁴⁴ obvezna, sicer časovno v različnih obdobjih spremenljivo obsežna, a zagotovo nepozabna

⁴⁴ Tj. Socialistični federativni republiki Jugoslaviji.

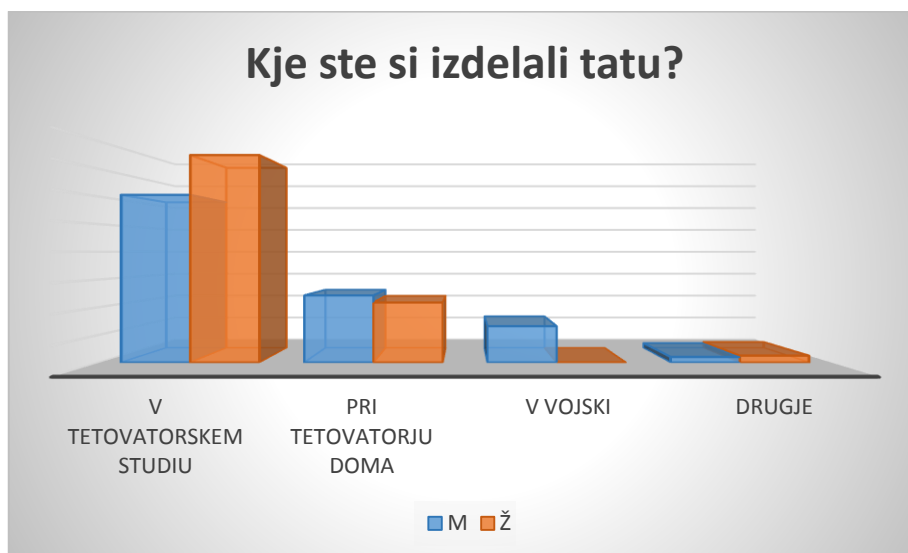
izkušnja večine moških državljanov po 2. svetovni vojni do osamosvojitve. Sicer so, po predvidevanjih, večini tetoviranih tetovaže izdelali v tetovatorskem studiu (150 ali 68, 5 %), nekaterim (50 ali 22, 8 %) pa so tetovatorji to opravili na svojem domu.

Graf 30: Kje so tetoviranim izdelali tatu?

Analiza odgovorov tega vprašanja glede na spol tetoviranih seveda ne preseneča pri podatku, da so si v vojski oz. med služenjem obveznega vojaškega roka tetovaže izdelali moški, je pa zanimivo, da je v deležu več ženskih raziskovank (75 % vseh anketirank ženskega spola) obiskalo studio kot moških raziskovancev (60, 6 % vseh tetoviranih moških) ter posledično je nekoliko več moških (24, 2 %) izdelavo svoje tetovaže zaupalo tetovatorju na njegovem domu kot pa je takšno zaupljivost v povprečju izkazalo žensk (21, 7 %).

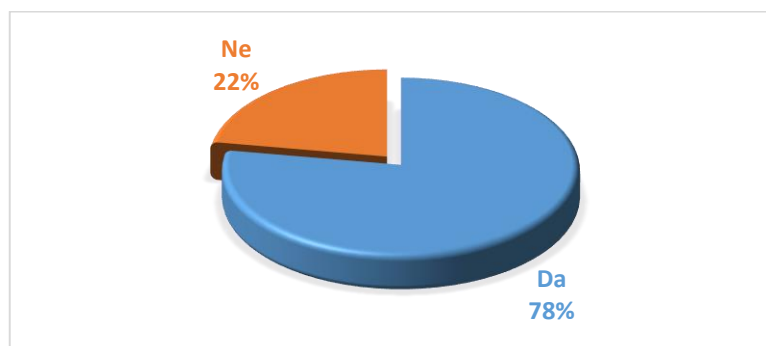
Graf 31: Kje so tetoviranim glede na spol izdelali tatu?

Zdravstvena tveganja

Ob raziskovanju pojava tetoviranja sem naletela tudi na strokovne članke o zdravstvenih tveganjih teh postopkov, ki jih opredeljuje oz. nanje opozarja z določbami o preventivnih ukrepih ob izvajanju te dejavnosti Pravilnik o minimalnih sanitarno zdravstvenih pogojih za opravljanje dejavnosti higienske nege in drugih podobnih dejavnosti⁴⁵ in tudi zato me je zanimalo, koliko tetoviranih se je pred odločitvijo za tetovažo pozanimalo o tveganjih za svoje zdravje. Preseneča me, da se več kot petina raziskovancev pred tetoviranjem ni pozanimala o zdravstvenih tveganjih tega postopka (49 ali 22, 4 %), kar se mi zdi neodgovorno in lahkomišno, to dejstvo pa je moč povezati tudi s starostjo in s tem nezrelostjo tistih mladih, ki so se za tetoviranje odločili brez predhodnega pomisleka.

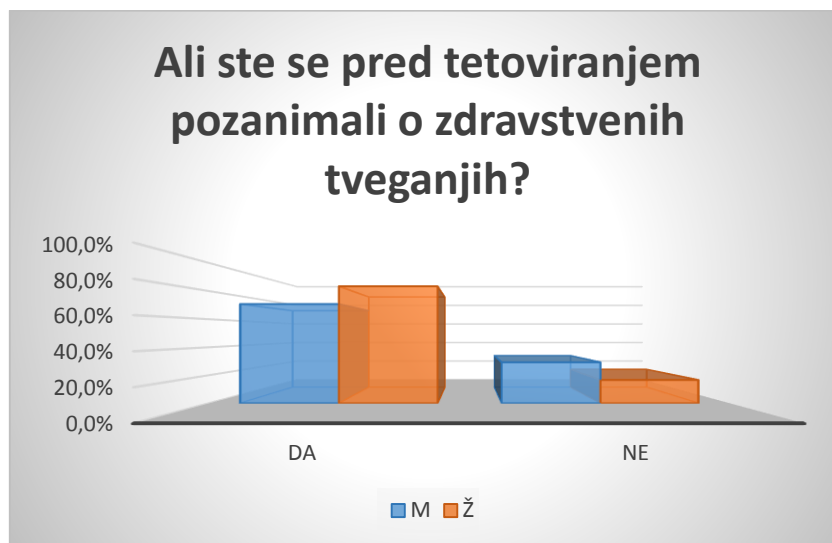
Graf 32: Informiranje o zdravstvenih tveganjih pred tetoviranjem.

Bistvenih razlik med moškimi in ženskimi raziskovanci glede predhodne informiranosti o zdravstvenih tveganjih, ki jih prinese tetoviranje, nisem pričakovala, je pa analiza odgovorov pokazala, da so ženske vendarle previdnejše od moških, saj se je o tveganjih pred postopkom izdelave tetovaže pozanimalo v deležu več žensk (med njimi se je informiralo 83, 3 % vseh anketirank) kot moških (med vsemi moškimi raziskovanci se je o zdravstvenih tveganjih pozanimalo 70, 7 % vseh vprašanih moških).

⁴⁵ Uradni list RS, št. 104/2009 z dne 18. 12. 2009.

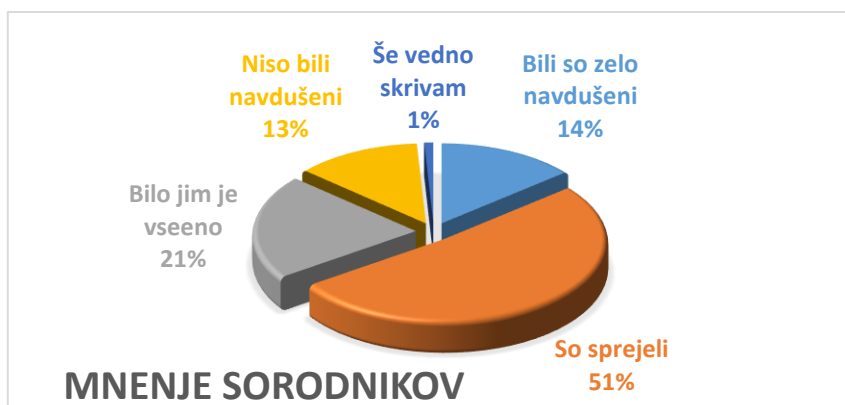
Graf 33: Informiranje o zdravstvenih tveganjih pred tetoviranjem raziskovancev glede na spol.

Mnenje sorodnikov tetoviranih

Analiza odgovorov vseh 219 raziskovancev na vprašanje, kakšno je mnenje njihovih sorodnikov glede tetovaž, je pokazala, da tetovaže ljudje, ki sami v večini nimajo nobenega tatuja, vse bolj sprejemajo oz. jih ne odklanjajo. Odklonilen odnos do raziskovančevega tatuja ali tatujev je skupaj zaznalo le 29 vprašanih, tj. 13, 2 % vseh, ob čemer k temu štejem poleg odgovora, da sorodniki nad tetovažami niso bili navdušeni, še odgovor, da raziskovanec svoj tatu pred njimi še vedno skriva, kar pač daje slutiti, da le-ti tatujev ravno ne odobravajo. Velika večina vprašanih (skupaj 144 ali 65, 8 %) opredeljuje odnos sorodnikov do njihovih tetovaž kot pozitiven; saj se jih je največ (113 ali 51, 6 %) opredelilo za odgovor, da so njihovi sorodniki tatuje sprejeli, 31 (14, 2 %) pa jih meni, da so njihovi sorodniki nad tetovažami zelo navdušeni. 46 vprašanih (21 %) je prepričanih, da je njihovim sorodnikom vseeno glede tatujev, ki jih nosijo raziskovanci.

Graf 34: Mnenje sorodnikov tetoviranih o tatujih raziskovancev.

Analiza odgovorov o mnenju sorodnikov glede tatujev raziskovancev je pokazala, da ni prav nobenih razlik med moškimi in ženskimi raziskovanci – sprejemanje tatujev s strani sorodnikov je glede na spol tetoviranih povsem nespremenljivo.

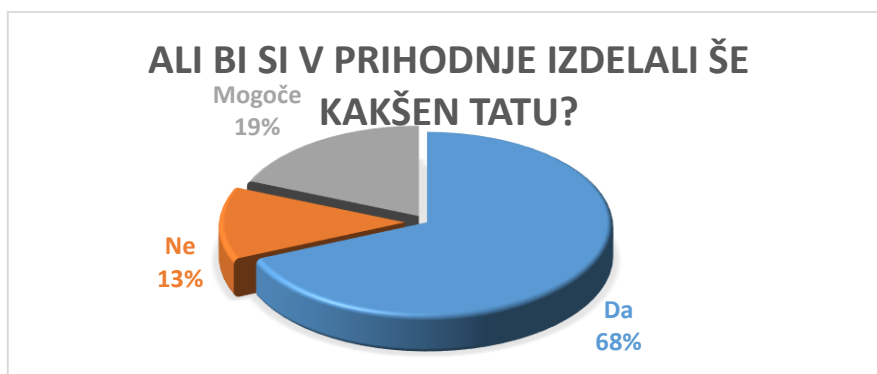
Graf 35: Mnenje sorodnikov tetoviranih o tatujih raziskovancev glede na njihov spol.

Načrtovanje izdelave novega tatuja

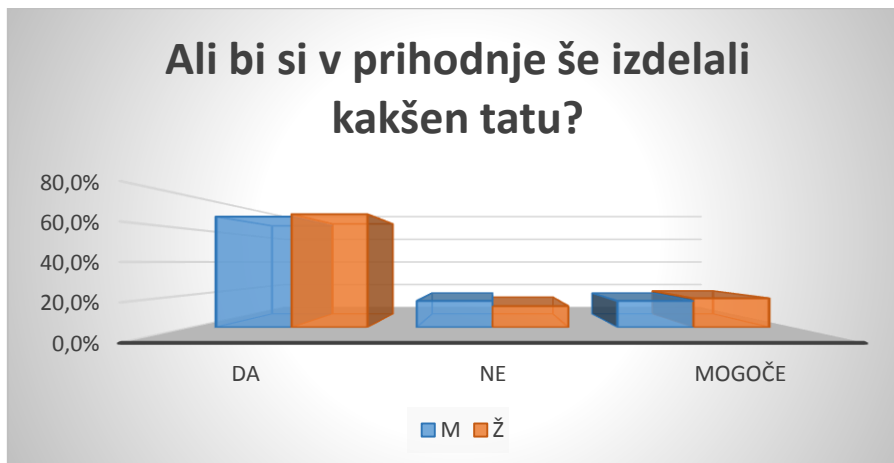
Ob opazovanju tetoviranih posameznikov sem opazila, da je med njimi veliko takšnih, ki imajo več kot le eno tetovažo, moja raziskava je v nadaljevanju sicer to le delno potrdila, saj ima več tatujev še vedno manj kot polovica tetoviranih (kot kaže analiza 3. vprašanja 2. sklopa, je takšnih z več kot enim tatujem 47, 03 %), a tudi analiza odgovorov na vprašanje, če bi si raziskovanci v prihodnje še izdelali kakšno tetovažo, kaže v smeri, da tetovirani ne ostajajo pri zgolj enem tatuju. O tem, da bi se v prihodnje odločili še za kakšen tatu razmišlja vsega skupaj 191 vprašanih (kar je 87, 2 %), če prištejemo vse anketirane, ki so na to vprašanje odgovorili da in mogoče. Novega tatuja ne načrtuje 28 raziskovancev ali 12, 8 % vseh vprašanih.

Graf 36: Načrtovanje izdelave novega tatuja.

Tudi načrtovanje ali razmišljanje o novih tetovažah se pri raziskovancih po spolu skorajda ne razlikuje, kar lahko razberemo s spodnjega grafa.

Graf 37: Načrtovanje izdelave novega tatuja raziskovancev glede na spol.

Obžalovanje sprejete odločitve za tetovažo

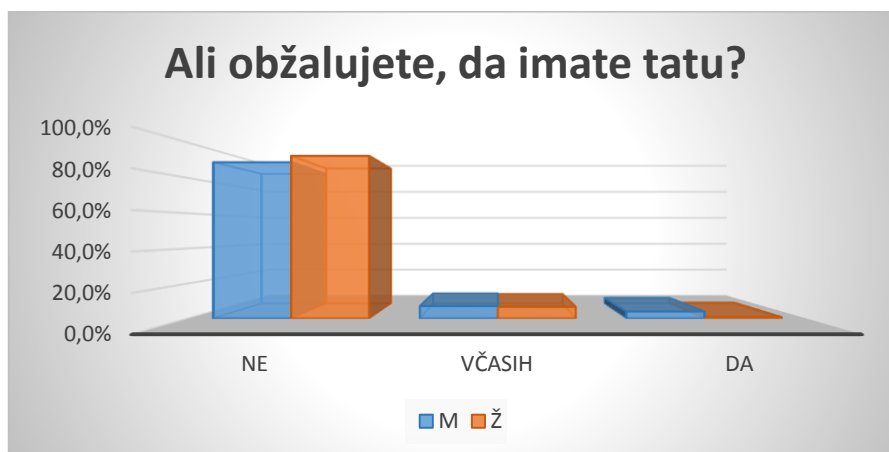
Da je odločitev za trajno zaznamovanje telesa, kar tetovaža vsekakor je, premišljena in zrela odločitev vsakega posameznika, kaže tudi analiza odgovorov 219 raziskovancev na vprašanje, če svojo odločitev za tatu ali tatuje tetovirani kdaj obžalujejo. Kar 90,9 % vseh vprašanih (tj. 199 raziskovancev) svoje odločitve za tetovažo ali tetovaže ne obžaluje, s čimer torej lahko rečemo, da so svojo odločitev sprejeli odgovorno. Le 5 vprašanih (2,3 %) to svojo odločitev za tetovažo obžaluje, 15 (tj. 6,9 %) pa odločitev za tetoviranje obžaluje včasih.

Graf 38: Obžalovanje odločitve tetoviranih za tetovažo.

Kljub pričakovanju, da se bodo pri obžalovanju odločitev za tetoviranje pokazale razlike med moškimi in ženskimi raziskovanci, analiza ne pokaže bistvenih odstopanj glede na spol. Opaziti velja, da je pri moških le za drobec več takšnih, ki to svojo odločitev obžalujejo, moja predhodna napačna predvidevanja pa so očitno slonela na predsodku, da je med moškimi več takšnih, ki bi odločitev za tetoviranje sprejeli nepremišljeno in bi zato v večjem številu to odločitev kasneje tudi obžalovali.

Graf 39: Obžalovanje odločitve za tetovažo tetoviranih glede na spol.

4.3 Analiza intervjujev

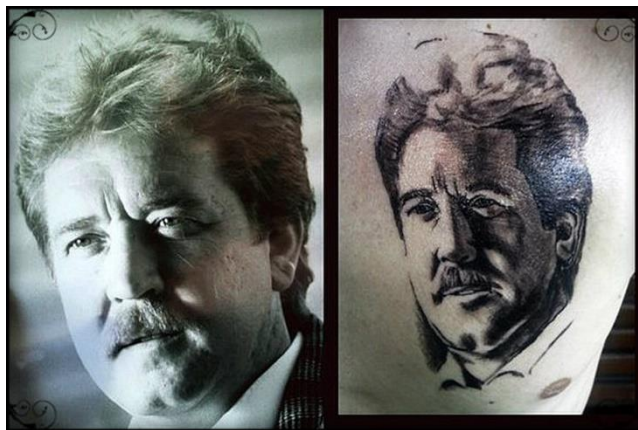
4.3.1 Analiza intervjujev s tetovatorjema

Za čim večjo verodostojnost informacij sem opravila intervjuja z dvema tetovatorjema, Leo H. (Priloga 6) in Igorjem P. (Priloga 7), kar je bilo hkrati tudi drugo mnenje. Gre za priznana umetnika te vrste, ki sta s svojimi izkušnjami lahko v veliko pomoč ljudem, ki se na novo odločajo za tovrsten izdelek, in sta zaradi tega tudi neke vrste garancija za kakovost izdelka. Ob tem mislim na pomembne podatke, kako poteka nastanek tatuja, v kakšni meri od ideje do končnega izdelka sodelujta stranka in tetovator, izbira motiva glede na spol, starostne skupine, prigode ter njun pogled na tovrstno umetnost. Obema intervjuvancema je skupno to, da različna sporočila in zgodbe ljudi preneseta na kožo, kjer ostanejo za vedno. Zaradi tega pa s slehernim posameznikom in z vsakim izdelkom ostaneta večno povezana.

Za tetovatorstvo sta se oba odločila že pred časom. Igor si je prvi tatu naredil kar sam in to že davnega leta 1978. Želja po novem je v njem porodila idejo, da bi to lahko bil njegov poklic. Končal je srednjo kozmetično šolo, zaključil tečaj tetovatorstva in s tem zadostil vsem pogojem za opravljanje tovrstne dejavnosti. Lei, ki je zaključila študij na likovni akademiji, pomeni tetoviranje prenos umetniškega izražanja na človeško telo, saj sama pravi, da ostaneš tako za

vedno povezan s tetovirancem in prisoten v upodobljeni zgodbi. Tudi ona je avtorica svojega prvega tatuja in vsi njeni ostali so spomini njenega življenja.

Lea se vedno bolj zanima za t.i. akvarelne tatuje, čeprav večinoma še vedno uporablja klasične tehnike tetoviranja, pri čemer so ji najljubši portreti. Pri svojem delu Igor spremlja vse novosti v zvezi s stili in trendi in jih tudi uporablja.

Slika 30: Tatu - portret osebe (vir: osebni arhiv Lee H.).

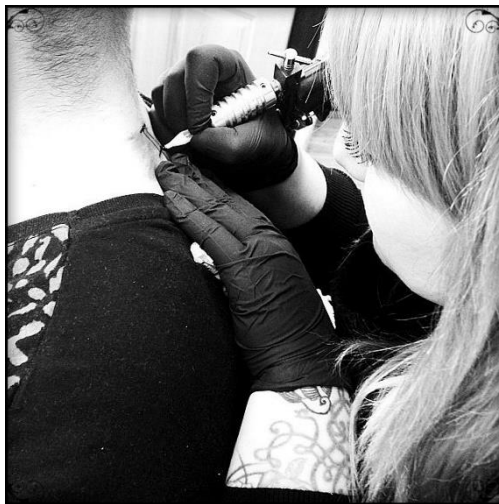
Za pogovor o pravilni izbiri motiva s stranko Igor porabi precej časa, zgodi se tudi, da kakšnega ne naredi, ker je neprimeren ali pa ni ustrezno mesto tetoviranja. Lea pa strankam svetuje samo, če čuti, da si tega želijo, če ji kakšen motiv zares ni všeč, pa njegovo izdelavo tudi zavrne.

Predvidevala sem, da se za tetoviranje pri tetovatorji v povprečju odloči več žensk kot moških, pri moškem tetovatorju pa več moških, kar sta mi oba sogovornika tudi potrdila, saj pravi Lea, da je večina njenih strank žensk, a dodaja, da ji zaupa tudi vedno več moških. Zanimiv pa je Igorjev komentar, v katerem pravi, da je med njegovimi sicer moškimi strankami vedno več žensk.

Slika 31: Tetovator Igor P. (vir: foto Urša Irman).

Ko je vprašanje nanese na skepticizem in neodločnost, je Lea poudarila, da le-to ni odvisno od spola, ampak prej od vsakega posameznika, Igor pa trdi, da so ženske nekoliko bolj previdne, nikakor pa ne skeptične in da so hkrati bolj pogumne od moških.

Slika 32: Tetovatorica Lea H. pri delu (osebni arhiv Lee H.).

Interes za tatuje obstaja po mnenju obeh sogovornikov v vseh starostnih skupinah človeške populacije. Največ Igorjevih strank je starih med dvajset in štirideset let, medtem ko so pri Lei nekoliko mlajši, saj k njej najpogosteje prihajajo stranke med dvajsetim in petindvajsetim letom. Tudi starost strank bi bilo tako kot spol mogoče interpretirati v povezavi s starostjo tetovatorja, saj Igor (star je 54 let) pripada starejši generaciji kot Lea, ki je stara 27 let.

Nadvse so me zanimala izkušnje obeh intervjuvancev glede tega, kakšni motivi tetovaž prevladujejo danes - napisi ali slike. Po Igorjevih besedah so želje ljudi zelo različne; od močnejših t.i. moških ('tribal') motivov, do nežnejših variant, kot so metulji in rožice, kar si večinoma želijo ženske. Vsekakor pa je po njegovih izkušnjah zelo veliko napisov. Leo žalosti, da so se motivi pričeli zelo komercializirati in so pogosto izbrani na podlagi obstoječih tatujev zveznikov. Če so v devetdesetih in kasneje bili popularni '*tribal tatuji*', so trenutno izredno popularni '*infinity*' simboli, med kar uvrščamo peresa s pticami in raznorazne napise, slogane in podobno. Po Lejinih besedah se moški v večji meri odločajo za mesta, ki so opazna, in za klasične mačistične motive. Ženske so veliko bolj estetske, kar pa po njenem mnenju žal pomeni, da so se motivi začeli ponavljati oziroma so prevzeti od vzornikov.

Kaj ljudi pripelje do tega, da se odločijo za tatu? Lea pravi, da so razlogi večinoma estetski, postali so tako dostopni, da največkrat globljega pomena nimajo. Da zgledi vlečejo, pritrjuje Igor. Ta pojav je prisoten predvsem pri mladih, ko se odločijo imeti takšen tatu, kot ga ima neka znana osebnost, športnik ali njihov vrstnik. Starejši si vedno pogosteje želijo portretov svojih otrok ali pa se odločajo za začetnice imen družinskih članov. Pogosto izberejo motive, s katerim želijo obeležiti kakšen poseben dogodek iz svojega življenja.

V preteklosti tatuji med Slovenci niso bili deležni splošnega odobravanja in množičnega sprejemanja, kot je to opaziti danes, in v tem sta si oba intervjuvanca edina. Ob svojem delu sta slišala že ogromno zgodb, ki so povezane z nastankom tatujev. Čeprav jih načeloma ne razlagata, sta mi jih nekaj vseeno zaupala. Ganljiva je Leina pripoved zgodbe dveh sester, ki sta se dogovarjali glede motiva. Starejša je želela imeti vtetovirano regratovo lučko, mlajša pa drobne ptice v letu. Po dveh mesecih se je pri njej oglasila samo mlajša sestra in si vtetovirala regratovo lučko, iz katere poletijo drobne ptice. Kasneje ji je zaupala, da se je njena starejša sestra smrtno ponesrečila v prometni nesreči in je v njen spomin čudovito združila oba motiva. Tudi Igor je poln neverjetnih zgodb. Posebej se je spomnil, da je nekemu narisal obsežen tatu z vsebino 'Moja življenjska zgodba'.

Vsak od nas kdaj pa kdaj naredi kakšno nenavadno stvar. Tako sem ju vprašala, kakšna sta njuna najbolj nenavadna tatuja, ki sta ju izdelala. Igor ga je nekemu naredil na podplate, motiva pa ni želel razkriti, Lein izvira iz študentskih let, a je resnici na ljubo njen najljubši – to je stranišče 'na štrbunk' v obliki stolpnice.

Povsod, kjer imamo opraviti z ljudmi, se lahko pojavijo težave ali pa so stranke nezadovoljne. Pri Lei se je že zgodilo, da je komu postalo slabo, še posebej, če čez cel dan nič ne je in ne pije ter ga potem za nekaj sekund 'zmanjka'. So pa tudi primeri, ko komu ne moreš razložiti, da kakšna stvar enostavno ni izvedljiva. Na slabost je opozoril tudi Igor, ki pa ponavadi hitro mine in se tetoviranje lahko nadaljuje. Nezadovoljnih strank za sedaj še ni imel, bi si pa zelo prizadeval, da bi se nesporazum rešil v zadovoljstvo vseh vpletenih.

Na vprašanje, kateri dejavniki ljudi najbolj odvrčajo od tetoviranja, katere so največje zmote in kaj bi bilo treba v zvezi s tem spremeniti, je Igor dejal, da je največja zmota nevednost oziroma neinformiranost. Da so zmote predsodki, ki potetovirane ljudi povezujejo s kriminalom, pa trdi Lea. Po njenih izkušnjah so tetovirani ljudje eni najzanimivejših in najprijaznejših ljudi, kar jih pozna in ti hkrati ne obsojajo ljudi, ki tatujev nimajo.

Na vprašanje o zdravstvenih tveganjih je Igor odgovoril zelo izčrpno. Pri nestrokovno opravljenem posegu je velika možnost infekcije, druga nevarnost so okužbe z virusom HIV ali hepatitisa B in C, ki se prenašajo z okuženo krvjo ali s telesnimi tekočinami in z uporabo nesterilnih igel. Lahko pride tudi do alergijskih reakcij in koloidnih tvorbo. Končal je izobraževanje na Srednji zdravstveni šoli v Celju in si pridobil naziv strokovne izobrazbe kozmetični tehnik, zato se vseh tveganj zelo zaveda in pravi, da v svojem studiu stori vse, da do takšnih primerov ne bi prišlo.

Če analizo odgovorov obeh intervjuvancev strnem, lahko povzamem, da je možno razbrati, da sta njuna začetka popolnoma enaka – izdelala sta tatu samemu sebi. A vendar se v neki točki zelo razlikujeta. Lea se drži neke svoje umetniške poti in to počne iz ljubezni do tovrstne umetnosti, Igor pa ima ob svoji izobrazbi tudi nekoliko bolj komercialni pristop, kar pa seveda ne zmanjšuje vrednosti njegovih stvaritev. Lea ima večino ženskih

strank, vztrajno pa se povečuje tudi število moških. Pri Igorju pa se nenehno povečuje število žensk. Srečujeta se s podobnimi težavami in podobnimi življenjskimi zgodbami ljudi in jih prenašata na kožo ter jih na ta način osrečujeta. Pa vendar se iz intervjujev da razbrati, da je Lein prag tolerance do serijskega modnega tetoviranja in tatujev brez vsebine nekaj nižji od Igorjevega. Veseli ju, da se je odnos do ljudi s tatuji v zadnjem času zelo spremenil na bolje in upata, da se bo takšen trend nadaljeval tudi v prihodnje in vsaj približno dosegel nivo, kot je npr. v Ameriki ali Angliji, saj je tam tetoviranje po Leinih izkušnjah - sama je kar nekaj časa bivala in se na področju tetoviranja tudi izobraževala v Angliji - še vedno mnogo pogostejše.

4.3.2 Analiza intervjujev s tetoviranimi starejšimi posamezniki

Posebna skupina imetnikov tatujev so moški, ki so se tetovirali v času služenja vojaškega roka v bivši državi Jugoslaviji. Precej fantov se je v tistih časih odločilo za poslikavo kože, kar je bilo takrat nekaj povsem običajnega. S primerjavo odgovorov petih mož (Priloga 8) – Vladimirjem E., ki je danes star 72 let, Francem K., ki šteje 83 let, Jožetom I., ki ima 74 let, Zvonetom C., ki šteje 53 let, ter Stankom M. (77 let), katerih povprečna starost je 70 let, sem želela izvedeti, kakšen je bil takrat trend, kakšne so bile okoliščine ob nastajanju tatujev in kakšen je njihov odnos do tetovaž danes.

Vsem petim je torej skupno, da so se tetovirali med služenjem vojaškega roka. Stanko, Zvone in Vladimir so se za ta korak odločili, ker so to počeli tudi drugi in je bila to neke vrste navada. Jože pravi, da so na bivakiranju med stražarskimi intervali, ko so imeli prosti čas, počeli marsikaj. Takrat je nastal tudi njegov tatu. Franc pa je želel ohraniti spomin na ta čas in to je tudi vzrok za nastanek njegove tetovaže.

V tistih časih in okoliščinah so si tovrstne poslikave izdelovali vojaki med sabo. Nihče izmed njih pa ni bil profesionalni tetovator in o tetoviranju nihče ni bil posebej poučen. To pravi vseh pet intervjuvancev.

Vsi so se za ta korak odločili na lastno željo. Tako so se v tistih časih odločali mnogi, v kar pa jih ni silil nihče, ker bi bilo nepošteno do tistih, ki si tega niso želeli. To pomeni, da se za poslikavo niso skupinsko dogovarjali, Stanko pa pove, da je na žalost takšni odločitvi botroval alkohol.

Orodje za izdelavo tatujev je bilo zelo enostavno - v vseh primerih je bila to navadna igla, sukanec in črnilo oziroma tuš. Verjetno takrat modernejših sredstev za izdelavo le-teh tudi ni bilo.

Koliko časa je trajalo tetoviranje, je od primera do primera različno. Pri Vladimirju 1 uro, Jože pravi, da kakšne pol ure ali mogoče uro. Zvone je za to porabil eno uro ali nekaj več, Stanko pa

od 20 do 30 minut. Franc se ne spominja, koliko časa je potekalo tetoviranje. Vsi potrjujejo, da je bil postopek zelo neprijeten in boleč. Za Stanka pa bolečina v opitem stanju ni bila prehuda.

Motive za tetovaže so si izbirali sami, kar je pač posamezniku bilo všeč. Vladimir se je odločil, da mu vtetovirajo podobo srca, saj so ta motiv takrat izbirali najbolj množično. Lovoriko, v kateri je upodobljeno srce, nosi tudi Franc, ki pa ima dodani še začetnici svojega imena in letnico rojstva. Ker je Jože vojaški rok služil v mornarici, si je za motiv izbral sidro, Zvonetu pa je bil najbolj všeč zvitek papirja s peterokrako zvezdo in datumom nastanka tatuja. Posebnež med intervjuvanci je Stanko. S služenja vojaškega roka se je vrnil kar s tremi tetovažami. Na desnici nosi vtetoviran avto Fiat 1100, na levici golo žensko, na prsih pa velikega orla.

Slika 33: Tetovaža intervjuvanca Staneta (vir: foto Urša Irman).

Nič drugače se za motive niso odločali takratni njihovi prijatelji oziroma ostali vojaki okoli njih. Mnogi so izbirali vojaške motive, puške, pištole, srca, gole ženske, zvezde in podobno. Le Jože se ne spomni, da bi takrat še kdo imel podoben tatu, kot ga ima on sam.

Slika 34: Tetovaža intervjuvanca Staneta (vir: foto Urša Irman).

Da se je odločil za ta korak, je bilo Vladimirju zelo žal in svojo odločitev obžaluje še danes. Prav tako Stanko, ki se je naslednji dan zavedal, da se jih ne da izbrisati in da ostanejo za zmeraj. Da človek v mladosti naredi marsikatero neumnost, ima Jože popolnoma prav in še danes mu je občasno malce žal, da se je odločil za tatu, a se s tem ne obremenjuje preveč, medtem ko Franc in Zvone svoje odločitve nista nikdar obžalovala.

Slika 35: Tatu intervjuvanca Staneta (vir: foto Urša Irman).

Pri najstarejšem, to je pri Francu, je tatu že nekoliko zbledel in ni več tako dobro viden kot nekoč. Ostali pa skoraj ne opazijo nikakršne razlike, pa čeprav je od nastanka tetovaž minilo že veliko let.

Ko so se po letu, dveh ali treh vračali domov, so jih doma s velikim veseljem pričakali njihovi svojci, ki pa so se v tistih trenutkih prvič srečali z njihovimi tatuji. Stankovi mami niso bili nič všeč, njegove žene, ki je zanje izvedela kasneje, pa niso motili. Jože, Franc, Zvone in Vladimir takšnih izkušenj nimajo in vsi so jih sprejeli brez pripomb.

Zanimivo jih je bilo poslušati, kako so odgovorili na vprašanje, ali bi se za tatu odločili še enkrat. Vladimir in Stanko odločno zavračata to možnost. Takšno odločitev je Stanko takrat sprejel, da ne bi izpadel strahopetec, kar se mu danes zdi zelo neumno. V nekoliko milejši obliki to možnost zavračata Franc in Jože, ki pravita, da verjetno ne. Zvone svoje odločitve nikdar ni obžaloval in bi se za ta korak odločil še enkrat. Že dlje časa se ukvarja z mislijo, da bi si dal narediti novo tetovažo. Tokrat kakšen motoristični motiv, ker je navdušen motorist.

Njihov pogled na tatuje je nadvse zanimiv. Zaradi lastne storjene napake Stanko tatujev ne priporoča, prav tako se mu ne zdi estetsko, ko vidi ljudi, ki imajo potetovirano skoraj celo telo. Jože nima nič proti njim in se mu zdijo čisto v redu, če jih le ni preveč. Da je to odločitev vsakega posameznika, trdi Zvone in se nikogar zaradi tega ne upa obsojati. Po Francevem mnenju pa so nekateri s tatuji preveč obsedeni. Današnje tetovaže se Vladimirju ne zdijo slabe in se mu včasih zdi kar dobro, da jo ima tudi sam.

Če povzamem, je vsem, razen Francu, skupno, da njihovi tatuji v sebi ne nosijo kakšne posebne zgodbe, ampak so plod splošne navade, da se spomini na poseben čas služenja obveznega vojaškega roka vtisnejo na kožo, saj so vsi povedali, da je bilo takrat kar precej vojakov, ki so se odločali za ta okras. Orodje za izdelavo tetovaž je bilo pri vseh enako, tudi bolečine, le da nekateri danes svojo odločitev obžalujejo. Kar štirje od petih se ne bi še enkrat odločili za ta korak, kar nakazuje, da svoje odločitve niso sprejeli povsem trezno in odgovorno. Ko danes srečujejo ljudi z modernejšimi tetovažami, jih to sicer ne moti, nekaterim so celo všeč, le da jih ni preveč. Stanko pa jih zaradi lastne storjene napake ne priporoča in se mu tetovirani posamezniki ne zdijo sprejemljivi.

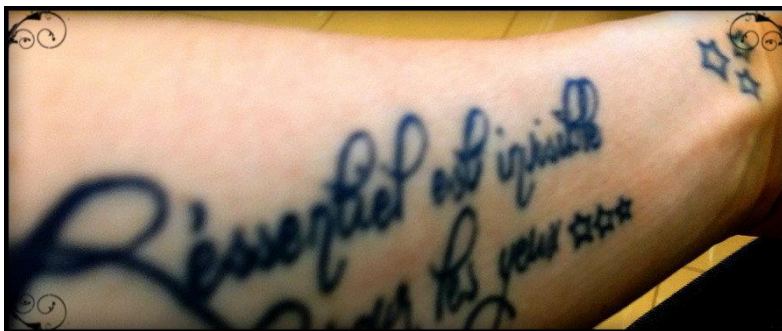
4.3.3 Analiza intervjujev s tetoviranimi iz skupine srednje generacije

Zanimala so me tudi mnenja, izkušnje in pogledi na tetoviranje srednje starostne skupine, zato sem opravila štiri intervjuje (Priloga 9), in sicer s Klemnom P., Ines P., Ireno D. in mojo učiteljico slovenščine in hkrati mentorico prof. Mojco A. J.

Slika 36: Fotografija z intervjuja s Klemnom P. (vir: foto Ines P.).

Vsem je skupno, da so se za tatu odločili relativno pozno in počakali na pravi trenutek v življenju. Mojca pravi, da si je sam motiv zapestnice z imeni svojih otrok zamislila že v gimnaziji, vendar priznava, da je na uresničitev želje čakala več let, enako je tudi Irenina odločitev počakala do njenega lanskega življenjskega jubileja, prav tako je tudi Klemen tatu dobil leta 2004 in Ines leta 2005.

Slika 37: Tatu intervjuvanke (vir: foto Urša Irman).

Glede barve in števila tatujev se intervjuvanci med sabo močno razlikujejo, vsem pa je skupen vsaj en črno-bel tatu in napis oz. citat. Irena ima na lopatici klasičen, črno-bel tatu, ki je hkrati njen edini, medtem ko ima Mojca 2 črno-bela na desnem zapestju in levi podlakti ter barvni tatu na rami. Pri Ines je število večje, kljub dvanajstim tatujem, pa so za razliko od Mojce in Klemna vsi črno-beli, saj prisega na klasiko. Daleč največ tetovaž pa ima Klemen, ki s svojimi približno dvajsetimi barvnimi in črnimi tatuji na obeh rokah, hrbtu, vratu in rebrih pripoveduje o številnih zgodbah iz svojega življenja. Čeprav je na njem moč opaziti kar nekaj barvnih tatujev, je tudi on zagovornik klasičnih, črno-belih tetovaž.

Vzroki za prvo tetovažo so pri vseh štirih drugačni, posebni in edinstvenega značaja. Ženskam je skupen osebni razlog, ki nosi močan simbolni pomen, vir pomembnih dogodkov in prelomnic iz življenja. Ines pripoveduje o negativnih izkušnjah iz preteklosti, skozi katere jo je vodila življenjska pot, Irena pa je s tetoviranjem uresničila svojo željo iz mladosti, ki se ji takrat ni uresničila. Temu je še danes hvaležna, saj bi lahko nespametna odločitev prekrižala njene načrte za prihodnost. Danes namreč poslovni bonton ne dovoljuje tatujev, zato ima citat iz priljubljenega filma vtetoviran na lopatici. Mojčin prvi tatu pa pripoveduje prisego iz rosnih gimnazijskih let, ko se je odločila, da če ji bo dano, bo svojega sina poimenovala Lev. Od tam izvira ideja o vtetovirani zapestnici z imeni njenih sinov, ki danes krasi zapestje njene desne roke in pripoveduje globoko zgodbo. Za razliko od žensk pa prvi Klemnov tatu nima nikakršnega pomena, ampak si ga je naredil samo zato, da ga bo imel in bo z njim nekaj posebnega. Priznava pa, da je bilo ob nastajanju te kitajske pismenke (1. tatu) prisotnega ogromno strahu, negotovosti, potenja in celo slabosti, kar potrjuje tudi Ines, vendar zagotavlja, da je bila prepričana o tatuju, zato straha ni bilo. Skladajo se tudi njuni vzorniki, ki so ju navdušili nad tatuji. Glavni pobudniki tetoviranja pri Klemnu in Ines so znani ljudje s televizije, predvsem filmske zvezde in športniki, medtem ko Irene in Mojce ni navdušil nihče, temveč sta svojo željo začutili nekje globoko v sebi.

Vsi, razen Irene, imajo več kot en tatu. Irena namreč pravi, da si je že uresničila najstniško željo in da jo to zadovoljuje. En tatu pa niti slučajno ni zadovoljil Klemna, ki je z vsemi naslednjimi tetovažami naredil veliko spremembo, saj vsi, razen prvi, nosijo posebno življenjsko zgodbo. Teh je ogromno, poročni prstan na prstancu, napis o svoji ženi na levem zapestju ter datuma

rojstev svojih staršev na desni in zapis svojih napak, ki jih je storil v življenju in nanje ni ponosen, pa so njegovi najljubši. Zagotovo pa mu je najbolj pri srcu odtis dlani njegovega sina. Tudi Ines je izmed svojih dvanajstih izbrala nekaj najljubših, in sicer napis 'Dokler naju smrt ne loči', poročna prstana in keltski znak na brezmejno ljubezen. O najljubši tetovaži pa težko govorimo pri Mojci, saj je vsak nekaj posebnega, globokega in zanjo brezmejno pomembnega. Za svoj drugi tatu je izbrala besede Malega princa v francoskem jeziku, ki jo nenehno opominjajo, da je življenje res pomembno, sam tatu pa je nastal, ko je premagala sama sebe in dosegla cilj, za katerega je trdo garala. Njen tretji, barvni tatu pa je nastal v spomin na zelo ljubo osebo, ki je ni več, pa vendar zanjo nekje globoko v njej še živi.

Poleg motiva in sporočila je zelo pomembno tudi mesto tatuja. Ponovno opazimo razliko med Ireno in ostalimi, ki je pri izbiri nekoliko omejena, saj ji sam poslovni bonton ne dovoljuje tetovaže na vidnem mestu. Gre za pravo razliko v primerjavi z Mojco, ki ima tatu na vidnem delu roke in pravi, da je tetovaža nekaj, kar hoče gledati in videti, saj je del nje in je z razlogom. Ines in Klemen izbirata mesto tatuja po občutku, saj si skupaj z motivom zamislita tudi, kje bo nastal, po večini seveda na vidnem predelu. Klemen je povedal, da ima napise večinoma na hrbtu, slike pa na rokah in vratu, zaradi česar je velikokrat deležen začudenih pogledov, kar pa ženske glede svojih tetovaž zanikajo.

Klemen in Ines sta v svojem življenju velikokrat obiskala tetovatorski studio, vendar ne vedno istega. Oba sta povedala, da sta zamenjala že tri tetovatorje, čeprav z nobenim nista bila nezadovoljna, pač pa sta se ob zahtevnejših motivih raje obrnila na bolj priznane in izkušene izdelovalce tetovaž. Irena si je za razliko od vseh treh tatu izdelala pri priznanem mojstru tetoviranja v tujini na eni izmed poslovnih poti, Mojca pa je svoje želje pri vseh štirih tatujih zaupala istemu tetovatorju.

Nihče od intervjuvancev svoje odločitve o tetoviranju ne obžaluje, čeprav Klemen delno priznava, da so mu vsi njegovi tatujji zelo všeč, morda pa bi kakšnega res zamenjal. To je najverjetneje povezano z dokaj pozno odločitvijo za tatu, saj niso storili mladostniške napake in jo kasneje obžalovali, kot se to dogaja danes. Mojca in Irena sta na tatu čakali tako dolgo, da se jima je pravzaprav uresničila dolgoletna želja, tako da možnost obžalovanja absolutno odpade. Klemen in Ines sta odločno odgovorila, da bi se za tatuje še enkrat takoj odločila, če bi se lahko, kar zagotovo velja tudi za Mojco in Ireno.

Kot vedno, je tudi pri tetoviranju nasvete in priporočila najlažje deliti z drugimi ob lastnih izkušnjah. Nasveti intervjuvancev pa se vsaj delno razlikujejo, saj Ines in Klemen svetujeta, naj ljudje preprosto gredo, se odločijo za motiv in si ga vtetovirajo, tudi če niso popolnoma prepričani, saj če si ga ne bodo takrat, si ga ne bodo nikoli. Mojca pa veliko bolj zagovarja premišljene, tehtne odločitve v življenju in to vrednoto želi prenesti na svoje učence tudi s tatujji, ki jih odvrčajo od tega, da bi se tetovirali v mladosti. Na svoji učiteljski poti pa je vendarle naletela tudi na dve učenki, ki sta se za tetoviranje odločili konec devetega razreda. Čeprav ju

ni nikoli sodila in ju tudi danes ne, še vedno ostaja mnenja, da mora biti odločitev za tatu globoko preiščljena.

Kot tudi nasveti se razlikuje tudi odnos vsakega posameznika do tetoviranja. Vsem je skupna ljubezen do tatujev, prepletenih z zgodbami in globokim pomenom. Ireni so ljubše intimne, prefinjene tetovaže, kot so napisi in simbolne podobe, medtem ko pri Ines in Klemnu opazimo tudi tatuje večjih dimenzij, ki pa sicer niso v podobah lobanj, nožev in smrti, saj jima to ni všeč in imata do tatujev bolj spoštljiv odnos. Tetovaže te vrste odbijajo tudi Ireno, ki obenem zatrjuje, da se v prihodnje najverjetneje ne bo več tetovirala, saj je z enim tatujem že izpolnila svojo najstniško željo, Klemen in Ines pa pravita, da se bosta tetovirala do konca življenja. Glede prihodnjega tetoviranja pa nekoliko skrivnostnejša ostaja Mojca, ki o novih tatujih še ni spregovorila.

S predstavniki srednje starostne skupine mi je bilo v največje zadovoljstvo in veselje opraviti intervju, saj je zanimivo prisluhniti osebam s toliko življenjske in tetovatorske kilometrine. Kot osebe v zrelejših letih se zavedajo, da odločitev za tatu ni niti najmanj enostavna. Navdih za motive pa črpajo iz svojih življenjskih zmag in porazov ter najpomembnejših mejnikov svojega življenja. Po tem, koliko le-teh bodo obeležili s poslikavo, se moji sogovorniki močno razlikujejo. Ireni eden povsem zadostuje, Mojca te trenutke in s tem povezano število skrbno tehta, Klemen in Ines pa to počneta skoraj brez zavor. Prav tako so z vzrokom, motivom in s sporočilom skrbno načrtovana tudi izbrana mesta za tatu. Ireni je narava njene službe glede izbire mesta tatuja zmanjšala možnosti izbire, ostali trije pa teh težav nimajo in so mesta izbirali povsem po lastni presoji in želji. Vsi štirje so se izkazali za izjemno zanimive sogovornike in prav zanimivo bi bilo čez kakšno desetletje iz njihovih ust slišati njihove nove zgodbe.

4.3.4 Analiza intervjujev s tetoviranimi iz skupine mladih

Vsi trije intervjuvanci – Lea, Tomaž in Miha (Priloga 10), ki s svojimi 19., 20. in 18. leti sodijo v skupino mladih, so se za tatu odločili pred nedavnim, kot sem predvidevala, saj so za takšne odločitve vendarle še mladi. Izjema je moj brat Miha, ki se za ta korak še ni popolnoma odločil. Tudi zato jim sploh nisem postavljala vprašanja, če svojo odločitev glede tetoviranja obžalujejo, saj sem pri vseh zaznala še vedno pristno navdušenje nad lastnimi tetovažami.

Mlada športnica Lea me je s svojim tatujem presenetila, še bolj pa to, da je njen prvi tatu uresničitev njene rojstnodnevne želje. Tomaž, ki je sicer navdušen tudi nad pajki, pa si je prvega od svojih trenutno dveh tatujev izdelal že pred svojim osemnajstim letom in domači oz. njegovi starši ob tem niso imeli pomislekov ali zadržkov, kot sam pravi, pa najbrž zato, ker ga je na to napeljal njegov starejši bratranec, ki mu Tomaževi starši zaupajo. Bistveno bolj previdni so starši mojega tretjega intervjuvanca, se pravi mojega brata. Moji starši so mnenja, da potrebuje odločitev za tatu več časa in premisleka, da ne sme biti stvar mladostniške ali celo najstniške

brezglavosti, saj takšna trajna odločitev slej kot prej prinese obžalovanje in ovire, ker poti nazaj skoraj ni oz. je lasersko odstranjevanje tatujev boleče, dolgotrajno in drago.

Edina punca med mojimi intervjuvanci si je izbrala majhen, stiliziran tatu, ki ga sestavljata inicialki njenega osebnega imena in njena odločitev za takšen motiv sovпада z njenim odgovorom, da so ji na splošno všeč lepi in majhni tatuji, ki prinašajo neko sporočilo. Izbrala je posebno mesto, ki je sicer vidno, a deloma skrito za uhljem. Povedala je tudi, da so ji na fantih všeč t.i. fantovski ali moški tatuji, pri čemer bi temu povsem ustrezal moj drugi intervjuvanec, ki pravi, da morajo tatuji odražati neko držo posameznika, morajo kazati na to, kdo je oseba, ki nosi svoj tatu. Sam pravi, da ne bi mogel imeti tetoviranih rožic ali srčkov, tudi zato ima poleg kitajske pismenke - tudi v moji raziskovalni nalogi potrjeno povsem moškemu mestu za tatuje – na rami še velikega kosmatega pajka, ki krasi tudi povsem tipično mesto za t.i. moške tatuje, tj. na mečih. Miha pa si želi tatu z nekoliko bolj versko tematiko. Zamislil si je križ, obdan z vrtnicami, ki bi si ga vtetoviral na podlaket desne roke. Čeprav priznava, da je na začetku, ko je želja po tetoviranju postala močnejša in nekoliko resnejša, razmišljal o čisto drugačnem tatuju, in sicer napisu 'Impossible is nothing', kar pomeni nič ni nemogoče. Danes s precejšnjo odločnostjo pritrjuje, da je bil to le trenutni navdih, kar pa ne velja za motiv križa s posebnim pomenom, ki pa ga noče razkriti.

Čeprav pravi Lea, da na njeno odločitev za tatu ni vplival nihče, hkrati priznava, da je na njeno željo po tatuju vplivalo to, da so si takšno željo uresničile številne njene prijateljice. Ravno v tem sta si podobna z mojim drugim intervjuvancem, ki se je za prvi tatu še kot mladoleten odločil zato, ker je bilo to med njegovimi prijatelji v modi in ker so si tatuje izdelali tudi drugi. Zagotovo je zgled prijateljev s tatuji v nogometnem klubu tudi mojemu bratu razlog za njegovo željo, čeprav sam pravi, da na njegovo navdušenje nad tatuji ni vplival nihče, temveč je občudovanje tetoviranja plod njegove osebne želje, ki v njem gori že dlje časa.

Posebej zanimivo je skupno dejstvo obema mojima intervjuvancema s tetovažami, da omenjata vzornika, ki sta vplivala na njuno odločitev za tatu. Leo je navdihnila znana pevka Alya, ki prav na istem mestu za ušesom nosi enega svojih tatujev, Tomaža pa njegov starejši bratranec, ki ima več tetovaž in, kot pravi sam, mu je vzornik. Miha pravi, da vzornika, po katerem bi povzel idejo oz. motiv tatuja ali ga s svojimi tetovažami preprosto prevzel, nima. Tetoviranje je zgolj in samo njegova osebna želja, ki je sedaj že s svojo neučakanostjo v velikem pričakovanju, da se uresniči.

Obema intervjuvancema s tetovažami je skupno tudi to, da si želita novih tatujev, Tomaž ga že načrtuje in zbira denar zanj, saj se je navdušil nad večjimi poslikavami s t.i. moškimi motivi, Lea pa bo s svojim naslednjim tatujem še počakala, zagotovo pa bo enkrat v prihodnosti okrasil tudi mesto zadaj na njenem vratu ali na lopatici, kot je sama izpostavila. Ravno slednje mesto pa tudi po analizi odgovorov mojega anketnega vprašalnika sodi med pogostejše tipične dele telesa pri ženskah, ki se odločijo za tetovažo.

Pogovor s tremi mladimi me je pripeljal do spoznanja, da svoje odločitve za tatu mladi bolj kot ne sprejemajo na podlagi želje, ki je spodbujena s strani vrstnikov in vzornikov in njihove tetovaže niso povezane z globljimi motivi, pač pa so odraz njihovih zanimanj in navdiha.

4.3.5 Analiza intervjuja z dermatologinjo

Maja Marovt se kot zdravnica specialistka dermatovenerologije ne srečuje pogosto z zapleti, ki nastanejo kot posledica nepravilnega tetoviranja. Čeprav nikoli ni moč zagotoviti, da tatu ne bo povzročal zdravstvenih preglavic, pa se ljudje o tem pozanimajo, ko je že nekoliko prepozno.

Najprimernejše mesto za tatu so predeli, pokriti z oblačili, saj je verjetnost fotoalergijske reakcije in spremembe pigmentacije kože veliko manjša. Tetoviranje se odsvetuje vsem alergikom (bolnikom z urtikarijo, atopijskim dermatitisom ali astmo), saj se lahko alergija razvije veliko hitreje. Priporočljivo ni niti bolnikom z luskavico in motnjami strjevanja krvi, psihičnim bolnikom, osebam z že izrezanim malignim melanomom ali pa tistim, ki imajo to bolezen v družini, ter osebam, ki imajo na mestu predvidene tetovaže kakršnokoli okužbo kože. Vsem, tudi osebam brez zdravstvenih posebnosti, se tetoviranje svetuje v zimskem času, poleti se je potrebno primerno zaščititi pred UV žarki, ki lahko povzročijo hiperpigmentacijo (potemnitev) kože na mestu posega. Že s pokrivali, z oblačili in visokim zaščitnim faktorjem 50+ lahko preprečimo marsikakšen zaplet.

Posledica tetoviranja je lahko tudi okužba, do katere privede zbadanje z nečistim instrumentom, ki v telo vnese bakterije in viruse. S tem je delno pogojena tudi velikost, saj je pri večjem številu vbodov tudi večja verjetnost prenosa okužbe. Izjemoma je s tetoviranjem možna tudi okužba z virusom hepatitisa, ki pa pri pravilno izvedeni tetovaži nima možnosti. Čeprav se dermatologinja z okužbo še ni srečala, pa pravi, da je veliko odvisno od instrumentov, ki morajo biti sterilni, in od mesta predvidenega tatuja. Koža mora biti umita, dobro razkužena in sama po sebi ne vneta. Veliko lahko pripomore tudi posameznik z izbiro za tatu ob pravem času, ko se okužba kože popolnoma umiri. Zelo redka, pa vendarle možna, je tudi okužba v virusom HIV, do katere lahko pride v primeru, da bi tetovator uporabil igle, ki jih je predhodno uporabil pri bolniku, okuženim s HIV.

Kljub redkim okužbam, pa je pri tetoviranju veliko večja verjetnost alergijskih reakcij. Povzročitelji alergijskega dermatitisa so sestavine v barvah, pri fotoalergijskem dermatitisu pa tudi UV žarki, zato je zaščita pred soncem res pomembna. Zelo problematične so lahko barve v rdečih odtenkih, ki povzročajo alergijske, lihenoidne in granulomatozne reakcije. Do njih lahko privedejo tudi ostala barvila, zato so črno-beli tatujki nekoliko primernejši, vendar le delno, saj je belo barvo zelo težko odstraniti. Kljub nemotenemu poteku tetoviranja in celjenju brez zapletov pa se lahko granulomatozna reakcija in konstantni alergijski dermatitis pojavita veliko kasneje in nikoli ob prvem stiku z alergenom. Reakcija se lahko pojavi tudi pri začasnem tatujku s kano (če ji je primešan PPD – p-fenilendiamin), ki povzroči močno rdečino in oteklino.

Vredno je omeniti tudi tetoviranje v povezavi s kožnimi znamenji. Sicer sam postopek ne spodbudi rakavih sprememb v pigmentnih celicah, lahko pa tetoviranje v bližini pigmentnega znamenja močno otežuje dermoskopski pregled in s tem potencialne malignosti znamenja.

Danes sodobna medicina omogoča tudi odstranitev nepremišljene odločitve za tatu. Vsekakor pa poseg za sabo pušča tudi posledice. Zelo problematični sta bela in rumena, možna pa je tudi sprememba barve kože in izbruh alergijskih reakcij, ki sicer niso pogoste. Dermatologinja svetuje, da tatu odstrani dermatolog z laserjem, ki hkrati poudarja, da je potrebno vsako barvo v tatuju odstraniti z različnim laserjem, vsekakor pa ni zagotovil, da bo odstranitev popolna in brez sledi. V nosečnosti je tetoviranje odsvetovano, saj zdravljenje morebitnih reakcij in okužb ni najbolj dobrodošlo za zdravje matere in njenega otroka.

Zdravstveni zapleti pri tetoviranju so največkrat posledica uporabe neprimerne orodja in nepazljivosti imetnika tatuja, predvsem pri negi ter celjenju tetovaže. Proti nezaželenim zapletom se lahko vsak posameznik zavaruje s tem, da svoje kože ne izpostavlja UV sevanju oz. se proti njim zaščiti z ustreznimi sredstvi. Dermatologinja zatrjuje, da lahko, sicer redko, tetoviranje pripelje do različnih okužb, tudi z virusom HIV. Veliko pogostejše pa so različne alergijske reakcije, predvsem pri alergikih, tetoviranje pa ni priporočljivo niti bolnikom z luskavico in motnjami strjevanja krvi, psihičnim bolnikom ter osebami z že izrezanim malignim melanomom. S pomočjo različnih laserjev danes strokovnjaki že odstranjujejo nespametno sprejete odločitve za tatu, vendar lahko postopek za sabo pusti dolgotrajne posledice, zato dermatologinja pravi, da je zdrava, neposončena koža najboljši tatu.

5 SKLEPI

Ob šestih hipotezah, ki sem si jih zastavila na začetku svojega raziskovanja in so mi služile za vzpostavitev osnovne smeri raziskovanja, lahko ob poglobljeni analizi obeh sklopov vprašanj anketnega vprašalnika ter predvsem ob srečevanjih s številnimi zanimivimi posamezniki, s katerimi sem opravila razgovore, sklepno razmišljanje na izbrano temo razširim še na številna spoznanja, ki so me skozi dolgotrajno raziskovanje presenečala, vzpodbujala in navdihovala.

Tako so zanimive in bogate izkušnje številnih življenjskih zgodb, ki so intervjuvance pripeljale do trajnih znamenj na koži; iz njih pa lahko sklenem, da so posamezniki starejše generacije, ki imajo tetovaže, moškega spola in da njihovi tatui izvirajo iz časa služenja obveznega vojaškega roka v SFRJ. Posamezniki srednje generacije si svoje tetovaže izbirajo premišljeno in trezno, za njimi stojijo življenjske prelomnice in pomenljive izkušnje, ki so jih pripeljale do te odločitve. Mladi sprejemajo odločitev za tatu tudi zaradi želje po sledenju modnim trendom in ob navdihu svojih vzornikov.

Kljub znanim zdravstvenim tveganjem pa zapleti ob tetoviranju dandanes s sodobno in predvsem sterilno opremo v registriranih studiih, kot sta poudarila oba izprašana izkušena tetoverja in kot kažejo izkušnje vseh ostalih intervjuvancev, niso pogosti, saj poleg bolečin, ki jih navajajo predvsem starejši, ki so tetoviranje zaupali amaterjem - sovojakom pred mnogo leti in kar je bilo ob improviziranih pripomočkih tudi pričakovati, niso omenjali zdravstvenih zapletov. Da se zaradi zapletov pri tetoviranju zelo malo ljudi obrne po zdravniško pomoč in še posebej po specialistično pomoč na področju dermatologije, je v razgovoru poudarila tudi specialistka dermatologije, ki sicer pravi, da je zdrava, neposončena koža najlepši tatu. O malo zdravniških zapletih pa je mogoče sklepati tudi na podlagi raziskanega dejstva, da kar 90,9 % vseh tetoviranih ne obžaluje svoje odločitve za izdelavo tetovaže.

Eno zanimivejših spoznanj, ki jih prinaša moja raziskava, je povezano z ugotovitvami, da je delež raziskovancev, ki so se za tatu odločili ob dopolnitvi 18. leta, skoraj enak deležu tistih med 30. in 50. letom starosti, ob čemer preseneča dejstvo, da si je kar 19,6 % raziskovancev prvi tatu omislilo ob polnoletnosti. Še bolj presenetljivo je dejstvo, da se kar 17,8 % za prvi tatu odloči še pred dopolnjenim 18. letom, zelo malo posameznikov (1,4 %) se za prvi tatu odloči po dopolnjenem 50. letu starosti, največ (42 %) pa, kot bi bilo moč pričakovati, po 20. letu starosti, ko se posameznik že bolj ali manj ekonomsko osamosvoji in si uresničuje svoje cilje.

Čeprav v svojim hipotezah nisem predvidela razlik med motivi, za katere se pri tetoviranju odločajo moški, in med t.i. ženskimi motivi, je moja raziskava dokazala obstoj le-teh, čeprav ne pri številčno najbolj zastopanih motivih, ki so, kot ugotavljam v raziskovalni nalogi, citatni in osebni napisi, saj se ti t.i. nevtralni motivi glede na spol tetoviranih tako pri moških kot ženskah pojavljajo v skoraj enakem deležu.

5.1 Tetoviranje je v aktualni družbi prisotno in dandanes ima vsaj en tatu že vsak deseti Slovenec (hipoteza 1)

Potrditev prvega dela hipoteze, da je tetoviranje v družbi danes prisotno, je moč iskati in najti pri vseh treh metodah, ki so mi kot orodje služile pri raziskovanju – tako z opazovanjem, anketiranjem kot intervjuvanjem lahko **potrdim, da je tetoviranje na Slovenskem prisotno**. V kakšni meri, pa je seveda vprašanje, ki zahteva podrobnejšo analizo.

Opazovanje je, kljub številnim metodološkim pomanjkljivostim, prineslo izjemno visok odstotek tetoviranih, ki je glede na štiri izvedena opazovanja, povprečno 30 %, kar pomeni, če bi hoteli pod opazovanja potegniti črto, naj bi se tetoviral skoraj vsak tretji Slovenec. Seveda so ti rezultati v precejšnji meri nezanesljivi, predvsem zaradi tega, ker opazovanci niso opredeljeni glede na narodnost in tako ne morem rezultatov opazovanja posploševati na razširjenost tetoviranja med Slovenci.

Zanesljivejši so rezultati analize ankete, saj je analiza ključnega vprašanja prvega sklopa anketnega vprašalnika prinesla enega od najpomembnejših odgovorov na temeljno vprašanje, ki sem si ga na začetku svojega raziskovanja zastavila – v kakšni meri je tetoviranje med Slovenci dandanes sploh prisotno. Med 383 naključno izbranimi raziskovanci ima vsaj eno tetovažo 79 posameznikov ali 20, 63 % vseh vprašanih, kar pomeni, če bi na podlagi relativno dovolj velikega vzorca, ki je zavzel tri starostne skupine in tri različna urbana okolja, sklepali na celotno slovensko populacijo, da ima danes tatu že vsak **peti Slovenec**. V primerjavi z opazovanjem se je odstotek tetoviranih tako precej zmanjšal, je pa glede na moja predvidevanja v 1. zastavljeni hipotezi še vedno mnogo višji.

Na visok delež tetoviranih med Slovenci nakazuje tudi analiza vprašanja med 383 naključno izbranimi anketiranimi, ki pravi, da jih ima kar 241 (kar je 62, 9 %) vsaj enega prijatelja z vsaj enim tatujem in nekaj več kot polovica (tj. 52, 2 %) jih ima vsaj enega sorodnika z vsaj eno tetovažo.

Ob tem lahko sklenem, da lahko svojo 1. hipotezo, ki pravi, da **je tetoviranje v aktualni družbi prisotno in da ima dandanes vsaj en tatu že vsak deseti Slovenec, le delno potrdim, saj je odstotek tetoviranih med Slovenci višji od predvidevanja**.

5.2 Večina ljudi tetovaže ne jemlje kot nekaj marginalnega, ampak kot posameznikov umetniški ali individualni izraz (hipoteza 2)

Sprejemanje tetoviranih in njihovih tatujev je v aktualni družbi na zelo visoki ravni, kar je mogoče potrditi z izkušnjami obeh intervjuvanih tetovatorjev, kot nenazadnje tudi z izkušnjami vseh izprašanih tetoviranih intervjuvancev. Natančnejši odgovor oz. potrditev ali zavrnitev moje 2. hipoteze dajeta analizi 8. vprašanja 1. sklopa anketnega vprašalnika (kakšno je mnenje

naključno izbranih anketirancev o tatujih) in 9. vprašanja 2. sklopa anketnega vprašalnika (kakšno je mnenje sorodnikov in znancev tetoviranih o njihovih tatujih).

Preseneča dejstvo, da kar 44,6 % od vseh 383 naključno vprašanih glede tetovaž nima opredeljivega mnenja oz. so do tega vprašanja neopredeljeni. Le malo več kot polovica anketiranih pa ima do tatujev bodisi sprejemljiv bodisi odklonilen odnos. Več je vendarle prvih, torej takšnih, ki tatuje občudujejo ali vsaj odobravajo. 91 vprašanih ali 23,6 % vseh raziskovancev tatuje občuduje in so jim všeč, 50 ali 13,1 % anketirancev pa tetovaže odobrava. Odklonilen odnos do tatujev je izkazalo vsega skupaj 71 ali 18,5 % vseh vprašanih; od tega jih od vseh anketirancev 49 ali 12,8 % tatujev ne odobrava, 10 posameznikov ali 2,6 % vseh vprašanih se je izreklo, da jih tetovaže odbijajo, 12 raziskovancev ali 3,1 % raziskovancev pa trdi, da so tetovaže nekaj, česar ne prenesejo.

Analiza odgovorov vseh 219 raziskovancev na vprašanje, kakšno je mnenje njihovih sorodnikov glede tetovaž, je pokazala, da tetovaže ljudje, ki sami v večini nimajo nobenega tatuja, vse bolj sprejemajo oz. jih ne odklanjajo. Odklonilen odnos do raziskovančevega tatuja ali tatujev je skupaj zaznalo le 29 vprašanih, tj. 13,2 %. Velika večina vprašanih (skupaj 144 ali 65,8 %) opredeljuje odnos sorodnikov do njihovih tetovaž kot pozitiven; saj se jih je največ (113 ali 51,6 %) opredelilo za odgovor, da so njihovi sorodniki tatuje sprejeli, 31 (14,2 %) pa jih meni, da so njihovi sorodniki nad tetovažami zelo navdušeni. 46 vprašanih (21 %) je prepričanih, da je njihovim sorodnikom vseeno glede tatujev, ki jih nosijo raziskovanci.

S pomočjo predstavljene analize obeh vprašanj je mogoče skleniti, da je v družbi na splošno dosti manj tistih, ki tetovaž ne sprejemajo, kot tistih, ki imajo do njih pozitiven odnos, saj je v povprečju odstotek vseh, ki imajo do tatujev odklonilen odnos, 15,85 %, iz česar lahko sklepamo, da tetovaž ne jemlje kot nekaj marginalnega, ampak kot posameznikov umetniški individualni izraz velika večina Slovencev, **s čimer tako potrjujem svojo 2. postavljeno hipotezo.**

5.3 Večina tetovaž nastane ob posameznikovi globoko preišljeni odločitvi in kot izraz pomembnega življenjskega dogodka ter ni zgolj t.i. modna muha (hipoteza 3)

Čeprav se odgovori intervjuvanih posameznikov, ki imajo tatuje, razlikujejo predvsem pri vzrokih za njihovo odločitev glede tetovaž, pa je že analiza njihovih odgovorov, predvsem pa izkušnje obeh intervjuvanih tetovatorjev, ki so podrobno predstavljene v analizi, pokazala, da je eden glavnih motivov posameznikov pri odločitvi za tetovažo povezan s splošno družbeno klimo, ki preko medijsko izpostavljenih posameznikov povečuje in popularizira tatuje kot nekaj lepega, željenega, privlačnega, modnega.

Analiza 7. vprašanja 1. sklopa anketnega vprašalnika (mnenje naključno anketiranih o razlogih tetoviranih za odločitev za tetovažo) pokaže, da anketirani v veliki večini menijo, da je

odločitev tetoviranih za tetovažo posledica modnega trenda, saj je kar 236 (tj. 61, 6 %) posameznikov (med drugim) izbralo odgovor, da se ljudje tetovirajo tudi zaradi mode. Na drugem mestu anketirani vidijo razlog za tetoviranje tudi v pomembnem dogodku v življenju posameznika, saj se je za ta odgovor odločilo 154 (tj. 40, 2 %) raziskovancev. Tako moda kot življenjski dogodek tetoviranega sta po mnenju raziskovancev daleč najpomembnejša razloga, da se nekdo odloči za tetovažo.

Če so anketiranci 1. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika na splošno mnenja, da se ljudje s tetovažo ali tetovažami zanje v večini odločijo zaradi mode in/ali ob pomembnem življenjskem dogodku, analiza odgovorov 219 tetoviranih raziskovancev presenetljivo kaže, da se več kot tretjina vseh (87 ali 35, 6 %) za tatu odloči brez posebnega razloga. Drugo mesto med razlogi zaseda navdih, saj 52 anketiranih ali 23, 7 % vseh vprašanih vidi v svojem tatujju navdih za življenje, šele tretje pa pomemben življenjski dogodek, za katerega se je opredelilo 37 ali 16, 9 % raziskovancev. Preseneča dejstvo, ki se razkriva pri razlogu, ki ga je izbrala kar dobra tretjina vseh raziskovancev, in sicer da se je v deležu celo več ženskih raziskovank kot moških anketirancev za tetovažo odločilo brez posebnega razloga. Prav tako se je več raziskovank za tetoviranje odločilo ob posebnem življenjskem dogodku, kar pa sem pričakovala.

Podrobnejši analizi kažeta torej na to, da je nemogoče v celoti potrditi ali ovreči postavljeno hipotezo, saj je sicer res, da na splošno ljudje v večini mislijo, da se tetovirani odločajo za tatuje zaradi modne muhe, a takoj na drugem mestu med razlogi navajajo tudi odločitve zaradi pomembnih življenjskih dogodkov tetoviranih. Med slednjimi pa jih je kar tretjina takšnih, ki se za tetovažo odločijo brez posebnega razloga, le 16, 9 % pa je takšnih, ki se za tetovažo odločijo zaradi zaznamovanja nekega pomembnega dogodka v življenju. Da tetoviranje vendarle ni le t.i. modna muha, pa lahko sklepamo tudi iz dokazanega dejstva, da kar 90, 9 % vseh tetoviranih raziskovancev ne obžaluje svoje odločitve za izdelavo tetovaže, saj bi pretečeni čas od trenutka sprejete odločitve takšno obžalovanje zagotovo prinesel v večjem deležu.

Sklenem torej lahko, da sta med najpoglavitejšima razlogoma pri odločitvah za tetovaže na eni strani tako globoka preišljena odločitev za zaznamovanje posameznikovega življenjskega dogodka in na drugi strani tudi odločitev brez posebnega razloga, pod vplivom splošnega modnega trenda, ki v sodobni družbi popularizira tetoviranje, **pri čemer ne morem svoje 3. hipoteze ne potrditi ne ovreči.**

5.4 Med tetoviranimi je več žensk kot moških (hipoteza 4)

Eno najbolj zanimivih vprašanj, ki sem si jih postavila in določila za cilj svojega raziskovanja tetoviranih posameznikov, se dotika spola; torej ali se v povprečju tetovira več moških ali žensk.

Ob raziskovanju sem naletela na metodološke ovire, saj se je izkazalo, da je najbolj relevanten podatek ta, do katerega sem prišla z analizo pisnega anketnega vprašalnika, saj sem ob določitvi starostnih skupin in urbanega okolja raziskovance sicer izbrala naključno. Med 383 posamezniki je, kot je že predstavljeno, 79 lastnikov vsaj enega tatuja, med katerimi pa je 51 moških (64, 4 %) in 28 žensk (35, 4 %). Ob teh prvih podatkih bi tako lahko sklepali, da se v povprečju tetovira več posameznikov moškega spola, predvsem, ker je bil delež naključno izbranih anketirancev glede na zastopanje obeh spolov zadovoljiv (gl. poglavje 4.2.1 Analiza 1. sklopa ankete).

Analiza spletne ankete pa je pokazala, da je med 140 tetoviranimi posamezniki veliko več žensk, ki imajo vsaj en tatu (92 ali 65, 7 %), kot pa je oseb moškega spola (48 ali 34, 3 %). A ob tem se mi postavlja vprašanje, v kolikšni meri je bil izbor teh raziskovancev res naključen, saj so bili v veliki večini preko elektronske pošte izbrani in povabljeni k sodelovanju, izbor pa sva z mentorico naredili iz baze prijateljev, znancev, sorodnikov in znancev le-teh, ob čemer je to že subjektiven vpliv (več prošelj je bilo poslanih ženskam kot moškim). Dodaten pomislek se mi postavlja ob vprašanju, če so moški in ženske enako odzivni oz. pripravljeni sodelovati pri spletnih anketah, sploh če so k temu pozvani s strani osebe ženskega spola. Do teh pomislekov sploh ne bi prišlo, če se ne bi pokazala očitna razlika v spolu med naključno izbranimi raziskovanci in anketiranci, ki so bili vključeni s pomočjo spletne ankete.

Glede na delež raziskovancev analiza odgovorov vseh anketirancev kaže v prid temu, da je med potetoviranimi posamezniki več oseb ženskega (120 ali 54, 8 %) kot moškega spola (99 ali 45, 2 %), ob čemer seveda ostaja zgoraj navedeni pomislek, ki vpliva na relevantnost končnega ključnega rezultata. **Svoje četrte hipoteze, v kateri sem predvidela, da je med tetoviranimi več žensk kot moških, tako ne morem z zagotovostjo potrditi, saj je med naključno izbranimi anketiranci več moških, ki imajo tatu, med vsemi tetoviranimi anketiranci pa je več žensk, ki imajo tetovažo.**

5.5 Najbolj priljubljeno mesto za tatu je pri moških rama, pri ženskah pa lopatica (hipoteza 5)

Ena zanimivejših analiz je potrdila moja predvidevanja, da se mesta, ki jih za svoje tatuje izberejo moški in ženske, razlikujejo. Kot lahko govorimo o t.i. moških in ženskih motivih, lahko govorimo tudi o t.i. moških in ženskih mestih tetoviranja.

Do največjih razlik v deležu pojavljanja določenega telesnega dela kot mesta za tetovažo med moškimi in ženskami prihaja na t.i. tipičnih moških in ženskih predelih. Pri moških sta ti dve mesti zagotovo rama, saj ima med moškimi raziskovanci 27, 7 % vseh na tem mestu tetovažo, med ženskimi raziskovankami pa le 12 % vseh žensk, in podlaket (med moškimi najdemo 20, 1 % takšnih, ki imajo na podlakti tetovažo, med ženskami pa zgolj 7, 2 %). Pri moških

sledita kot najbolj atraktivni mesti za tatuje še meča (11, 3 % vseh vprašanih moških ima na mečih tetovažo, med ženskami pa le 2, 4 % vprašanih žensk) in prsni koš (med moškimi najdemo 8, 8 % takšnih raziskovancev, ki imajo na prsnem košu tatu, med ženskami pa le 2, 9 %). Najbolj tipični ženski predeli za tetovaže so gleženj (12, 9 % vseh raziskovank ima tatu na gležnju, med moškimi raziskovanci pa je takšnih le 1, 3 %), hrbet (17, 7 % anketirank ima tetovažo na hrbtu, med moškimi je takšnih 6, 3 %), lopatica (12, 4 % vseh vprašanih žensk ima tetovirano lopatico, med moškimi je takšnih le 5 %) in zapestje (med vsemi ženskimi anketirankami je takšnih s tetovažo na zapestju 13, 4 %, moških pa 8, 2 %). Pri ostalih telesnih predelih ni večjih odstopanj glede spola tetoviranega, zanimivo pa je, da so pri odločitvi za tetovažo na intimnem predelu svojega telesa drznejše – ženske.

Kljub temu, da se ženske v večjem številu kot za lopatico odločajo, da bodo s tatujem okrasile svoj gleženj, pa zaradi tega, ker sta tako hrbet kot lopatica med tremi najbolj zastopanimi mesti med t.i. najbolj tipičnimi ženskim predeli za tetovažo in predvsem zaradi tega, ker je rama najprepoznavnejše moško mesto za tetovaže, **svojo peto hipotezo, ki pravi, da je najbolj priljubljeno mesto za tatu pri moških rama, pri ženskah pa lopatica, potrjujem**. Svojo potrditev opravičujem tudi s tem, ker sem s to hipotezo pravzaprav iskala potrditev v tem, da obstajajo t.i. moška in ženska mesta za tatuje, kar pomeni, da se moški in ženske glede predela za tatu na svojem telesu odločajo različno.

5.6 Večina tetoviranih ima več kot en tatu (hipoteza 6)

Opazovanje tetoviranih vse odkar sem se odločila za temo svojega raziskovanja, mi je narekovalo prepričanje, da se posameznik, ki se enkrat odloči za tatu, za to dejanje odloči še kdaj, saj sem pri opazovanju pogosteje opazila tetovirane z več tetovažami kot z eno samo. Takšno mnenje v svojih odgovorih posredujeta tudi oba izkušena tetovatorja kot tudi intervjuvanci, ki, kot mi je v pogovoru med drugim zaupal Tomaž, ko enkrat s tatuji začneš, težko nehaš.

A natančna analiza mojega raziskovanja odgovorov anketirancev 2. sklopa vprašanja anketnega vprašalnika presenetljivo razkriva, da ima večina tetoviranih vendarle le eno samo tetovažo.

Tako imajo 103 anketiranci (tj. 47, 03 %) ali manj kot polovica vseh več kot eno tetovažo, od teh pa je pričakovano največ takšnih, ki imajo dva tatuja (43 ali 19, 6 %), 22 ali 10 % je takšnih s tremi tetovažami, 18 raziskovancev (8, 2 %) ima 4 ali 5 tatujev, 14 anketirancev (6, 4 %) ima od 6 do 10 tetovaž, 6 raziskovancev (2, 7 %) pa ima nad 10 tatujev.

Ob srečevanju in opravljanju intervjujev s tetoviranimi sem naletela na vražo, da sodo število tetovaž prinaša nesrečo in da naj bi imel posameznik liho število tatujev, a glede na to, da je med vsemi, ki imajo več kot eno tetovažo, največ takšnih z dvema, se tetovirani očitno te vraže ne držijo.

Ker ima 52,97 % tetoviranih le eno samo tetovažo, moram svojo 6. hipotezo, ki pravi, da ima večina tetoviranih več kot en tatu, ovreči.

Da pa se pri vsakem raziskovanju z vsakim novim dognanjem odpre še več vprašanj in več novih izzivov ter poti do njih, pa dokazuje tudi nadaljnje razmišljanje, ki bi lahko omajalo odločitev, da sem ovrгла šesto hipotezo. Namreč - dokazala sem, da ima večina res le en tatu, a moja raziskava prinaša tudi spoznanje, da kar 87,2 % vseh, ki že imajo tatu ali tatuje, razmišlja o tem, da bi se v prihodnosti še odločili za nov tatu, kar med tetoviranimi postavlja pod vprašaj potrjen večinski delež tistih, ki imajo eno samo tetovažo. A ravno zaradi takšnih in drugačnih vprašanje je raziskovanje zanimivo in nikoli zares zaključeno – ob vseh sklepih se tudi meni namreč postavlja kup novih vprašanj in izzivov, ki mi nalagajo nove razloge za nadaljnje raziskovanje.

6 ZAKLJUČEK

Ljudje kot odnosna bitja mostove med seboj vzpostavljamo s komunikacijo - tudi tetoviranje je način posrednega sporazumevanja, ki vsakemu dopušča svojo lastno predstavo in mnenje o določenem motivu. Tetoviranje je vrsta neverbalne komunikacije, ki pa je v veliki meri neposredna in vpadljiva, danes pa ima tudi velik estetski pomen. Telo naj bi bilo platno, ki ga napolnijo najbolj raznoliki motivi človeške domišljije, obenem pa pritegne poglede. Ogromen vpliv na tatuje ima vsekakor moda, ki močno vpliva na posameznikovo odločitev glede tetoviranja in tudi na izbiro tetovaže. V Slovenji je tetoviranje v zadnjih letih zelo popularno, na kar kaže visok delež tetoviranih kot tudi popularizacija tatujev v medijih skozi javno podobo medijsko izpostavljenih oseb. Na eni strani so tatuji, kot nam kaže zgodovinski pregled po svetu, tako pomemben del tradicije, ki se ohranja že vrsto stoletij, na drugi strani pa je dandanes odločitev za tatu velikokrat povezana ravno z zadnjim krikom mode.

Tako je nemogoče enoznačno odgovoriti na vprašanje, ki si ga zastavljam v naslovu raziskovalne naloge – če je tatu zgolj modna muha ali je vendarle še nekaj več. Predvsem zato, ker so tetovaže z gledišča splošnega mnenja v slovenski družbi danes tako odraz enega kot drugega. Večina ljudi je namreč prepričanih, da za odločitvijo za tatu stoji tako modni trend kot nekaj več - globoka življenjska odločitev, povezana s pomembnim življenjskim dogodkom posameznika. V katero kategorijo glede na vzgib pa tetovirani sodijo, je v veliki meri odvisno od samega posameznika, v splošnem pa na to zagotovo v največji meri vpliva starost ob odločitvi za tetovažo. Mlajši namreč s sledenjem svojim vzornikom, predvsem pa zaradi razširjenosti in očitne popularizacije tetoviranja v medijih iščejo svojo potrditev in uveljavitev svoje individualnosti ravno skozi odločitev za tatu. Posamezniki, ki pa se za tatu odločijo v zrejših letih, pa skozi preiščeno osebno odločitev v trajnem zaznamovanju na svojem telesu izkazujejo tisto nekaj več – neodvisno od modnih trendov, usmerjeno v izraznost svoje osebnosti, ki želi izpovedati in v vsakem trenutku pripovedovati intimno posameznikovo zgodbo, s katero tetovirani vzpostavlja odnos z drugimi brez besed ali zgolj s samim seboj.

Tako pridemo do opredelitve tistega nekaj več, ko tatuji presegajo raven, na kateri bi jih lahko opredelili zgolj kot modno muho. Ob čemer bi sicer glede na razširjenost tetoviranja - vsaj eno tetovažo ima dandanes na Slovenskem že vsak peti – lahko rekli, da je tatu v sodobni slovenski družbi na eni strani trenutno tudi modna muha, a če za tetovažami stojijo pomenljive zgodbe, ki pripovedujejo o posameznikovih življenjskih izkušnjah, padcih, zmagah, posebnih trenutkih, nenadomestljivih osebah, če so spomin ali le opomin in navdih; če so torej tisto nekaj več, s čimer posameznik s trajnim znamenjem na sebi vzpostavlja odnos z drugimi, jim nekaj sporoča in tako vstopa v odnos, potem so tatuji po drugi strani daleč od modnih muh - so poseben, individualni in pomenljiv izraz posameznika kot odnosnega bitja.

7 POVZETEK

Ozadje

Tetoviranje je prisotno v vseh zgodovinskih obdobjih in je tudi danes, tako kot je bilo že v preteklosti, del družbe. A tatu je lahko za posameznika, ki se zanj odloči, ga izbere in na sebi nosi vse življenje, nekaj neizmerno več – je odraz njegove osebnosti, zunanje znamenje njegovih notranjih odločitev, je sporočilo, s katerim posameznik v vsakem trenutku svojega obstoja svetu nekaj sporoča, lahko pa je vendarle zgolj spomin na odločitev, ki jo je moč kasneje tudi obžalovati.

Namen

Osrednji cilj raziskovalne naloge je ugotoviti, kolikšen odstotek posameznikov se v naši (tj. slovenski) družbi danes odloči za tetoviranje, koliko na to vpliva starost in zrelost posameznika, izobrazba in samo okolje. Cilji raziskovanja so osredotočeni tudi na ugotavljanje, kakšni so sploh razlogi in vzgibi posameznika za to pomembno življenjsko odločitev, okoliščine samega postopka, izbrani motivi, tehnika in mesto tetoviranja ter nenazadnje izkušnje in stališča tako tetoviranih kot netetoviranih posameznikov.

Metode

Uporabljenih je več metod dela - metoda opazovanja, metoda anketiranja, v katero je vključenih 383 naključnih anketirancev treh urbanih okolij in treh starostnih skupin, ter 140 izbranih anketirancev, ki imajo vsaj en tatu. Zaradi reprezentativnega vzorca je bila v nadaljevanju uporabljena metoda indukcije, saj se na podlagi dobljenih rezultatov sklepa na celotno populacijo. Pri raziskovanju prisotnosti tatujev, razlogih zanje, motivih in modnem trendu odločanja zanje je uporabljena tudi metoda intervjuja, s pomočjo katerega so pridobljeni dragoceni podatki, izluščeni iz razmišljanja in izkušenj kar petnajstih intervjuvanih posameznikov.

Rezultat

Obširna raziskovalna naloga poleg pregleda zgodovine in razširjenosti tetoviranja v preteklosti in po svetu, predstavitve tehnik, motivov, tipov in funkcij tetoviranja prinaša tako na podlagi analize odgovorov petnajstih intervjuvancev kot štirih opazovanj ter analize mnenj 383 naključnih in 140 izbranih tetoviranih anketirancev spoznanje, da je tetoviranje še kako prisotno v sodobni slovenski družbi. Med Slovenci tako najdemo že vsakega petega, ki nosi vsaj en tatu, velika večina ljudi pa tetovaž dandanes ne jemlje kot nekaj marginalnega, ampak izraz posameznikove legitimne individualne odločitve, povezane ali s sledenjem vse večji modni populariziranosti tetoviranja v družbi ali s trajno obeležitvijo osebnega življenjskega dogodka. Raziskava ne daje jasnih zaključkov glede prevladujočega spola tetoviranih, prinaša pa dokaze, da med njimi obstajajo t.i. moški in ženski motivi, kot tudi tipični moški in ženski predeli telesa,

ki prevladujejo pri izbiri za tetoviranje. Kljub drugačnim pričakovanjem pa na Slovenskem zaenkrat vendarle prevladujejo tetovirani posamezniki, ki so se odločili za eno tetovažo, saj je takšnih, ki imajo več tetovaž, za spoznanje manj.

Zaključek

V sodobni slovenski družbi so glede na razširjenost tatuji na eni strani tudi modna muha, a če za tetovažami stojijo pomenljive zgodbe, ki pripovedujejo o posameznikovih življenjskih izkušnjah, padcih, zmagah, posebnih trenutkih, nenadomestljivih osebah, če so spomin ali le opomin in navdih; če so torej tisto nekaj več, s čimer posameznik s trajnim znamenjem na sebi vzpostavlja odnos z drugimi, jim nekaj sporoča in tako vstopa v odnos, potem so tatuji po drugi strani povsem nekaj drugega kot le modna muha - so poseben, individualni in pomenljiv izraz posameznika kot odnosnega bitja.

8 ZAHVALA

Ob zaključevanju raziskovalne naloge sem hvaležna, da mi je kljub šolskim obveznostim, treningih odbojke in številnim drugim dejavnostim uspelo dokončati mojo raziskovalno nalogo.

Zahvalila bi se rada vsem dijakom, študentom, staršem in starim staršem otrok iz Velenja, Šmartnega ob Paki in Žalca ter vsem ostalim, ki so si vzeli nekaj svojega časa in na spletu ali v papirni obliki rešili anketni vprašalnik ter s tem ključno pripomogli k ugotovitvam moje raziskave. Prav tako gre velika zahvala vsem mojim intervjuvancem, Lei V., Tomažu R., mojemu bratu Mihi, tetovatorjema Lei H. in Igorju P., dermatologinji dr. Maji Marovt, Mojci A. J., Ireni D., Klemnu P., Ines P., mojemu dedku Jožetu I., Stanku M., Zvonetu C, Francu K. in Vladimirju E., ki so se prijazno odzvali mojemu povabilu k pogovoru in z mano delili svoje izkušnje o tetoviranju.

Iskrena hvala mojim staršem, ki so mi vedno priskočili na pomoč, mi stali ob strani in me vseskozi vzpodbujali, ko je bilo to najbolj potrebno.

Hvala g. ravnatelju Bojanu Jurasu, da mi je bilo omogočeno raziskovanje na šoli, iskrena hvala tudi pomočnici ravnatelja Petri Vnuk za razumevanje, pomoč in podporo.

Posebna zahvala pa gre moji mentorici učiteljici Mojci A. Juras, ki je žrtvovala ogromno svojega prostega časa in neprespanih noči ter si skupaj z mano belila glavo zaradi neskončno mnogo težav. Iskreno sem ji hvaležna, ker me je vseskozi podpirala, vzpodbujala, vodila in odgovorila na vsa moja vprašanja, ter ni bila le mentorica, ki bi si jo sicer lahko vsak želel, ampak oseba, zaradi katere je bilo vredno vztrajati.

9 VIRI IN LITERATURA

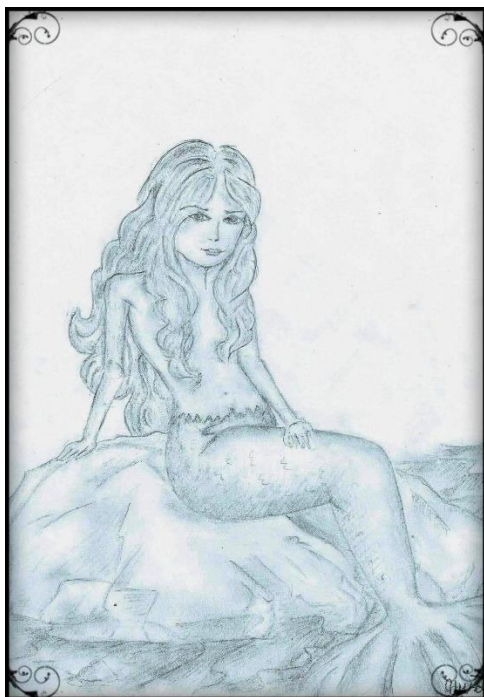
1. BERNARD, M. 2005. Moda kot sporazumevanje. Ljubljana, Sophia.
2. CALEFATO, P. 2004. The Clothed body Oxford, New York, Berg.
3. CROSSLEY, N. 2005. Mapping reflexive body techniques: On body modification and maintenance.
4. DeMello, M. 2000. Bodies of inscription Duke university press. (str. 49, str. 50, str. 72, str. 31).
5. FEATRHERSTONE, M., 2000. Body modification. London, SAGE Publications.
6. Leksikon Cankarjeve založbe. 1998. Ljubljana, Cankarjeva založba.
7. MAUSS, M. 1996. Esej o daru in drugi spisi. Ljubljana.
8. PEGAN, P. 2009. Tetoviranje - individualna izbira posameznika. Diplomsko delo. Ljubljana.
9. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Zv. 1-15. 2008. Ljubljana, DZS.
10. SCHILDKROUT, E. 2004. Inscribing the body. (str. 321, str. 326, str. 333).
11. ŠKERLJ, B. 1962. Ljudstva brez kovin: Ljubljana, DZS.
12. TURNER, S. Bryan. 2000. Body modification. London, SAGE publications. (str. 39, str. 40).
13. VREMEC, D. 1992. Tetoviranje etnološko-kulturni oris knjiga. Nova Gorica. (str. 9, str. 12, str. 15, str. 19, str. 41, str. 43, str. 46, str. 50).
14. <http://zlataleta.com/tetoviranje-od-stigmatizacije-do-umetnosti/> (pridobljeno: 13. 10. 2014).
15. <http://www.delo.si/clanek/148159> (pridobljeno: 15. 11. 2014).
16. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=95138>, (pridobljeno: 4. 12. 2014).
17. T. Cohen: The Tattoo. (Sydney: Outback print, 2000) (pridobljeno: 17. 10. 2014).
18. <https://gspellag.wordpress.com/moski-tattoo/> (pridobljeno: 28. 9. 2014).
19. <https://www.facebook.com/Tattos.AI/photos/pb.303634883147032.2207520000.1420320385./327926490717871/?type=3&theater> (pridobljeno: 28. 9. 2014).

20. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=238732122834060&set=pb.100000918237593.-2207520000.1420357267.&type=3&theater> (pridobljeno: 5. 11. 2014).
21. http://en.wikipedia.org/wiki/Identification_in_Nazi_camps (pridobljeno: 17. 11. 2014).
22. <http://www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC-A1BWUD3I/35a87582-0208-4c62-828f-d31436ef089f?&language=eng> (pridobljeno: 9. 10. 2014).
23. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2578422/The-evil-looking-implements-used-Auschwitz-guards-tattoo-numbers-prisoners-held-Nazi-death-camp.html> (pridobljeno: 1. 12. 2014).
24. <http://www.democraticunderground.com/1223253> (pridobljeno: 21. 12. 2014).
25. <http://www.tattooset.com/tag/motorcycle> (pridobljeno: 21. 12. 2014).
26. <http://www.eyecatchingtattoos.com/date-of-birth-tattoos/> (pridobljeno: 21. 12. 2014).
27. https://www.youtube.com/watch?v=n5dMk9_Vn24 (pridobljeno: 28. 12. 2014).
28. https://www.youtube.com/watch?v=4o97YQRO_Mk (pridobljeno: 11. 11. 2014).
29. <http://sporteology.com/amazing-facts-cristiano-ronaldo/> (pridobljeno: 10. 8. 2014).
30. <http://www.tattooeasily.com/david-beckham-tattoos/> (pridobljeno: 10. 1. 2015).
31. <http://www.tocnoto.si/foto-kaksne-tattooje-imajo-znani-slovenci> (pridobljeno: 11. 1. 2015).
32. <http://www.tocnoto.si/vroce-bine-volcic/> (pridobljeno: 10. 1. 2015).
33. http://www.siol.net/scena/estrada/svet_slavnih/2012/07/znani_slovenci_in_njihovi_tatuji.aspx (pridobljeno: 10. 1. 2015).
34. <http://www.zurnal24.si/razkrivamo-tatuje-slavnih-galerija-39916> (pridobljeno: 8. 1. 2015).
35. <http://lj.kgzs.si/1/zivinoreja/oznacevanje-in-registracija-zivali-.aspx> (pridobljeno: 26. 12. 2014).
36. <http://smrcek.si/spoznaj-svet-psov/splosno-o-psih/oznacevanje-psov-z-znackami-ter-tetoviranje/> (pridobljeno: 26. 12. 2014).
37. <http://lifestyle.ena.com/Zdravje/Zdravo-zivljenje/S-tetovazo-se-do-okuzbe-alergije-in-brazgotin.html> (pridobljeno: 30. 9. 2014).
38. <http://www.zenska.si/aktualno/foto-grozljive-posledice-zasustranih-tetovaz/> (pridobljeno 30. 9. 2014).
39. http://california.legoland.com/en/explore/rides_and_attractions/pirate_shores/tattoos/ (pridobljeno: 7. 12. 2014).

40. <http://www.urbanskin.si/kenji-tattoo.html> (pridobljeno: 18. 8. 2014).
41. <http://www.australianairbrushedtattoos.com/airbrush-tattoos.php> (pridobljeno: 18. 8. 2014).
42. https://docs.google.com/forms/d/12dAeuEF_8isg4Ap2Y5XQtCOLdOEeamp8pRj8Og_1Dqk/edit# (pridobljeno: 1. 10. 2014).

10 PRILOGE

10.1 Priloga 1 - Moji predlogi motivov za tetovaže.

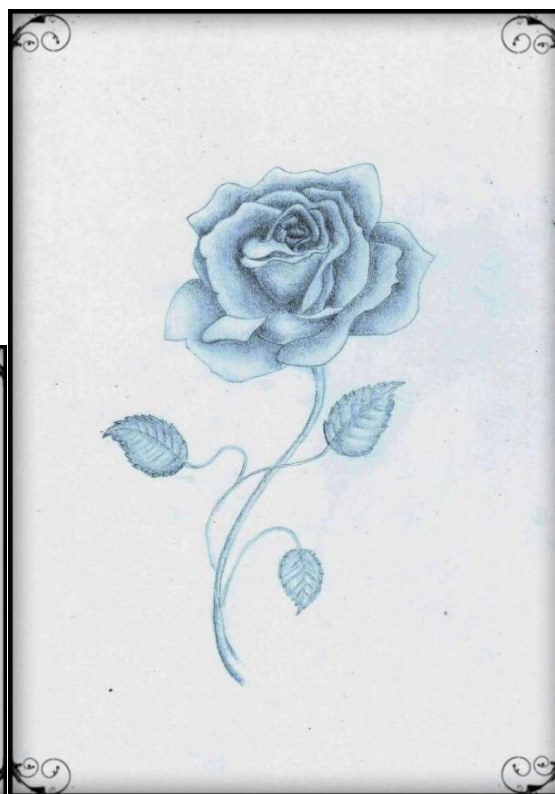
Slika 38: Moj predlog - morska deklica.

Slika 39: Moj predlog - Urša z rožami.

Slika 40: Moj predlog - Urša z žogami.

Slika 41: Moj predlog - vrtnica.

10.2 Priloga 2 - Anketa (1. sklop vprašanj).

OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki, Zveša Jerman - raziskovalna naloga

Sem devetošolka **Urša Irman** in sem učenka OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki. Za izdelavo raziskovalne naloge sem se odločila, ker so se v meni od nekaj pojavljala zanimiva, neobičajna vprašanja, ki mi nikoli niso dala miru. Vsakič znova me je vodila želja po odkrivanju nečesa posebnega in nenavadnega. Žal pa na vprašanja, ki so se odraslim zdela skrajno nepomembna in zgolj tratenje časa, največkrat nisem dobila odgovora. Konec lanskega šolskega leta pa se mi je ponudila priložnost, da se pravega raziskovanja lotim tudi sama, česar sem se z veseljem lotila. Tako pod mentorskim vodstvom učiteljice Mojce A. Juras raziskujem **pogostost pojavljanja in predvsem vzroke pri odločitvi posameznikov za ali proti – tetovažam**. Ker na svoji poti raziskovanja neobhodno potrebujem vaša stališča, izkušnje in mnenja, se vam za to, če si boste vzeli nekaj časa, da odgovorite na moja vprašanja, najlepše zahvaljujem in vas vabim, da si mojo raziskovalno nalogo, ko bo končana, preberete na naši šolski spletni strani www.ossmartno.si.

1) Starost (obkrožite črko):

- a) do 20 let,
- b) 20-50 let,
- c) nad 50 let.

2) Spol (obkrožite):

moški, ženski.

3) Status:

- a) Šolajoči,
- b) zaposlen/iskalec zaposlitve,
- c) upokojen.

4) Izobrazba

- a) OŠ,
- b) SŠ,
- c) diploma,
- d) magisterij/doktorat.

5) Ali ima kdo od vaših sorodnikov tatu?

- a) Nihče,
- b) 1, 2 sorodnika,
- c) 2 - 5 sorodnikov,
- d) več kot 5 sorodnikov,
- e) več kot 10 sorodnikov.

6) Ali imate prijatelja s tatujem?

- a) Ne,
- b) 1, 2 prijatelja,
- c) 3-5 prijateljev,
- d) več kot 5 prijateljev,
- e) več kot 10 prijateljev.

7) Zakaj mislite, da se ljudje tetovirajo (lahko več odgovorov)?

- a) Moda,
- b) pripadnost skupini,
- c) religija,
- d) ker ima tatu nekdo drug,
- e) pomemben dogodek v življenju (rojstvo otroka, smrt ...),
- f) drugo: _____.

8) Kakšno je vaše mnenje o tetovažah (le en odgovor)?

- a) Jih občudujem in so mi všeč,
- b) jih odobravam,
- c) mi je vseeno glede tetovaž,
- d) o tem ne razmišljam,
- e) jih ne odobravam,
- f) me odbijajo,
- g) so nekaj, česar ne prenesem.

9) Ali imate tatu?

NE DA

Hvala, ker ste odgovorili na vprašanja. Če ste na 9. vprašanje odgovorili z DA, prosim odgovorite še na vprašanja na hrbtni strani, če ste odgovorili z NE, ste zaključili in prav tako bistveno prispevali k raziskovalni nalogi. Hvala.

10.3 Priloga 3 - Anketa (2. sklop vprašanj).

1. Kdaj ste si izdelali prvi tatu?

- a) Pred 18. letom.
- b) Ob dopolnitvi 18. leta.
- c) Po 20. letu.
- d) Med 30. in 50. letom.
- e) Nad 50. letom starosti.

2. Zakaj ste se odločili zanj?

- a) Ker ga je imel nekdo drug.
- b) Brez posebnega razloga, le ker so mi tatuji všeč.
- c) Ob življenjskem dogodku (poroka, rojstvo otroka ...)
- d) Ob dosežku (športni dosežki, konec šolanja ...)
- e) Zaradi navdiha (življ. moto).
- f) Zaradi estetskega videza.
- g) Ker sem pripadnik skupine (motoristi, verska skupnost ...)
- h) Ob izgubi (osebe, živali ...)
- i) Drugo: _____

3. Koliko tatujev imate?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4, 5
- e) od 6 do 10
- f) nad 10

4. Kakšen motiv ste si izbrali (lahko več odgovorov)?

- a) Citat,
- b) osebni napis (ime otroka ...),
- c) ornament/okras,
- d) podobo osebe (obraz),
- e) cvet/rože,
- f) metulja/več metuljev,
- g) ptice,
- h) zmaja, pajka
- i) lobanjo,
- j) zvezde,
- k) srce,
- l) vojaški motiv,
- m) verski motiv (križ ...),
- n) domišljjsko podobo,
- o) drugo: _____

5. Za kakšno vrsto tatuja ste se odločili (obkrožite)?

Črno-bel tatu, barvni tatu, začasni tatu.

6. Na katerem delu telesa imate tatu (lahko več odgovorov)?

- a) Na rami,
- b) na podlakti,
- c) na zapestju/zg. strani dlani,
- d) na prstu/ih,
- e) na vratu,
- f) na lopatici,
- g) na hrbtu,
- h) na prsnem košu,
- i) na mečih,
- j) na gležnju,
- k) na intimnem predelu,
- l) drugje: _____

7. Kje ste si izdelali tatu?

- a) V tetovatorskem studiu,
- b) pri tetovatorju doma,
- c) v vojski,
- d) drugje: _____

8. Ali ste se pred tetoviranjem pozanimali o zdravstvenih tveganjih?

DA NE

9. Kakšno je (bilo) mnenje vaših sorodnikov/znancev o tatujih?

- a) Bili so zelo navdušeni,
- b) so sprejeli,
- c) bilo jim je vseeno,
- d) niso bili navdušeni,
- e) še vedno skrivam.

10. Ali bi si v prihodnje še izdelali kakšen tatu?

- a) Da.
- b) ne,
- c) mogoče.

11. Ali obžalujete, da imate tatu?

NE VČASIH DA

10.4 Priloga 4 - Spletna anketa (ali 2. sklop vprašanj).

Anketa o tatujih

Sem devetošolka Urša Irman in sem učenka OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki. Za izdelavo raziskovalne naloge sem se odločila, ker so se v meni od nekdanj pojavljala zanimiva, neobičajna vprašanja, ki mi nikoli niso dala miru. Vsakič znova me je vodila želja po odkrivanju nečesa posebnega in nenavadnega. Žal pa na vprašanja, ki so se odraslim zdela skrajno nepomembna in zgolj tratenje časa, največkrat nisem dobila odgovora. Konec lanskega šolskega leta pa se mi je ponudila priložnost, da se pravega raziskovanja lotim tudi sama, česar sem se z veseljem lotila. Tako pod mentorskim vodstvom učiteljice Mojce A. Juras raziskujem pogostost pojavljanja in predvsem vzroke pri odločitvi posameznikov za ali proti – tetovažam. Ker na svoji poti raziskovanja neobhodno potrebujem vašo izkušnjo pri tetoviranju, se vam za to, če si boste vzeli nekaj časa, da odgovorite na moja vprašanja, najlepše zahvaljujem in vas vabim, da si mojo raziskovalno nalogo, ko bo končana, preberete na naši šolski spletni strani www.ossmartno.si. *** Zahtevano**

1) Starost: *

- do 20 let,
- od 20 do 50 let,
- nad 50 let.

2) Spol: *

- moški,
- ženski.

3) Status: *

- Šolajoči,
- zaposlen/iskalec zaposlitve,
- upokojen.

4) Izobrazba: *

- OŠ,
- SŠ,
- diploma,
- magisterij/doktorat.

5) Kdaj ste si izdelali prvi tatu? *

- Pred 18. letom.
- Ob dopolnitvi 18. leta.
- Po 20. letu.
- Med 30. in 50. letom.
- Nad 50. letom.

6) Zakaj ste se odločili zanj? *

- Ker ga je imel nekdo drug.
- Brez posebnega razloga, le ker so mi tatujji všeč.
- Ob življenjskem dogodku (poroka, rojstvo otroka, ...).
- Ob dosežku (športni dosežki, konec šolanja ...).
- Zaradi navdiha (življ. moto).
- Zaradi estetskega videza.
- Ker sem pripadnik skupine (motoristi, verska skupnost ...).
- Ob izgubi (osebe, živali ...).
- Drugo:

7) Koliko tatujev imate? *

- 1
- 2
- 3
- 4, 5
- od 6 do 10
- nad 10

8) Kakšen motiv ste si izbrali? *

(lahko več odgovorov)

- Citat,
- osebni napis (ime otroka ...),
- ornament/okras,
- podobo osebe (obraz),
- cvet/rože,
- metulja/več metuljev,
- ptice,
- zmaja, pajka,
- lobanjo,
- zvezde,
- srce,
- verski motiv (križ ...),
- vojaški motiv,

- domišljjsko podobo,
- Drugo:

9) Za kakšno vrsto tatuja ste se odločili? *

- Črno-bel tatu,
- barvni tatu,
- začasni tatu.

10) Na katerem delu telesa imate tatu? *

(lahko več odgovorov)

- Na rami,
- na podlakti,
- na zapestju/zgornji strani dlani,
- na prstu/ih,
- na vratu,
- na lopatici,
- na hrbtu,
- na prsnem košu,
- na mečih,
- na gležnju,
- na intimnem predelu,
- Drugo:

11) Kje ste si izdelali tatu? *

- V tetovatorskem studiu,

- pri tetovatorju doma,
- v vojski,
- Drugo:

12) Ali ste se pred tetoviranjem pozanimali o zdravstvenih tveganjih? *

- DA
- NE

13) Kakšno je (bilo) mnenje vaši sorodnikov/znancev o tatujih? *

- Bili so zelo navdušeni,
- z odobravanjem,
- bilo jim je vseeno,
- niso bili navdušeni,
- še vedno ga/jih skrivam.

14) Ali bi si v prihodnje še izdelali kakšen tatu? *

- Da,
- ne,
- mogoče.

15) Ali obžalujete, da imate tatu? *

- NE
- VČASIH
- DA

10.5 Priloga 5 - Analiza vprašanj 1. sklopa anketnega vprašalnika.

1) Starost (obkrožite črko):

- a) do 20 let,
- b) 20-50 let,
- c) nad 50 let.

Starost	Število
do 20 let	125
20-50	157
nad 50	101
SKUPAJ	383

2) Spol (obkrožite):

- moški,
- ženski.

	moški	ženske	SKUPAJ
do 20 let	74	51	125
20-50	58	99	157
nad 50	35	66	101
SKUPAJ	167	216	383

3) Status:

- a) Šolajoči,
- b) zaposlen/iskalec zaposlitve,
- c) upokojen.

	šolajoči	zaposlen	upokojen	SKUPAJ
do 20 let	110	15	0	125
20-50	3	153	1	157
nad 50	0	13	88	101
SKUPAJ	113	181	89	383

4) Izobrazba

- a) OŠ,
- b) SŠ,
- c) diploma,
- d) magisterij/doktorat.

	OŠ	SŠ	diploma	mag/dr	SKUPAJ
do 20 let	30	95	0	0	125
20-50	5	103	44	5	157
nad 50	36	52	12	1	101
SKUPAJ	71	250	56	6	383

5) Ali ima kdo od vaših sorodnikov tatu?

- a) Nihče,
- b) 1, 2 sorodnika,
- c) 2 - 5 sorodnikov,
- d) več kot 5 sorodnikov,
- e) več kot 10 sorodnikov.

	nihče	1, 2 sorodnika	2, 5 sorodnikov	več kot 5 sorodnikov	nad 10 sorodnikov	skupaj
do 20 let	58	52	13	2	0	125
20-50	72	64	18	3	0	157
nad 50	53	43	4	1	0	101
SKUPAJ	183	159	35	6	0	383

6) Ali imate prijatelja s tatujem?

- a) Ne,
- b) 1, 2 prijatelja,
- c) 3-5 prijateljev,
- d) več kot 5 prijateljev,
- e) več kot 10 prijateljev.

	ne	1, 2 prijatelja	3 do 5 prijatelje	več kot 5 prijateljev	več kot 10 prijateljev	skupaj
do 20 let	38	33	25	15	14	125
20-50	39	45	37	19	17	157
nad 50	65	31	3	1	1	101
SKUPAJ	142	109	65	35	32	383

7) Zakaj mislite, da se ljudje tetovirajo (lahko več odgovorov)?

- a) Moda,
- b) pripadnost skupini,
- c) religija,
- d) ker ima tatu nekdo drug,
- e) pomemben dogodek v življenju (rojstvo otroka, smrt ...),
- f) drugo: _____.

	moda	pripadnost	religija	drug	dogodek	drugo	SKUPAJ
do 20 let	76	15	7	14	57	11	180
20-50	97	20	8	27	70	14	236
nad 50	63	4	2	15	27	6	117
SKUPAJ	236	39	17	56	154	31	533

8) Kakšno je vaše mnenje o tetovažah (le en odgovor)?

- a) Jih občudujem in so mi všeč,
- b) jih odobravam,
- c) mi je vseeno glede tetovaž,
- d) o tem ne razmišljam,
- e) jih ne odobravam,
- f) me odbijajo,
- g) so nekaj, česar ne prenesem.

	občudujem	odobravam	vseeno	ne razmišljam	ne odobravam	odbijajo	ne prenesem	SKUPAJ
do 20 let	40	21	32	20	4	4	4	125
20-50	48	22	40	21	20	3	3	157
nad 50	3	7	27	31	25	3	5	101
SKUPAJ	91	50	99	72	49	10	12	383

9) Ali imate tatu?

NE DA

	DA	NE	SKUPAJ
do 20 let	20	105	125
20-50	46	111	157
nad 50	13	88	101
SKUPAJ	79	304	383

10.6 Priloga 6 - Analiza 2. sklopa vprašanj anketnega vprašalnika.

1. Kdaj ste si izdelali prvi tatu?

- Pred 18. letom.
- Ob dopolnitvi 18. leta.
- Po 20. letu.
- Med 30. in 50. letom.
- Nad 50. letom starosti.

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
Pred 18. letom	8	13	21	17	1	18	39
Ob dopolnitvi 18. leta	7	11	18	18	7	25	43
Po 20. letu	26	23	49	37	6	43	92
Med 30. in 50. letom	7	4	11	18	13	31	42
Nad 50. letom starosti	0	0	0	2	1	3	3
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

2. Zakaj ste se odločili zanj?

- Ker ga je imel nekdo drug.
- Brez posebnega razloga, le ker so mi tatuji všeč.
- Ob življenjskem dogodku (poroka, rojstvo otroka ...)
- Ob dosežku (športni dosežki, konec šolanja ...)
- Zaradi navdiha (življ. moto).
- Zaradi estetskega videza.
- Ker sem pripadnik skupine (motoristi, verska skupnost ...)
- Ob izgubi (osebe, živali ...)
- Drugo: _____

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
a	2	4	6	0	1	1	7
b	13	18	31	38	9	47	78
c	11	4	15	12	10	22	37
d	2	2	4	5	0	5	9
e	14	11	25	25	2	27	52
f	0	2	2	4	1	5	7
g	0	2	2	1	0	1	3
h	0	2	2	6	1	7	9
i	6	6	12	1	4	5	17
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

3. Koliko tatujev imate?

- 1
- 2
- 3
- 4, 5
- od 6 do 10
- nad 10

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
a	23	31	54	45	17	62	116
b	7	7	14	21	8	29	43
c	9	4	13	8	1	9	22
d	4	5	9	8	1	9	18
e	2	3	5	8	1	9	14
f	3	1	4	2	0	2	6
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

4. Kakšen motiv ste si izbrali (lahko več odgovorov)?

- a) Citat,
- b) osebni napis (ime otroka ...),
- c) ornament/okras,
- d) podobo osebe (obraz),
- e) cvet/rože,
- f) metulja/več metuljev,
- g) ptice,
- h) zmaja, pajka
- i) lobanjo,
- j) zvezde,
- k) srce,
- l) vojaški motiv,
- m) verski motiv (križ ...),
- n) domišljjsko podobo,
- o) drugo: _____

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
a	11	10	21	26	3	29	50
b	11	10	21	22	5	27	48
c	10	4	14	24	4	28	42
d	4	2	6	3	0	3	9
e	3	0	3	19	9	28	31
f	1	0	1	16	8	24	25
g	2	1	3	5	2	7	10
h	0	5	5	4	1	5	10
i	7	4	11	1	0	1	12
j	2	0	2	6	2	8	10
k	2	2	4	8	0	8	12
l	3	7	10	0	1	1	11
m	4	6	10	1	0	1	11
n	13	4	17	11	1	12	29
o	11	15	26	20	6	26	52
SKUPAJ	84	70	154	166	42	208	362

5. Za kakšno vrsto tatuja ste se odločili?

Črno-bel tatu, barvni tatu, začasni tatu.

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
črno-beli	44	43	87	70	19	89	176
barvni	4	8	12	20	8	28	40
začasni	0	0	0	2	1	3	3
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

6. Na katerem delu telesa imate tatu (lahko več odgovorov)?

- Na rami,
- na podlakti,
- na zapestju/zg. strani dlani,
- na prstu/ih,
- na vratu,
- na lopatici,
- na hrbtu,
- na prsnem košu,
- na mečih,
- na gležnju,
- na intimnem predelu,
- drugje:_____.

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
a	20	24	44	18	7	25	69
b	17	15	32	11	4	15	47
c	7	6	13	25	3	28	41
d	2	0	2	6	2	8	10
e	4	3	7	10	1	11	18
f	3	5	8	21	5	26	34
g	6	4	10	31	6	37	47
h	10	4	14	6	0	6	20
i	9	9	18	5	0	5	23
j	1	1	2	18	9	27	29
k	0	1	1	5	0	5	6
l	4	4	8	14	2	16	24
SKUPAJ	83	76	159	170	39	209	368

7. Kje ste si izdelali tatu?

- V tetovatorskem studiu,
- pri tetovatorju doma,
- v vojski,
- drugje:_____.

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
A	32	28	60	70	20	90	150
B	13	11	24	19	7	26	50
C	2	11	13	0	1	1	14
D	1	1	2	3	0	3	5
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

8. Ali ste se pred tetoviranjem pozanimali o zdravstvenih tveganjih?

DA NE

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
DA	38	32	70	77	23	100	170
NE	10	19	29	15	5	20	49
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

9. Kakšno je (bilo) mnenje vaših sorodnikov/znancev o tatujih?

- Bili so zelo navdušeni,
- so sprejeli,
- bilo jim je vseeno,
- niso bili navdušeni,
- še vedno skrivam.

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
a	9	5	14	14	3	17	31
b	20	31	51	45	17	62	113
c	13	9	22	20	4	24	46
d	6	6	12	12	4	16	28
e	0	0	0	1	0	1	1
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

10. Ali bi si v prihodnje še izdelali kakšen tatu?

- Da.
- ne,
- mogoče.

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
a	41	26	67	66	17	83	150
b	2	14	16	10	2	12	28
c	5	11	16	16	9	25	41
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

11. Ali obžalujete, da imate tatu?

NE VČASIH DA

	M		M	Ž		Ž	M IN Ž
	SPLET	PISNO	SKUPAJ	SPLET	PISNO	SKUPAJ	
NE	47	41	88	84	27	111	199
VČASIH	1	6	7	7	1	8	15
DA	0	4	4	1	0	1	5
SKUPAJ	48	51	99	92	28	120	219

10.7 Priloga 7 - Intervju s tetovatoriko.

INTERVJU S TETOVATORIKO LEO H. (27 let)

Lea H. je ljubiteljica umetnosti, ki jo tatuji spremljajo na vsakem koraku. Kot izkušena tetovatorika se z njimi srečuje vsak dan, nekaj pa jih krasi tudi njeno telo. Še zdaleč ne gre zgolj za okras, temveč za zgodbe, spomine ter sporočila, ki nam v življenju veliko pomenijo. Ti pa so Leina naloga, da jih kot sliko ali napis prenese na telo, kjer ostanejo za vedno.

1. Kaj vas je navdušilo, da ste svojo likovno nadarjenost prenesli v umetnost izdelovanja tatujev?

Tetoviranje me je navdušilo zaradi prenosa umetniškega izražanja na človeško telo. Poslikava je permanentna, zato je dobro, da se zavedaš, da se bo tatu s teboj tudi 'staral'. Tatuist, ki ga izdelava, je posledično za vedno prisoten v sami zgodbi nastanka tatuja.

2. Ali ste imeli sami že pred pričetkom vašega tetoviranja kakšen tatu?

Pred začetkom nisem imela tatujev, zaenkrat sem si vse izdelala sama.

3. Kdaj ste se odločili za prvo tetovažo in kaj je bil vzrok zanjo (če nosi kakšno posebno zgodbo ali sporočilo)?

Prvi tatu je bil tatu med palcem in kazalcem, bil pa bi naj simbol svobode, a sem ga kasneje prekrila z lastovico.

4. Koliko tatujev že imate in ali so vsi delo vaših rok?

Tatujev ne štejem, ker imam levo roko skoraj povsem potetovirano, so pa zaenkrat vsi moje delo.

5. Ali ste kdaj obžalovali izbiro motiva, ki ste si ga vtetovirali?

Sem že obžalovala tetoviran motiv, ampak na srečo sem ga lahko prekrila brez težav.

6. Kateri izmed tatujev je vam najlepši, najljubši ali najbolj poseben ter zakaj?

Najljubši mi je portret mojega dedka na zapetju, ker sem ga oboževala in na tak način čutim, da je vedno ob meni.

7. Ali so se ideje v vas skrivale in izpopolnjevale dlje časa, ali so prišle na plano spontano?

Nekatere ideje se 'kuhajo' dlje časa, pri nekaterih pa sem izredno impulzivna, vendar zase vem, da so ravno impulzivni tisti, ki so mi najljubši.

8. Koliko časa se že ukvarjate s tetoviranjem?

S tetoviranjem se ukvarjam več kot 10 let.

9. Ali ste opravili kakšen poseben tečaj oz. izobraževanje, kjer ste pridobili vso potrebno znanje, ki ga tetoviranje zahteva?

Na žalost se v času, ko sem se navdušila za tetoviranje, nihče ni odzval na moje prošnje za pomoč pri razlagi osnovnih postopkov, zato sem poskusila sama. Tečaji so bili možni samo v tujini, vendar se jih nisem nikoli udeleževala, ker sem hotela ta 'art' obdržati zase in nisem nikoli računala na to, da bo to postal tako pomemben del mojega življenja.

10. Ali nam lahko opišete postopek tetoviranja od ideje do izdelka?

Vse se začne z izbiro motiva in zgodbo, ki stoji zadaj. Na željo se skica priredi ali dodela. Kasneje se ta skica preriše na poseben papir, ki se odtisne na kožo. Za tem sledi nekoliko bolj zoprni del, ker seveda tatuji niso neboleči. Ko je tatu končan, se ga zaščiti in obrazloži postopke nege. Tatu je načeloma zaceljen v roku 10 - 14 dni.

11. Kakšne tehnike uporabljate?

Uporabljam klasične tehnike tetoviranja, opažam pa, da se zadnje čase dosti zanimam za t.i. akvarel tetoviranje. Najljubši pa so mi še vedno portreti.

12. Ali posameznikom, ki se odločijo za tatu, svetujete o motivih, velikosti in predelu telesa, ki bo potetoviran?

Strankam glede izbire svetujem samo, če čutim, da to želijo. Če mi motiv res ni všeč, pa ga tudi zavrnem.

13. Ali se pri vas za tatu pogosteje odločajo moški ali ženske?

Tetoviram večinoma ženske, čeprav opažam, da mi počasi vedno bolj zaupajo tudi moški.

14. Kakšna je razlika v motivih, predvsem pa v razlogih pri moških in ženskah?

Moški se veliko bolj odločajo za mesta, ki so opazna, in klasične mačistične motive, ženske pa na žalost vedno bolj za estetske, se pravi, da so se motivi začeli ponavljati oz. so prevzeti od vzornikov (glasbenikov, športnikov, igralcev ...).

15. Se vam zdi, da so ženske nekoliko bolj skeptične in previdne v primerjavi z moškimi?

Glede skepticizma je tako, da ni odvisen od spola, po mojem mnenju je to bolj stvar vsakega posameznika.

16. Katera starostna skupina se najpogosteje odloča za tatu?

Starostna skupina je po mojih izkušnjah najpogostejša od 20 do 25 let.

17. Kakšni motivi so najbolj popularni in pogosti v zadnjem času?

Kot sem že omenila, so se na žalost motivi začeli zelo komercializirati in so pogosto izbrani na podlagi obstoječih tatujev zvezdnikov itd. Če so bili v devetdesetih in kasneje popularni tribal tatuji, so trenutno izredno popularni t.i. 'infinity' simboli, peresa s pticami in raznorazni napisi, slogani ipd.

18. Zagotovo ste ob delu slišali že ogromno zanimivih zgodb, ki so pripeljale do tatuja. Nam kakšno zaupate?

Zgodbo za tatujem načeloma obdržim zase, se mi je pa izredno vtisnila v spomin zgodba dveh sester. Z mlajšo sestro sva se dogovarjali glede motiva preko e-pošte. Starejša sestra je hotela imeti tetovirano regratovo lučko, mlajša pa drobne ptice v letu. Nekaj časa po tem nisva imeli kontakta in je dva meseca kasneje mlajša sestra prišla sama. Tetovirala si je regratovo lučko, iz katere poletijo drobne ptice. Kasneje mi je obrazložila, da se je starejša sestra smrtno ponesrečila v prometni nesreči in je v spomin nanjo ta dva motiva čudovito združila v enega.

19. Kaj so najpogostejši razlogi, da se ljudje odločijo za tatu?

Najpogostejši so načeloma popolnoma estetski razlogi. Tatuji so postali pri nas tako dostopni, da največkrat globljega pomena za njimi ni. Vse postaja enostavno kot obisk lokalne trgovine, kar pa uničuje umetniški pridih samega ustvarjanja tatujev.

20. Ali je danes veliko takšnih, ki nimajo pravega razloga za tetoviranje, ampak se zanj odločajo zgolj zaradi okrasa na telesu? Je to morda pogostejše pri fantih v mladosti?

Ja, tega je in bo vedno več. Na žalost.

21. Ali si kdaj ljudje premislijo v zadnjem trenutku in se za tatu na konce le ne odločijo?

Zgodi se tudi to, da si zadnji trenutek premislijo, vendar se ponavadi to zgodi na moj predlog.

22. Kakšen je bil najbolj nenavaden in čudaški tatu, ki ste ga kadarkoli tetovirali?

Najbolj čudaški motiv (ampak meni eden najljubših) je bil tatu 'wc-ja na štrbunk' v obliki stolpnice. Študentska leta pač ...

23. Ali ste se kdaj srečali z večjimi težavami in s pripetljaji, morda z nezadovoljno stranko?

Zgodi se včasih, da nekomu ne moreš na lep način obrazložiti, da se nečesa pač enostavno ne da izvesti. Npr. kot las tanke pisave ipd. Se pa tudi zgodi, da kdo čez cel dan ne je, in ga potem za nekaj sekund 'zmanjka', zato je potrebno pred tetoviranjem obvezno piti in jesti.

24. Ali ljudje kdaj obžalujejo, da so se odločili za tatu?

Zaenkrat ne.

25. Kaj vam predstavljajo in pomenijo tatuiji?

Moji tatuiji so zame osebni spomini iz življenja.

26. Kaj je po vašem mnenju najbolj pomembno upoštevati, ko se odločamo za tatu?

Originalnost, po mojem mnenju.

27. Se vam zdi, da v zadnjem času tatuiji postajajo modni hit in izgubljajo na pomenu?

Tatuiji se vse bolj odmikajo od subkulturnega stanja in postajajo moda, kar je posledica vse večje dostopnosti tako z lokalnega kot finančnega vidika.

28. Kakšen pogled na tatuje imajo Angleži v primerjavi s Slovenci?

Pogledi se ne razlikujejo, bistvo je spet v preprosti dostopnosti tatujev. Zato je kulturno gledano tetoviranje drugod po svetu tudi že dosti bolj sprejeto.

29. So tam tatuiji pogostejši kot pri nas?

Definitivno.

30. Pri kakšni starosti se ljudje najpogosteje odločijo za tetovažo v Angliji?

Pri njih po mojem mnenju starostna meja vedno bolj pada, natančnega podatka pa nimam.

31. Se vam zdi, da med Slovenci tatuiji veljajo za tabu temo, ali smo to vrsto umetnosti sprejeli kot nekaj običajnega?

Pri nas tatuiji izjemno pridobivajo na popularnosti, kar je tudi posledica vedno večjega reklamiranja in seznanjanja ljudi s to umetnostjo. Za kar je tudi bil že skrajni čas!

32. Kaj je po vašem mnenju največja zmota, ki ljudi odvrča od tetoviranja, in bi jo bilo potrebno spremeniti?

Zmote so predsodki, da so tetovirani ljudje povezani s kriminalom in z drogami. Po mojih izkušnjah so tetovirani ljudje eni najbolj zanimivih in prijaznih ljudi, kar jih poznam ... in ne obsojajo tistih, ki tatujev nimajo.

33. Kakšno, menite, da bo stanje na področju tetoviranja v Sloveniji čez 10 ali 20 let? Morda podobno, kot sedaj v Ameriki?

Stanje pri nas se bo izboljšalo, vendar tako masovno kot v Ameriki tega ne vidim. Tudi samo tetoviranje evolvirava iz desetletja v desetletje, od materialov do tehnik. Spremeniti je potrebno samo mišljenje ljudi.

10.8 Priloga 8 - Intervju s tetovatorjem.

INTERVJU S TETOVATORJEM IGORJEM P. (54 let)

Igor P. je izkušen tetovator, poznan kot umetnik tetoviranja ne le na Koroškem, ampak po vsej Sloveniji. Intervju z njim je bila posebna izkušnja, saj je poseben in zanimiv on sam, ki nosi v sebi neštete zanimive zgodbe slehernega posameznika, ki ga je trajno zaznamoval s tetovatorsko iglo.

1. Kdo oz. kaj vas je navdušilo nad tetoviranjem?

Prvi tatu sem si naredil sam, davnega leta 1978. Želja po novem pred nekaj leti in izbira motiva mi je dala idejo, da bi to lahko delal tudi sam, čeprav sem se zavedal, da to zahteva določeno strokovnost in ustrezne pogoje. Po zaključenem tečaju in končani srednji kozmetični šoli, kar zahteva naša zakonodaja za izpolnjevanje pogojev, mi je to končno uspelo.

2. Se vam zdi, da smo Slovenci tatuje sprejeli kot nekaj običajnega in normalnega, ali še vedno veljajo za tabu temo?

Časi se spreminjajo. Tatu so včasih pripisovali ljudem, ki so imeli slabe navade, danes pa se za tatu odločajo čisto različni ljudje, za različne motive in za posebne namene. Radi rečemo, da je tetoviranje sedma umetnost, če je tetovaža skrbno in natančno izdelana. Današnja tehnika je pripomogla k izdelavi resnično prave lepote poslikave telesa, zato je tabu tema pri Slovencih vedno manjša. Res pa je, da je potrebno pri tem spremljati tudi modne trende, motive in uporabo kvalitetne tehnike in barv.

3. Ljudje katere starostne skupine se danes najpogosteje odločajo za tatu?

Iz mojih izkušenj je to nekje med 20 in 40 letom.

4. S kakšnimi razlogi se najpogosteje odločijo za tatu mladi in s kakšnimi starejši?

Mladina se odloča za tatu, ki jih imajo znane osebnosti, razni športniki, velikokrat posnemajo tudi svoje vrstnike. Pri starejših je vedno več želja po portretih svojih otrok, za začetnice imen družinskih članov, ter za motiv, ki mu v življenju pripisujejo nekakšen pomen.

5. Se danes pri vas tetovira več moških ali žensk?

Lahko rečem, da se za tetovažo odloča vse več žensk.

6. Za kakšne motive in velikosti tatujev se običajno odločajo moški v primerjavi z ženskami?

Razlike v velikosti skoraj ni. Pri moških je več tribal motivov, portretov, japonskih motivov ter večjih napisov, pri ženskah prevladujejo motivi rož, metuljev, raznorazni napisi.

7. Velikokrat tatuji razkrivajo najbolj neverjetne dogodke, dosežke, včasih izgube in nezgode, ki so hkrati del vašega poklica. Nam zaupate kakšno zanimivo zgodbo?

Narisal in izdelal sem tatu z motivom 'moja življenjska zgodba'. Stopnice, ki vodijo navzgor, sonce, oblaki, solze ...

8. Ali se danes veliko ljudi odloči za tatu brez posebnega razloga, kot npr. trajni modni dodatek? Je to morda pogosteje pri fantih v mladosti?

Nekaj je verjetno tudi takih, ki nimajo prave ideje. Bolj zato, ker ga imajo drugi, zato ga hočejo imeti sami. Zavedam se, da bo tak tatu za dolgo ostal na telesu, zato si vedno prizadevam, da pomagam izbrati in izdelati najbolj primeren motiv.

9. Kakšen je bil najbolj nenavaden tatu, ki ste ga kadarkoli vtetovirali?

Najbolj nenavaden je seveda tatu, ki sem ga naredil na podplate, motiv pa naj ostane skrivnost.

10. Kakšni motivi tetovaž prevladujejo v zadnjem času? So pogostejši napisi ali slike?

Težko rečem, ker so želje zelo različne, od močnejših tribalov do nežnejših variant. Je pa vsekakor zelo veliko napisov, pri ženskah pa metuljčkov in rožic.

11. Ali mislite, da se bo pogled na tatuje v Sloveniji čez desetletje ali dve spremenil? Bo morda podoben kot v Ameriki?

Želim si, da ja. Pravi boom po mojem šele prihaja.

12. Kakšne tehnike uporabljate?

Uporabljam oz. izdelujem barvne in črno-bele oz. senčene tatuje, stili pa so različni in se spreminjajo z novimi trendi.

13. Se vam zdi, da so ženske glede odločitve o tatuju nekoliko bolj skeptične in previdne?

Ženske so sicer bolj previdne, niso pa skeptične. So pa zagotovo pogumnejše od moških.

14. Ali posameznikom pred tetoviranjem svetujete glede motiva, velikosti in lege tatuja?

Veliko časa porabim za posvetovanje s stranko o pravilni izbiri motiva. Vsak motiv ima svoj minimum in maksimum. Se pa zgodi, da tatuja tudi ne naredim, ker se mi zdi neprimeren ali pa mesto zanj ni primerno, včasih pa tudi zaradi lastne izbire.

15. Ali je kdaj prisoten tudi strah, ki na koncu posameznika odvrne od tatuja?

Strah je vedno prisoten, adrenalin in želja po tatuju pa vedno zmagata. Bolečina je vedno manjša, kot pa si jo posameznik prvotno predstavlja.

16. Ste se kdaj srečali z večjimi zapleti in težavami, morda z nezadovoljno stranko?

Se zgodi, da včasih komu postane slabo. Slabost ponavadi hitro mine, tako da se izdelava tatuja lahko nadaljuje. Zaenkrat nezadovoljnih strank nimam, če pa bi slučajno nastal kakšen zaplet, bi si zelo prizadeval, da bi ga rešil v skupno zadovoljstvo.

17. Ali obstajajo pri tetoviranju kakšna zdravstvena tveganja? (okužbe, alergije na barve ...)

Pri nestrokovno opravljenem posegu, je velika možnost infekcije, druga nevarnost so okužbe z virusi HIV ali hepatitisa B in C, ki se prenašajo z okuženo krvjo ali s telesnimi tekočinami ter z uporabo nesterilnih igel. Lahko pa pride tudi do alergijskih reakcij in koloidnih tvorbo. Zagotavljam strokovno usposobljenost s tem, da sem končal izobraževanje na Srednji zdravstveni šoli v Celju in si pridobil naziv strokovne izobrazbe kozmetični tehnik. Tetoviranje opravljam profesionalno in sterilno s potrebno opremo, tako da je prenos boleznin in virusov v mojem studiu izključen.

18. Ali ljudje kdaj obžalujejo, da so se odločili za tatu?

Kadar se ljudje tetovirajo pri amaterjih, ki to delo opravljajo nestrokovno in na črno, to seveda obžalujejo, saj se v večini primerov tak tatu ne da prekriti. Tatu je narejen nekvalitetno, prisotne so brazgotine in koloidne tvorbe, barve so zbledle, oblike so nenatančne, zato je za odstranitev potrebna operacija z laserjem.

19. Ali so bile kdaj želje strank prezahtevne in jim ni bilo moč ugoditi?

Tudi pri tem delu je potrebno vedeti, česa si sposoben in česa ne. Čeprav sem sposoben izdelati tudi zelo zahtevne motive, sem nekaj motivov odklonil in predlagal stranki kolega - tetovatorja, za katerega sem prepričan, da to zmore.

20. Kaj je najbolj pomembno upoštevati, ko se odločamo za tatu?

Najbolj pomembno je, da izberemo tetovatorja, ki nam bo tatu naredil profesionalno. Izbrati moramo motiv, ki nam nekaj pomeni, ki se ga ne bomo naveličali, da bo na pravem delu telesa in nas bo razveseljeval. Cena ne sme biti pogoj za izdelavo. Zagotovo pa se ne tetovirajte pri amaterjih.

21. Kaj je po vašem mnenju največja zmota, ki ljudi odvrča od tetoviranja?

Največja zmota je nevednost oz. neinformiranost.

22. Ali se vam zdi, da so v zadnjem času tatujji izgubili na pomenu in postali zgolj modni hit?

Tatujji pridobivajo na pomenu. Vsak dan jih je več, saj ljudje vedno bolj cenijo poslikavo telesa, ki je prisotna že od nastanka človeštva.

10.9 Priloga 9 - Intervjuji s tetoviranci starejše generacije.

INTERVJU Z VLADIMIRJEM E. (72 let)

Gospod Vladimir E. je kot mnogi drugi v mladosti opravljal vojaško obveznost, polno prigod, zgodb in spominov. Izpred mnogih let pa ima čisto poseben spomin in to je tatu, ki si ga je takrat neizmerno želel. Čeprav se je njegovo mnenje precej spremenilo, pa vendarle modra tetovaža srca v sebi nosi nekaj posebnega.

- 1. Kdaj in zakaj ste se odločili, da si izdelate tatu? Morda za tem stoji posebna zgodba?**
Intervju sem si izdelal v vojski po dvajsetem letu starosti, saj so ga imeli tudi drugi prijatelji.
- 2. Ali vam je tatu ustvaril profesionalni tetovator ali nekdo, ki o tetoviranju ni bil posebej poučen?**
Tatu mi je naredil eden izmed vojakov, ki o tetoviranju ni bil posebno poučen.
- 3. Ali so se za tatu odločili tudi ostali vaši kolegi iz vojske? Ste morda sklenili dogovor, da se potetovirate vsi?**
Dogovorov ni bilo, spomnim se samo, da se je za tetovažo odločilo še nekaj drugih vojakov.
- 4. Kakšna orodja je uporabljal tetovator pri izdelavi vašega tatuja?**
Vojak, ki je tetoviral, je navadno uporabljal kar črnilo in šivanko.
- 5. Koliko časa je potekal sam postopek izdelave? Je bil neprijeten in boleč?**
Tatu so mi delali 1 uro. Postopek je bil izjemno hud in boleč.
- 6. Kaj predstavlja vaš motiv in zakaj ste se odločili ravno zanj?**
Odločil sem se, da mi vtetovirajo podobo srca, saj je bilo takšnih tetovaž takrat največ.
- 7. Se morda spomnite, za kakšne motive so se odločili drugi?**
Tudi ostali so imeli približno podobne motive, saj samo orodje ni dopuščalo večjih želj.
- 8. Vam je bilo morda kdaj žal, da ste se odločili za tetovažo glede na to, da ostane za celo življenje?**
Zelo, zelo mi je bilo žal. Pravzaprav odločitev še danes obžalujem.
- 9. Se je izgled tatuja čez leta kakorkoli spremenil?**
Ne, še vedno izgleda, kot je takrat.
- 10. Kako so se na tatu odzvali vaši prijatelji in družina?**
Niso mi zamerili, da sem se odločil za to potezo.
- 11. Če bi se lahko, ali bi se za tatu odločili še enkrat?**
Ne, tega ne bi ponovil nikoli več, saj mi je še danes žal.
- 12. Kakšno je vaše mnenje o tatujih danes, glede na to, da so zopet zelo priljubljeni in moderni?**
Današnji tatuji se mi ne zdijo tako slabi in včasih se mi zdi kar dobro, da ga imam.

INTERVJU S FRANCEM K. (83 let)

Gospoda Franca K. iz svojih mladostniških let poleg šolanja in dela vežejo tudi posebni spomini triletnega služenja v vojski. Od takrat pa mu niso ostale le zgodbe, temveč tudi tatu. Čeprav se za tetoviranje najverjetneje ne bi odločil še enkrat, pa mu tetovaža veliko pomeni, saj ga spominja na razburljivo obdobje njegovega življenja.

- 1. Kdaj in zakaj ste se odločili, da si izdelate tatu? Morda za tem stoji posebna zgodba?**
Za tatu sem se odločil med vojno, ker sem želel ohraniti spomin na ta dogodek.
- 2. Ali vam je tatu ustvaril profesionalni tetovator ali nekdo, ki o tetoviranju ni bil posebno poučen?**
Tatu mi je izdelal nepoučen tovariš iz vojske.

- 3. Ali so se za tatu odločili tudi ostali vaši kolegi iz vojske? Ste morda sklenili dogovor, da se potetovirate vsi?**
Dogovorov nismo sklenili, tako da se zanj niso odločili čisto vsi.
- 4. Koliko časa je potekal sam postopek izdelave? Je bil neprijeten in boleč?**
Ne spomnim se, koliko časa je potekalo tetoviranje, vem pa, da je bil postopek zelo boleč in neprijeten.
- 5. Kaj predstavlja vaš motiv in zakaj ste se odločili ravno zanj?**
Vtetovirano imam 6-letnico rojstva in služenja vojaškega roka, kjer sem se uril od leta 1951 do leta 1953. Napisani imam tudi začetnici mojega imena (KF) in narisano lovoriko, ki v sebi nosi srce.
- 6. Vam je bilo morda kdaj žal, da ste se odločili za tetovažo glede na to, da ostane za celo življenje?**
Ni mi bilo žal, da sem si dal narediti tetovažo.
- 7. Se je izgled tatuja čez leta kakorkoli spremenil?**
Res je malo drugačen kot včasih, saj se ne vidi več tako dobro.
- 8. Kako so se na tatu odzvali vaši prijatelji in družina?**
Za tetovažo najprej sploh niso vedeli, ko pa je prišla novica na plano, so mojo odločitev z odobravanjem sprejeli in se strinjali z mojim mnenjem.
- 9. Če bi se lahko, ali bi se za tatu odločili še enkrat?**
Najverjetneje ne.
- 10. Kakšno je vaše mnenje o tatujih danes, glede na to, da so zopet zelo priljubljeni in moderni?**
Menim, da so danes nekateri s tetoviranjem preveč obsedeni.

INTERVJU Z JOŽETOM I. (74 let)

V opravljenem intervjuju z Jožetom I. sem izvedela veliko novega. Moj dedek je človek, ki mu pri svojih 'rosnih' štiriinšedesetih letih ne manjka zanimivih zgodb in spominov iz svojega življenja, kar lahko kot njegova vnukinja z gotovostjo potrdim. Kljub redkim predmetom in fotografijam se izjemno dobro spominja dogodkov predvsem iz rane mladosti, vedno pa s sabo nosi nekaj, da prigode nikoli ne potonejo v pozabo. To je tatu. Že zelo star in naguban, a skrivnosten in vsekakor brez besed pove veliko in še več.

- 1. Kdaj in zakaj si se odločil, da si izdeláš tatu? Morda za tem stoji posebna zgodba?**
Za tatu sem se odločil, ko sem od 1960. do 1962. leta služil pri vojaki v Dubrovniku. Takrat smo za en teden odšli na bivakiranje izven kasarne, kjer je potekala tudi straža, ki se je menjala na vsaki dve uri. Med prostim časom smo počeli marsikaj in takrat je nastala tudi ta tetovaža.
- 2. Ali ti je tatu ustvaril profesionalni tetovator ali nekdo, ki o tetoviranju ni bil posebno poučen?**
To so počeli amaterji, kar vojaki sami med sabo.
- 3. Ali so se za tatu odločili tudi ostali tvoji kolegi iz vojske? Ste morda sklenili dogovor, da se potetovirate vsi?**
Tatu si je naredil, kdor je želel, nihče ni bil prisiljen. Tudi nikakršnega dogovora nismo sklenili, saj je lahko vsak izrazil lastno željo. Nekateri so si naredili celo po več tatujev, ker seveda ni bilo omejitev. Takrat sem željo po tetovaži izrazil tudi sam in zdaj jo imam.
- 4. Kakšna orodja je uporabljal tetovator pri izdelavi tvojega tatuja?**
Orodje je bilo zelo preprosto. S sukancem so povezali tri šivanke in jih namakali v običajen moder tuš za pisanje. Nato so barvo s prebadanjem vnašali pod kožo.
- 5. Koliko časa je potekal sam postopek izdelave? Je bil neprijeten in boleč?**
Tetovažo so mi izdelovali kakšne pol ali eno uro. Dobil sem oteklino, roka pa me je bolela še ves dan ali celo dva.

6. Kaj predstavlja tvoj motiv in zakaj si se odločil ravno zanj?

Vtetovirano imam sidro, ker sem služil v mornarici.

7. Se morda spomniš, za kakšne motive so se odločili drugi?

Mislim, da sidra ni imel nihče drug, veliko pa si jih je vtetoviralo srčke, podobe žensk in deklet ter ovalne steklenice za vino.

8. Ti je bilo morda kdaj žal, da si se odločil za tetovažo glede na to, da ostane za celo življenje?

V mladosti še človek ne razmišlja trezno in naredi marsikatero neumnost. Še danes mi je malo žal in bi to spremenil, če bi lahko, saj tetovažo vsak vidi, ampak se s tem ne obremenjujem preveč.

9. Se je izgled tatuja čez leta kakorkoli spremenil?

Niti ne. Še vedno je približno tak, kot pred dobrimi petdesetimi leti.

10. Kako so se na tatu odzvali tvoji prijatelji in družina?

Tetovažo so sprejeli in nihče ni imel kakšnih pripomb.

11. Če bi se lahko, ali bi se za tatu odločil še enkrat?

Ne, verjetno se ne bi, saj je bila to le mladostniška želja.

12. Kakšno je tvoje mnenje o tatujih danes, glede na to, da so zopet zelo priljubljeni in moderni?

Proti tatujem nimam nič, le da mora obstajati neka prava mera. Ne sme jih biti preveč, kakšen manjši z normalnim motivom pa je čisto v redu.

INTERVJU Z ZVONETOM C. (53 let)

Gospod Zvone C. na svoji desni roki nosi prav poseben spomin - vojaški tatu. V kratkem pogovoru mi je zaupal nekaj o nastanku, izdelavi in neizmerni želji do tetovaže, ki se je skrivala v njem. Navdušenega motorista pa skrita ljubezen do tatujev nikoli ni čisto zapustila, saj ga njihova lepota privlači še danes.

1. Kdaj in zakaj ste se odločili, da si izdelate tatu? Morda za tem stoji posebna zgodba?

Posebne zgodbe za nastanek mojega tatuja ni. V vojski je bilo potetoviranih veliko mož in o njem sem začel razmišljati tudi jaz. Nato pa je padla odločitev in na levico so mi vtetovirali izbrani motiv.

2. Ali vam je tatu ustvaril profesionalni tetovator ali nekdo, ki o tetoviranju ni bil posebno poučen?

Tatuje je izdeloval čisti amater. Pravzaprav jih je bilo kar nekaj in kljub neprofesionalnosti so svoje delo opravljali dobro.

3. Ali so se za tatu odločili tudi ostali vaši kolegi iz vojske? Ste morda sklenili dogovor, da se potetovirate vsi?

Seveda so bili potetovirani tudi ostali, o skupnem tetoviranju pa se nismo dogovorili, saj to ne bi bilo pošteno do tistih, ki tega niso želeli.

4. Kakšna orodja je uporabljal tetovator pri izdelavi vašega tatuja?

Tetovatorju je za izdelavo tetovaže zadostovalo zelo skromno orodje. Uporabljal je le tri stvari: tuš, iglo ter sukanec in tetoviranje se je lahko pričelo.

5. Koliko časa je potekal sam postopek izdelave? Je bil neprijeten in boleč?

Tatu so mi izdelovali kakšno uro ali več. Seveda je bil postopek neprijeten, ampak najhujša bolečina je prišla kasneje. Spomnim se, da me je roka neznosno bolela še 14 dni po tetoviranju.

6. Kaj predstavlja vaš motiv in zakaj ste se odločili ravno zanj?

Pravzaprav pomena svojega tatuja sploh ne poznam in ne vem, kaj predstavlja. Izgleda kot nekakšen zvitek, na katerem je datum nastanka tetovaže (10. 7. 1980), v levem kotu pa je peterokraka zvezda, ki predstavlja služenje v jugoslovanski vojski. Med listanjem po knjigi sem namreč zagledal tega in vedel sem, da je pravi.

7. Se morda spomnite, za kakšne motive so se odločili drugi?

Priljubljeni so bili predvsem vojaški motivi. Največ se jih je odločilo za peterokrake zvezde, različne pištole in puške ter grbe.

8. Vam je bilo morda kdaj žal, da ste se odločili za tetovažo, glede na to, da ostane za celo življenje?

Ne, odločitve nisem nikoli obžaloval.

9. Se je izgled tatuja čez leta kakorkoli spremenil?

Kakor se spomnim, je tatu ostal takšen, kot pred štiriintridesetimi leti.

10. Kako so se na tatu odzvali vaši prijatelji in družina?

Nihče ni imel nič proti - tetovažo so vsi sprejeli. Seveda pa je vsakega zanimalo, kaj je v času vojske nastalo na moji roki.

11. Če bi se lahko, ali bi se za tatu odločili še enkrat?

Verjetno bi si tatu izdelal še enkrat. Kot motorist sem videl že veliko tatujev pri ostalih ljubiteljih motorjev in potihoma razmišljam, da bi morda imel še enega. Tokrat z motorističnim motivom.

12. Kakšno je vaše mnenje o tatujih danes, glede na to, da so zopet zelo priljubljeni in moderni?

Tatujui se mi ne zdijo nič spornega in nenavadnega. Pravzaprav pa mi je vseeno, saj se o tem odloča vsak sam in nesmiselno bi bilo obsojati čisto potetoviranega človeka, če mu je to v veselje in mu je všeč.

INTERVJU S STANKOM M. (77 let)

Kot je bilo v navadi v bivši državi, so mladi fantje odhajali na služenje vojaškega roka, kamor jim je bilo določeno. Mojega intervjuvanca gospoda Stanka je pot odpeljala v Zaječar v današnji Srbiji, od koder izvira tudi zgodba o nastanku njegovih tatujev. Nemalo fantov se je v teh časih domov vrnilo s kožno poslikavo in tudi on je eden tistih.

1. Kdaj in zakaj ste se odločili, da si izdelate tatu? Morda za tem stoji posebna zgodba?

Tatu sem si izdelal tik pred koncem služenja v četi za zveze in centralo vojaškega roka v Zaječaru v Srbiji. Zanj sem se odločil, ker je bila to vojaška navada. Takrat smo se veselili skorajšnjega zaključka vaj in nekaj malega tudi popili, kar je pripomoglo k nastanku tetovaže.

2. Ali vam je tatu ustvaril profesionalni tetovator ali nekdo, ki o tetoviranju ni bil posebno poučen?

Tisti, ki je izdeloval tatuje, o tem ni bil poučen. Njegovo delo je bilo bolj amaterske narave.

3. Ali so se za tatu odločili tudi ostali vaši kolegi iz vojske? Ste morda sklenili dogovor, da se potetovirate vsi?

Takrat se je za tatu odločilo veliko vojakov, (na žalost) pa je temu botroval alkohol.

4. Kakšna orodja je uporabljal tetovator pri izdelavi vašega tatuja?

Tetovator je uporabljal navadno šivanko, sukanec in črnilo oz. moder tuš.

5. Koliko časa je potekal sam postopek izdelave? Je bil neprijeten in boleč?

Postopek je trajal 20 - 30 minut. Bil je malce boleč, ker pa smo bili v malce vinjenem stanju, bolečina ni bila pretirana.

6. Kaj predstavlja vaš motiv in zakaj ste se odločili ravno zanj?

Pravzaprav imam tri tatuje. Na desni roki imam vtetoviran avto Fiat 1100, na levici golo žensko, na prsih pa velikega orla. To je bilo takrat moderno.

7. Se morda spomnite, za kakšne motive so se odločili drugi?

Veliko vojakov je imelo podobne motive kot jaz, drugače pa so se odločali še za različne podobe žensk, kavbojev ...

8. Vam je bilo morda kdaj žal, da ste se odločili za tetovaže, glede na to, da ostanejo za celo življenje?

Že takoj naslednji dan po tetoviranju mi je bilo žal za sprejete odločitve prejšnjega večera, saj sem se zavedal, da se tetovaž ne da izbrisati in da ostanejo za zmeraj.

9. Se je izgled tatujev čez leta kakorkoli spremenil?

Ne, še vedno izledajo takšni kot nekoč.

10. Kako so se na tatuje odzvali vaši prijatelji in družina?

Mama nad tatuji ni bila zadovoljna, žena pa je o njih izvedela kasneje, a je niso motili.

11. Če bi se lahko, ali bi se za tatuje odločili še enkrat?

Za tatuje se ne bi odločil nikoli več in tudi drugim jih ne priporočam. Takrat sem sprejel odločitev, da ne bi izpadel strahopetec, kar se mi danes zdi zelo neumno.

12. Kakšno je vaše mnenje o tatujih danes, glede na to, da so zopet zelo priljubljeni in moderni?

Sam jih ne priporočam, tudi zaradi lastno storjenih napak. Prav tako se mi ne zdi estetsko, ko si dandanes ljudje potetovirajo skoraj celo telo.

10.10 Priloga 10 - Intervju s tetoviranci srednje generacije.

INES P. (30 let)

1. Kdaj ste se odločili za izdelavo vašega prvega tatuja?

Zanj sem se odločila leta 2005.

2. Zakaj ste se odločili za to (če nosi kakšno posebno zgodbo ali sporočilo)?

Za tatu sem se odločila zaradi določenih prelomnic, dogodkov in negativnih izkušenj, ki so se mi zgodile v življenju.

3. Kdo oz. kaj vas je navdušilo nad tatuji?

S svojimi tatuji so me navdušili filmski igralci in nogometaši s televizije.

4. Je bilo ob nastajanju prvega tatuja prisotnega kaj strahu in negotovosti?

Strahu in negotovosti ni bilo, vsekakor pa je postopek spremljala grozna bolečina, ki pa se je človek navadi in se s kakšno drugo bolečino ne more primerjati, saj je čisto posebna.

5. Kje ste črpali ideje zanj? So prišle zgolj spontano ali so zahtevale tehtne premisleke?

Glede na to, da je tatu dolgotrajna zadeva, je bilo potrebno ogromno premisleka.

6. Koliko tatujev imate, kakšne ter kje?

Vseh tatujev imam 12, in sicer na nogi, hrbtu, kjer imam vtetovirane zvezde, ter na roki, kjer imam vtetoviran poročni prstan. Čisto vsi so klasično črni, ker so mi ti najbolj pri srcu.

7. kateri je vaš najljubši, najlepši ali najbolj zanimiv tatu ter zakaj?

Pravzaprav jih je več. Vsekakor je to datum poroke in napis 'dokler naju smrt ne loči' ter keltski znak za brezmejno ljubezen.

8. Kako so številne tetovaže sprejeli vaši prijatelji in družina?

Prijatelji so mojo odločitev sprejeli zelo pozitivno, medtem ko so bili starši na začetku malo skeptični, z vsakim motivom pa zelo zadovoljni.

9. Ste kdaj obžalovali odločitev za določen motiv ali celo za celotno podobo vseh tatujev?

Ne, nikoli.

10. Ali bi se za poslikavo telesa s tatuji odločili še enkrat, če bi se lahko?

Da, takoj.

11. Kako izberete določen del telesa za tatu?

Mesto izbiram čisto po občutku, odvisno od pomena in motiva.

12. Ali imate raje barvne ali enobarvne oz. črne tatuje ter zakaj?

Ljubši so mi črni tatuji.

13. Ali se tetovirate vedno pri istem mojstru?

Ne, do sedaj sem zamenjala že tri tetovatorje.

14. Kaj bi svetovali tistim, ki se odločajo za tatu, pa še niso povsem odločeni?

Naj preprosto grego, premislijo o motivu in akcija.

15. Si boste izdelali še kakšen tatu?

Seveda.

16. Kakšen je vaš odnos do tatujev nasploh?

Do tatujev imam zelo spoštljiv odnos, saj (vsaj moji) nosijo globok pomen.

UČITELJICA M. A. J., 37 let

Čeprav sem se za tetovažami ozirala že iz zgodnjih najstniških let, ko sem z zanimanjem opazovala ljudi z njimi in se spraševala o zgodbah, ki so jih privedle do tega, sem prvič zares intenzivno o tatujih razmišljala, ko smo pred tremi leti s sošolci in sošolkami opazili, da ima naša učiteljica slovenščine na vidnem mestu tetovažo. Ker nihče od naših učiteljev nima tatuja, vsaj ne na vidnem mestu, je bilo to seveda nekaj novega in posebnega, za nas pa tako še bolj vznemirljivega in skrivnostnega, kot je vse, kar je novo in predvsem nepoznano. Opazili smo, da je tatu nastal na novo, nismo pa imeli nobenih informacij, najstniška domišljija pa je burna in vedoželjni, kot mladi smo, smo hoteli izvedeti ozadje, razloge – zgodbo, skratka. Ob vsem ugibanju in razmišljanju so se mi odpirale najrazličnejše dileme in vprašanja, kot so vprašanje meja zasebnosti, vprašanje o zgledovanju in vplivanju, ki ga kot odgovorno nalogo prevzemajo nase vsi, ki s svojim delom in življenjem vplivajo na vzgojo nas, mladih. Ko sem v lanskem šolskem letu z željo po raziskovanju s prav to učiteljico v razgovorih iskala primerno temo za svoje raziskovalno delo, pa je tema najinega pogovora povsem naključno naletela na tatuje in s tem tudi na njene tetovaže. Povedala mi je svojo zgodbo o odločitvi za tetovaže in tudi to je bilo ključno, da sem se lotila raziskovanja prav te tematike.

Kdaj ste si izdelali prvi tatu?

Na svoj prvi tatu sem čakala zelo dolgo, leta pravzaprav. Namreč v življenju se mi dogaja, da se za nekatere, tako življenjsko pomembne odločitve ali pa tudi dosti manj pomembnejše, obrobne stvari; zatrdno odločim in potem pač čakam, da napoči primeren čas ali pa, da dosežem, kar si zastavim. In to lahko traja v nekaterih primerih zelo dolgo, tudi leta. Če za ilustracijo navedem samo dva primera: že v najstniških letih, ko sem živela svojo prvo veliko ljubezen, sem se dogovorila sama s sabo (smeh), da če mi bo v življenju dano, da postanem mama sinu, ga bom poimenovala Lev. Pa se sploh ne spomnim, kje sem to pobrala, kasneje sem kot pridna študentka slovenistike sicer rada brala ruskega klasika s tem imenom, ampak še prej pa tega imena praktično na Slovenskem ni bilo, čeprav je še vedno zelo redko, a dandanes odmeva, kadar tako svojega otroka poimenuje kakšna medijsko prepoznavna oseba, ampak takrat ... No, leta in leta kasneje sem morala še samo svojega moža prepričati (in ni bilo lahko), da imamo sedaj doma zares Leva. In to opisujem zato, ker sem si namreč ravno nekje v gimnazijskih letih rekla, da si bom imena svojih otrok, če jih bom imela, vtetovirala na zapestje. Ta odločitev je bila sprejeta torej skoraj petnajst let pred uresnitvijo, čakala sem, da bomo v moji družini vsi in ko se je to zgodilo, sem si uresničila dolgoletno željo. Hecno je, da so v zadnjih letih tatujni mnogo bolj dostopni, predvsem pa razširjeni in kot se zdi v trendu, kot so bili takrat, ko sem o tem prvič razmišljala in se pravzaprav že odločila za to, še bolj pa, da je ravno mesto tetoviranja, ki sem si ga zamislila že takrat, danes, kot kaže, pravi modni hit. A moja vizija o tem je bila daleč pred vsemi modnimi in trendovskimi hiti in se glede tega ne obremenjujem ali sprašujem, če me kdo morebiti vidi s tega vidika. Da sem se za tatu odločila ravno v tistem trenutku, kot sem se, pa me je k temu pripeljala osebna tragična preizkušnja v zvezi z materinstvom in tako sem na nek način zaznamovala mnogo več, kot prepletena imena na notranji strani zapestja, ki se z drobno verigo okrog srca stakneta v mašni na drugi strani roke, razkrivajo.

Če je zgodba o vašem prvem tatuju tako pomenljiva, zakaj imate še druga dva?

Moj prvi tatu ima zame močan simbolni pomen. Nosim ga na desni roki – z desno roko se rokujem, ko ponudim roko in sežem drugim vanjo, se predstavim, razkrijem, pokažem, kdo sem – tudi s tatujem. Tetovaža je zame nekaj, kar hočem gledati, kar moram videti. Nekateri pravijo, da si tetovirajo del, ki ga ne vidijo, da se tatuja ne naveličajo, kot na primer na hrbtu, na lopatici ipd. Jaz moram svoje tatuje videti, ker so del mene in so z razlogom. Drugi je povezan z eno mojih najljubših knjig, s katero sem se v različnih življenjskih obdobjih srečala in jo doživljala vsakič na drugače poglobljen in osebno pomenljiv način, vedno znova me je nagovorila in me nagovarja v marsičem nenehno. Sedaj jo že leta vključujem v svojo vizijo tistega najbolj srčnega sporočila, ki ga skozi literaturo prenašam mladim, zalotila sem se, da se na vsaka štiri leta, ko se z veliko čustvene prtljage poslavljam od moje generacije otrok, zatekam k mislim iz te knjige in jih vpletam v poslanico za njihovo nadaljnjo življenjsko pot. Mali princ tako ostaja moj veliki učitelj in njegove besede v francoščini, ki je zame za slovenščino drugi najlepši jezik, me, napisane na notranji strani leve roke, nenehno opominjajo, kaj je v življenju zares pomembno. Tudi čas za ta tatu je umeščen v pomemben trenutek mojega življenja, namreč, ko sem dosegla nekaj, za kar sem trdo delala in sem na nek način premagala sama sebe, ko sem pretekla ciljno črto, za katero sem se pripravljala dve leti. Tretji tatu je edini barvni in je spomina na zelo ljubo osebo, ki je ni več, a zame in v meni živi še naprej. Četrty pa naj ostane skrivnost ...

Ali obžalujete svojo odločitev za tatuje?

Mislím, da mi na to vprašanje sploh ni potrebno posebej odgovoriti ... Če sem na prvi tatu po odločitvi zanj čakala še petnajst let, potem sem si s tetoviranjem pravzaprav uresničila dolgoletno željo in ker sem to storila v že kar zrelih letih, sem opravila tudi v vsemi predsodki oziroma obremenjevanjem s tem, kaj in kako bo moja odločitev sprejela moja okolica. In tukaj mislim tudi službeno okolje, saj imam sama povsem razčiščeno glede mej zasebnosti, se pa vsekakor držim poklicnega kodeksa, ki mi tako s strani profesionalne kot moralne etike nalaga dolžnost in odgovornost, da tudi s svojim izgledom odgovorno prispevam k celostnemu pristopu vzgoje mladih, s katerimi delam.

Ste mogoče koga od mladih zaradi svojih tatujev spodbudili k tej odločitvi?

Res je, da je šola prostor, kjer se učimo drug od drugega, sleherni trenutek in to v obe smeri; tudi starejši od vas, mladih, nenehno. In res je, da učimo, spodbujamo, nagovarjamo, prepričujemo, navdušujemo ali odvrčamo, prepovedujemo, odtujujemo predvsem z vsem, kar in kako delamo, živimo, smo in še najmanj s tem, kar govorimo. Prav zares sem v vsaki učni skupini v zadnjih treh letih doživela, ko smo, večinoma pri posebnih, močno vzgojnih momentih naleteli na tisti pravi trenutek osebnih izpovedi, ko sem čutila, da lahko tudi s svojo zgodbo o zreli, preiščeni in predvsem željeni odločitvi za tatu mladim prenesem vrednoto preiščenih odločitev za pomembne in trajne odločitve njihovih življenj. Tako sem prepričana, da moji tatiji ne nagovarjajo mojih učencev k ničemer slabemu, ampak jim govorijo zgodbo o treznih in preiščenih odločitvah ter jih, po moje, prej kot kaj drugega, odvrčajo od tega, da bi se tetovirali v mladosti.

Pa se je vendarle kdaj že kakšen učenec tetoviral v osnovni šoli?

Pa sta se res – in to dve dekletí, obe na koncu devetega razreda, nekaj let nazaj, še preden je sploh prišel čas za moj prvi tatu. Ena od učenk mi je to razkrila kasneje, druga pa je povedala že vnaprej, obema pa sta dovolili njuni mami. Za mladoletne so odgovorni njihovi starši, tako ju nisem sodila takrat in ju ne danes, čeprav sem povedala svoje mnenje, ki ni nič drugačno danes; tetoviranje je, bolj ali manj, trajno znamenje, in če je zgolj okras brez vsebine, zgodbe, se ga hitro naveličamo, hočemo zamenjati. Vsebinsko pa pridobivamo z leti, z izkušnjami, z zgodbami, ki nas, skozi preizkušnje, poraze in zmage, delajo večje, boljše in močnejše. Osebno sem še vedno prepričana, da mora biti odločitev za tatu globoko preiščena in osmišljena na osebni ravni.

IRENA D., 41 let

Intervjuvanko Ireno mi je predstavila moja mentorica, saj se ji je zdelo zanimivo, da spoznam še zgodbo iz poslovnega sveta. Irena D. je članica uprave pomembnega podjetja s sedežem v Ljubljani, giblje se v visokih poslovnih krogih tako doma kot v tujini, je vedno urejena in zavezana poslovnemu bontonu, h kateremu pa vsekakor ne sodijo tetovaže, a se, kot mi je zaupala, da preliščiti sistem.

Kdaj ste si izdelali svoj prvi tatu?

Svoj prvi tatu sem si izdelala za svoj lanski, okrogli življenjski jubilej.

Koliko tatujev imate in kakšne ter kje?

Imam samo en klasični, črno-bel tatu na lopatici, gre za napis in je del citata iz meni priljubljenega filma.

Kje ste si izdelali tatu?

Tatu sem si izdelala pri znanem mojstru tetoviranja v tujini, ko sem bila na eni svojih poslovnih poti.

Zakaj ste se odločili za to?

Čeprav bi na prvi pogled izgledalo precej nenavadno, gre vendarle za zelo osebne razloge in uresničitev želje še iz mladosti. Namreč v najstniških in gimnazijskih letih sem se z družbo gibala v krogih, ko je bilo tetoviranje nujen izraz upora, a sem se, k sreči, držala mamine prepovedi. Danes sem ji velikokrat hvaležna, saj poslovni bonton ne dovoljuje tetovaže na vidnem mestu. A želja po tatuju je ves čas ostajala, za to je vedel tudi moj sedanji partner, ki me je k temu spodbujal. Omejena sem bila samo z mestom, saj sem lahko izbrala le med skritimi mesti, v družbi se namreč držimo strogega bontona oblačenja. Tako imava s partnerjev vsak polovico filmskega citata, ki naju povezuje.

Si boste izdelali še kakšen tatu?

Mislím, da ne. Uresničila sem si najstniško željo in to me zadovoljuje. Potrebe po še kakšnem tatuju nimam.

Kakšen je vaš odnos do tatujev nasploh?

Všeč so mi intimne, prefinjene tetovaže, pri čemer mislim na napise in simbolne podobe z zgodbo. Tiste velike, kot jim rečejo tetovatorske umetnine, so mi vizualno sicer všeč, a se zanje ne bi nikoli odločila. V celoti potetovirani deli telesa, kot so roke, noge, hrbet ipd. pa me odbijajo, nikakor mi to ni estetsko, ne glede na motiv. Dejansko pa ne razumem morbidnih motivov, kot so lobanje, noži, podobe smrti ipd. Ne morem razumeti, zakaj si ljudje tetovirajo takšne motive.

KLEMEN P. (32 let)

1. Kdaj ste se odločili za izdelavo vašega prvega tatuja?

Za svoj prvi tatu sem se odločil leta 2004.

2. Zakaj ste se odločili za to (če nosi kakšno posebno zgodbo ali sporočilo)?

Ravno prvi tatu je čisto brez pomena, saj sem se zanj odločil samo zato, da bi ga imel, kar pa se je pri vseh naslednjih bistveno spremenilo.

3. Kdo oz. kaj vas je navdušilo nad tatuji?

Navdušili so me znani in slavni ljudje na televiziji, ki so imeli tatu, predvsem filmske zvezde in športniki.

4. Je bilo ob nastajanju prvega tatuja prisotnega kaj strahu in negotovosti?

Seveda, ob prvem tetoviranju me je bilo izjemno strah, ki ga je spremljala tudi slabost in močno potenje. Moram priznati, da moram še danes pred vsakim tetoviranjem res globoko vdihniti.

5. Kje ste črpali ideje zanj? So prišle zgolj spontano ali so zahtevale tehtne premisleke?

Za prvi motiv tatuja sem si izbral kitajsko pismenko, ki ni imela (in še vedno nima) nikakršnega pomena, za vse ostale pa sem ideje črpal iz svojega življenja, saj vsak nosi svojo, posebno zgodbo.

6. Koliko tatujev imate, kakšne ter kje?

Tatujev imam približno 20, tako črne kot tudi barvne. Največ jih imam na hrbtu ter rokah, pa tudi na rebrih in vratu. Seveda je vseh zgodb ogromno, te so ene izmed mojih najljubših. Na zapestju leve roke imam napis o svoji ženi, na levi datume rojstev mojih staršev, na prstancu vtetoviran poročni prstan, na hrbtu pa imam napisane napake, ki sem jih storil v življenju in na katere nisem ponosen.

7. Kateri je vaš najljubši, najlepši ali najbolj zanimiv tatu ter zakaj?

To je definitivno odtis dlani mojega sina, ki mi je v življenje prinesel največjo srečo, kar se mi je lahko zgodila.

8. Kako so številne tetovaže sprejeli vaši prijatelji in družina?

Mojo ljubezen tatujev so sprejeli čisto različno. Nekateri pozitivno, drugi negativno. Nikakor se s številnimi tetovažami niso mogli sprijazniti moji starši, ki mi po malem še vedno nasprotujejo.

9. Ste kdaj obžalovali odločitev za določen motiv ali celo za celotno podobo vseh tatujev?

Vsekakor so mi vsi moji tatuji zelo všeč, morda pa bi kakšnega res zamenjal z drugačnim motivom.

10. Ste bili kdaj deležni začudenih pogledov in opazk zaradi številnih tetovaž?

Ljudje so me velikokrat začudeno opazovali, čeprav imam občutek, da zadnje čase ne več toliko, saj tatuji danes postajajo vse pogostejši.

11. Ali bi se za poslikavo telesa s tatuji odločili še enkrat, če bi se lahko?

Da, seveda.

12. Kako izberete določen del telesa za tatu?

Ko si v glavi zamislim motiv novega tatuja, si hkrati zamislim tudi njegovo mesto. V glavnem imam na hrbtu vtetovirane napise, na rokah, vratu in rebrih pa slike.

13. Ali imate raje barvne ali enobarvne oz. črne tatuje ter zakaj?

To je čisto odvisno od mesta, velikosti in motiva. Pri večjem motivu ti lahko dober tetovator izdela čudovit barvni tatu, še vseeno pa prisegam na klasične, črne tatuje.

14. Ali se tetovirate vedno pri istem mojstru?

Do sedaj sem zamenjal že tri tetovatorje, saj bolj kot je tatu na vidnem testu, boljši mora biti tudi mojster.

15. Kaj bi svetovali tistim, ki se odločajo za tatu, pa še niso povsem odločeni?

Moj nasvet je, naj se tetovirajo, tudi če niso povsem prepričani, ker če se ne bodo takrat, se ne bodo nikoli.

16. Si boste izdelali še kakšen tatu?

Seveda, tetoviral se bom do konca svojega življenja, če bo še prostor na koži (smeh). Že v kratkem načrtujem nov tatu, in sicer podobo ure s kazalci, ki kažejo čas rojstvo mojega sina.

17. Kakšen je vaš odnos do tatujev nasploh?

Tatuji so mi zelo pri srcu, saj lahko na svoj, drugačen način izraziš svojo življenjsko zgodbo. Nekateri gredo ob obletnici smrti svojih bližnjih k maši, drugi si pač v spomin nanje naredimo tatu.

10.11 Priloga 11 - Intervju s tetoviranci najmlajše generacije.

LEA V., 19 let

Za intervjuvanko Leo sem se odločila, ker je energična in vesela punca, ki jo poznam kot športnico in me je ravno v času mojega raziskovanja v svetu tatujev presenetila z odločitvijo za tatu.

Kdaj si si izdelala svoj prvi tatu?

Svoj prvi tatu sem si izdelala lani, saj sem si ga želela in željo so mi starši uresničili za moj 18. rojstni dan.

Koliko tatujev imaš in kakšne ter kje?

Imam samo en črno-bel tatu, ki tiči za mojim levim uhljem in predstavlja stilizirani začetnici mojega imena in priimka.

Kje si si izdelala tatu?

Tatu sem si izdelala pri znanem mojstru tetoviranja v njegovem studiu v Mariboru.

Zakaj si se odločila za to?

Tatu sem si želela že kakšni dve leti, vseh so mi, pravzaprav jih obožujem. Veliko mojih prijateljic si ga želi in kar nekaj si je to željo že uresničilo. Meni starši niso dovolili do moje polnoletnosti, ko pa smo se uskladili glede mesta tatuja, pa sta popustila in to je bilo zame najlepše darilo.

Kdo te je navdušil za tatu?

Neposredno nihče ali pa vsi, ki nosijo lepe tatuje. Takšen tatu sem sicer videla pri pevki Alyi in mi je bil všeč, ker je nevpadljiv, a vendarle nenehno opazen.

Si boš izdelala še kakšen tatu?

Zagotovo bo prišel na vrsto še kakšen, večji tatu. Ampak kasneje. Zelo so mi všeč tatuji na lopatici in zadaj na vratu.

Kakšen je tvoj odnos do tatujev nasploh?

Vseh so mi ženski tatuji – vse, kar je lepo in predstavlja neko sporočilo. Na fantih pa so mi všeč fantovski motivi – velike, domišljajske podobe.

TOMAŽ R., 20 let

Tomaža poznam na videz, ker je starejši in je generacija mojega starejšega brata, sem ga preko njega pocukala za rokav in povprašala o tatujih, ker sem opazila, da njegova meča krasi velik, kosmat pajek.

Kdaj si si izdelal svoj prvi tatu?

Svoj prvi tatu sem si izdelal, ko sem bil star sedemnajst let.

Si koga vprašal za dovoljenje, so ti starši dovolili?

Ker me je za tatu navdušil moj starejši bratranec, doma ni bilo težav, saj mu zaupajo in tako niso delali težav.

Koliko tatujev imaš in kakšne ter kje?

Zaenkrat imam dva tatuja, oba sta črno-bela. Prvi je kitajska pismenka in jo imam vtetovirano na rami, drugi pa je nastal lani poleti in je prava umetnina, je podoba mojega pajka, saj sem velik ljubitelj teh živali.

Kje si si izdelal tatu?

Oba tatuja mi je izdelala tetovatorka na svojem domu.

Zakaj si se odločil za to?

Prvi tatu sem si želel, ker je bilo pač moderno, kar nekaj fantov iz moje družbe se je tetoviralo in sem se za to odločil še sam. Drugi tatu je dosti bolj premišljen in mi veliko pomeni, saj predstavlja meni najlepšo žival – mojega pajka.

Kdo te je navdušil za tatu?

Navdušil me je moj bratranec, ki ima veliko tatujev in mi je na tem področju vzor.

Si boš izdelal še kakšen tatu?

Mislim, da ko enkrat začneš, ne moreš nehati (smeh). Načrtujem še večji tatu, kakšen pa bo, pa naj ostane skrivnost, moram pa še zbrati denar zanj.

Kakšen je tvoj odnos do tatujev nasploh?

Tatuji morajo odražati neko držo posameznika, morajo kazati na to, kdo je oseba, ki nosi svoj tatu. Jaz ne bi mogel imeti tetoviranih npr. rožic ali srčkov, meni so všeč 'močni' tatuji, ker sem takšna oseba.

MIHA I., 18 let

Odločila sem se, da izprašam tudi svojega starejšega brata Miha, ki si neizmerno želi svoj prvi tatu, a se zanj še ni odločil, je pa s svojo izraženo željo doma povzročil diskusijo, ki je bistveno pripomogla k moji raziskovalni nalogi.

Zakaj si želiš tatu?

Preprosto je to moja večna želja, ki ima osebni pomen, kakšen, pa naj ostane skrivnost.

Si koga vprašal za dovoljenje, so ti starši dovolili?

Mama in oče vesta za moj željo, a mi potrpežljivo že nekaj časa razlagata, kako pomembna in trajna je takšna odločitev.

Za kakšen motiv bi se odločil in kje bi ga si tetoviral?

Moja prva želja po tatuju se je pojavila že kar nekaj časa nazaj in takrat sem si želel vtetovirati napis 'Impossible is nothing' (nič ni nemogoče). Od takrat pa je minilo že kar nekaj časa in pritrdim lahko, da je šlo le za trenutni navdih, tako da sem opustil to idejo in se navdušil nad motivom križa z vrtnicami na zunanjem, spodnjem delu desne roke. Prepričan sem, da zaradi posebnega pomena ta zamisel ne bo usahnila.

Zakaj bi se odločil za tatu?

Kot sem že omenil, bi oz. bo imel tatu zame osebni pomen, kakšen, pa vsaj zaenkrat še ne bom razkril.

Kdo te je navdušil za tatu?

Za tatu sem se navdušil sam, ker so mi že od nekdaj, zato bo (vsaj upam) nekoč v mojem življenju napočil tudi ta trenutek.

Kakšen je tvoj odnos do tatujev nasploh?

Tatuji so mi zelo všeč, menim pa da bi morali biti narejeni s strani populacije z nekim pomenom, ne le zaradi modne muhe ali v smislu, da bi se počutili z njim nekaj več od ostalih. Če pa je razlog seveda takšen pa tudi nimam nič proti, navsezadnje se za tatu odločijo večinoma polnoletni ljudje in s svojimi leti odgovarjajo zase in za svoje telo.

10.12 Priloga 12 - Intervju z dermatologinjo.

MAJA MAROVT, zdravnica specialistka dermatologije

O zdravstvenih tveganjih sem se pogovorila s strokovnjakinjo na tem področju - Majo Marovt, zdravnico specialistko dermatovenerologije, članico Združenja slovenskih dermatovenerologov (ZSD), članico Zdravniške zbornice Slovenije, zaposleno na dermatološkem oddelku Splošne bolnišnice Celje, kjer opravlja delo na dermatološkem oddelku, v dermatoloških in dermatokirurških ambulantah. Opravila je več tečajev iz dermatokirurgije doma in v tujini, dodatno se izobražuje tudi s strani flebologije in dermatoestetike.

1. Ali se ljudje k vam pogosto zatekajo po nasvete glede zdravstvenih tveganj, ki jih prinaša tetoviranje?

Izjemoma, na to temo pridemo ponavadi, ko so posledice že tu.

2. Katero mesto na telesu je najbolj in katero najmanj pametno izbrati za tatu in zakaj?

Bolj primerna so mesta, ki so pokrita z oblačili, zaradi manjše verjetnosti razvoja fotoalergijske reakcije ali spremembe pigmentacije kože in v kolikor se tetovaže naveličajo, so morebitne posledice odstranjevanja pokrite.

3. Komu bi odsvetovali tetoviranje?

Alergikom (bolnikom z že znanimi kontaktnimi preobčutljivostmi na npr. Ni, Cr, ker se pri teh bolnikih pogosteje razvije alergija še na druge kontaktne alergene), bolnikom z urtikarijo, atopijskim dermatitisom, astmo – pri njih obstaja večja verjetnost razvoja alergijske reakcije. Odsvetujemo tudi bolnikom z luskavico – pri le-teh, na mestih draženja (zbadanja) kože pogosto izbruhnejo za luskavico značilne kožne spremembe, pa bolnikom z motnjami strjevanja krvi, bolnikom, ki so na antiagregacijskem zdravljenju (vpliva na strjevanje krvi), psihiatričnim bolnikom, osebam, ki so že imele izrezan maligni melanom ali imajo maligni melanom v družini, saj se nagnjenost za nastanek malignega melanoma podeduje in v kolikor bi se pojavil pod tatujem, bi ga bilo zelo težko zgodaj prepoznati. Odsvetovano je tudi osebam, ki imajo na mestu predvidene tetovaže kakršnokoli okužbo kože (bakterijsko – impetigo, virusno – npr. herpes, virusne bradavice, glivično).

4. Ali so tetovaže problematične na soncu?

Vsak poseg na koži (tudi zbadanje) lahko povzroči hiperpigmentacijo (potemnitev) kože na mestu posega, če se izpostavlja UV žarkom. Dovolj je že sprehod v oblačnem vremenu. Potrebno se je zaščititi s pokrivali, oblačili in visokim zaščitnim faktorjem 50+. Svetujemo, da se ne nujni posegi na koži opravljajo v zimskem času. Za hiperpigmentacije so bolj dovzetne osebe s temnejšim tipom kože. Sestavine tetovaž lahko pod vplivom UV žarkov sprožijo fotoalergijske reakcije.

5. Ali je lahko posledica tetoviranja tudi okužba?

Lahko, seveda.

6. Ali drži, da se potetovirani ljudje pogosto okužijo z virusom hepatitisom?

Izjemoma, pri pravilno izvedeni tetovaži okužba ni možna.

7. Zakaj pride do okužbe? Je le-ta pogojena z velikostjo tatuja?

Do okužbe pride, ker pri zbadanju z nečistim instrumentom vnesemo v telo npr. bakterije, virus ... Več je vbodov, večja je verjetnost prenosa okužbe.

8. Ali zdravite veliko pacientov, ki so se okužili zaradi tatuja?

S temi okužbami se pogosteje srečujejo infektologi, k nam prihajajo pacienti z alergijskimi reakcijami po tetovažah.

9. S čim pozdravite okužbo?

Okužba se zdravi glede na povzročitelja in obseg okužbe – ali je prizadet le del kože v območju tatuja ali gre za reakcijo celega telesa s povišano telesno temperaturo (z lokalnimi ali sistemskimi antibiotiki oz. virostatiki).

10. Kakšne standarde mora izpolnjevati tetovator, da do težav z okužbami ne bi prišlo?

Uporabljati MORA sterilne instrumente (oz. igle, s katerimi prebada kožo), mesto predvidenega tatuja je potrebno umiti in nato dobro razkužiti, nikoli naj ne prebada kože, ki je že sama po sebi vneta (tetoviranje naj se izvede, ko se okužba kože popolnoma umiri).

11. Kaj lahko posameznik stori, da bi se izognil okužbi?

Tetoviranje naj se izvede, ko se okužba kože popolnoma umiri.

12. Ali lahko med oz. po tetoviranju pride do okužbe z virusom HIV, ki povzroča AIDS?

Redko, možno v primeru, da tetovator ni uporabil novih sterilnih instrumentov, temveč igle, ki jih je predhodno uporabil pri bolniku, okuženim s HIV (a tudi v tem primeru prenos okužbe ni 100 %).

13. Ali lahko tatu povzroči alergijske reakcije?

Seveda – kontaktni alergijski dermatitis ali pa fotoalergijski dermatitis.

14. Kdo so krivci za kožno reakcijo?

Če govorimo o alergijskih reakcijah, potem so krivci za alergijski dermatitis sestavine barv, pri fotoalergijskem dermatitisu pa tudi UV žarki.

15. So res najbolj problematična barvila, predvsem v rdečih odtenkih?

Sestavine rdeče barve pogosteje povzročajo alergijske, pa tudi lihenoidne (zelo srbeče rdeče plošče) in granulomatozne (nastajajo vozlički v koži) reakcije – omenjene reakcije nastajajo tudi pri ostalih barvilih, a manj pogosto.

16. Je bolje izbrati barvni ali črno-bel tatu?

Pri črno-belem je verjetnost reakcij manjša, a je bela barva zelo težavna za odstranitev, v kolikor se tatuja naveličajo.

17. Ali se lahko kožna reakcija res pojavi veliko časa (tudi po več let) po tetoviranju?

Seveda. Predvsem granulomatozne reakcije potrebujejo daljši čas za razvoj, ko delci barv v tkivu predstavljajo tujek in okoli njih lahko začnejo nastajati vozlički. Tudi kontaktni alergijski dermatitis se nikoli ne pojavi ob prvem stiku z alergenom. Zanimiva je tudi reakcija po začasnem tetoviranju s kano (če ji je primešan PPD – p-fenilendiamin). Pogosto se teh tetovaž poslužujejo otroci, mladi in se senzibilizirajo s PPD. PPD pa je prisoten tudi v barvah za lase in ko si najstnice prvič pobarvajo lase, pride do resnično hudega kontaktnega alergijskega dermatitisa lasišča, obraza z močno rdečino, oteklino, rosenjem. Ker kontaktna alergija praviloma traja doživljenjsko, so ta dekleta obsojena na naravno barvo las (zaenkrat še ustreznih trajnih barv, ki PPD ali njemu sorodnega PTD ne bi vsebovale).

18. Ali tetovator lahko potetovira kožo okoli kožnega znamenja?

Vsakršno tetoviranje v bližini pigmentnega znamenja močno otežkoči dermoskopski pregled znamenja in s tem oceno potencialne malignosti znamenja.

19. Kakšne poškodbe lahko povzroči tetoviranje okoli ali celo preko kožnega znamenja?

Tetoviranje samo ne spodbudi rakavih sprememb v pigmentnih celicah, v kolikor pa tatu prekriva pigmentno znamenja ali njegovo bližnjo okolico, je zgodnje odkrivanje melanoma praktično nemogoče. Se pravi - novo nastali melanom pod

tatujem bomo z veliko verjetnostjo prepoznali zelo pozno. Maligni melanom lahko nastane na novo, v 1/3 primerov pa že iz obstoječega pigmentnega znamenja.

20. Danes je tatuje že mogoče odstraniti. Kakšna metoda odstranjevanja je najbolj zanesljiva ter zdravju neškodljiva in kateri se je bolje izogniti?

Vsekakor svetujem, da tatu odstrani dermatolog, in sicer najpogosteje z laserji. Poudarila bi, da je potrebno vsako barvo v tatuu odstraniti posebej z različnimi laserji, včasih popolna odstranitev ni možna. Bela in rumena barva sta najbolj problematični.

21. Kakšne posledice oz. poškodbe lahko za sabo pusti odstranjevanje tatujev? So le-te pogoste?

Spremembe barve kože, možen pa je tudi izbruh alergijske reakcije, kar pa sicer ni pogosto.

22. Ali drži, da tetoviranje nosečnicam ni priporočljivo in če je, zakaj?

Na splošno v nosečnosti odsvetujemo vse življenjsko nenujne posege. Pr edvsem so problem morebitne reakcije, okužbe, kjer bi bilo potrebno zdravljenje z zdravili, ki v nosečnosti niso priporočljiva.